

Bányász Művelődési és Oktatási Központ
"Vértess László" Karszt-és Barlangkutató
Csoportja
2800 Tatabánya, Rózsa Ferenc u. 19.

Barlangtani Intézet

D - 1981 - 16.

Könyvtára

Beszámoló a tatabányai Bányász Művelődési
és Oktatási Központ "Vértess László" Karszt-
és Barlangkutató Csoportjának 1981. évi
tevékenységéről

Tatabányai Szénbányát
"Vállalati Szakszervezeti Bizottság
Bányász Művelődési és Oktatási
Központ
TATABÁNYA

Összeállította:

Juhász Márton

Tatabánya, 1982. január 15.

Tartalom

Bevezető	3.old.
Vértess László-barlang	6
Hapci-barlang	7
Szende-barlang	7
Veres-hegyi-barlang	8
Keselő-hegyi-barlang	16
Keselő-hegyi 2.sz. barlang	16
Keselő-hegyi 4.sz. barlang	17
Keselő-hegyi 5.sz. barlang	19
Keselő-hegyi 6.sz. barlang	21
Keselő-hegyi 7.sz. barlang	23
Keselő-hegyi 8.sz. barlang	25
Keselő-hegyi barlangok helyszín- rajza	27
Pisznice-barlang	28
Hosszu-vontatói-viznyelőbarlang ...	41
4621.sz. kataszteri terület	49
4650.sz. kataszteri terület	81
Kutatótáborok	101
Turák	103
Klubélet	104
Innen-onnan	106

Mellékletek:

- Zárójelentés a Vértess László-barlangban végzett kutatómunkáról.
- Zárójelentés a Szende-barlangban végzett kutatómunkáról.
- Összefoglaló a Gerecse-hegység 4621.sz. barlang-kataszteri területén végzett terepi munkáról.
- Jelentés a Soproni-hegység barlangjainak 1981. évi állapotellenőrzéséről.

Bevezető

Beszámolónk az 1981.január 4.-1982.január 3. között eltelt időszak /két téli tábor közötti idő/ barlangkutatási, illetve ehhez kapcsolódó csoporttevékenységünket tárgyalja.

Csoportunk immár ötödik éve a tatabányai Bányász Művelődési és Oktatási Központ klubjaként működik. Létszámunk az év folyamán jelentősen gyarapodott. Az év elején csoportunkba olvadt a Szabó József Geológiai Szakközépiskola Barlangkutató Csoportja és tavasszal megalakult egy esztergomi munkacsoport is. A létszám elérte a 70 főt, ebből 40 fő tagja a Magyar Karszt-és Barlangkutató Társulatnak.

A létszám gyarapodásával kutatási tevékenységünket is bővítettük. Régebbi munkahelyeinket a Keselő-hegy barlangjaival egészítettük ki s új munkaként megkezdtük a Hosszu-vontatói-viznyelő kutatását is. Elmondhatjuk, hogy a csoport vonzáskörzete Komárom megye nagy részére, munkaterülete szinte az egész Gerecse-hegységre kiterjed.

A gyarapodás problémákkal is járt. El kellett végeznünk az új tagok elméleti és gyakorlati felkészítését. Ezt klubfoglalkozásainkon és terepi rendezvényeinken sikeresen megoldottuk. Az eleinte felnőtt és ifjúsági csoportra tagozódó tagság hamarosan egységes csoporttá olvadt össze.

A csoport a kutatómunka mellett széleskörű társadalmi tevékenységet is kifejtett. Több ismeretterjesztő előadást tartottunk munkahelyi és iskolai kollektíváknál, KISZ szervezeteknél. Több ízben végeztünk csoportszervezésű társadalmi munkát.

Tagjaink alkotják a Vöröskereszt Komárom megyei barlangi mentő alegységének magját.

Klubfoglalkozásaink egyre népszerűbbek, a szakmai programok mellett itt élénk ifjúsági klub jellegű közösségi élet is kialakult.

Terepi munkát kilenc barlangban és két kataszteri területen végeztünk:

Halyagosi munkahelyeinken sok nehézségbe ütköztünk. A Vértess László-barlangban a szifon leküzdhetetlensége, a Szende-barlangban omlás miatt beszüntettük a munkát. E két barlang kutatási zárójelentését elkészítettük. A Hapci-barlangban biztató körülmények között folyik a bontás.

A Veres-hegyi-barlang feltárása tervszerűen folyt s váratlan sikert is hozott: 20 m hosszúságú új szakaszba sikerült bejutnunk.

Legjelentősebb eredményeinket a Keselő-hegyen értük el. A 2.sz. barlangban az álfenék áttörésével 85 m, teljesen új feltárásként a 4.sz. barlangban 60 m hosszúságú járatot ismertünk meg. További négy kőbányai üregről készítettünk dokumentációt.

A Pisznice-barlangban 28 m hosszúságban tettünk járhatóvá egy alsó szinti folyosót. Elkészítettük a Palota-ág dokumentációját s tetemes adatgyűjtés is történt.

Ez évben kezdtük meg a Hosszu-vontatói-viznyelő bontását. Ide fektettük be a legnagyobb energiát, így a barlangot 14 m mélységig ástuk ki.

Kataszterező adatgyűjtő tevékenységet a Gerecse-hegység 4621. és 4650.sz. területén folytattunk. 1981-ben 26 barlang alapdokumentációját - térkép, fotó, rövid leírás - készítettük el. A 4621.sz. egység terepi munkái ezzel befejeződtek, erről összefoglaló jelentést állítottunk össze.

Összegezve a terepi munkát: 1981. évi barlangi feltárásaink összhosszúsága meghaladja a 210 métert. Jellemző a gerecsei viszonyokra, hogy ehhez csaknem 180 m³ anyag megmozgatására volt szükség.

32 üregben összesen 544,6 m hosszúságú járatot térképeztünk, ez mind első felmérés. Dokumentációs anyagunkat a begyűjtött csont- és régészeti maradványok feldolgozásának eredményeivel, klimaméréseink adataival is bővítettük. A feldolgozások a MÁFI-ban és a Kuny D. Múzeumban történtek.

Az OKTH Észak-dunántúli Felügyelősége felkérésére a Soproni-hegységben is végeztünk kutatómunkát, erről is részletes jelentést készítettünk.

Néhány számadatot közlünk az 1981-es statisztikánkból:

Klubfoglalkozás 51 alkalommal volt, ezeken összesen 824 fő vett részt. A 13 edzésen 154, a 14 turán 198 fő volt jelen. A kutatás 107 munkanapja hétvégi munkaturákból és 4, egyenként 8-9 napos kutatótáborokból tevődik össze. Ezeken összesen 1299 fő mindegy 10700 munkaórát teljesített. A végelszámolás: 185 foglalkozás, 2495 résztvevő.

A fentiek alapján kijelenthetjük, hogy 1981-et mint a csoport eddigi legeredményesebb működési évét könyvelhetjük el.

Ezuton is köszönjük mindazok munkáját, segítségét, kik ehhez az eredményhez hozzájárultak.

Vértess László-barlang

Rendszeresen figyeltük a szifon vízszintjét, max. 5-10 cm-es ingadozásokat észleltünk. A száraz nyári időszakban /augusztusban/ próbaszivattyúzást végeztünk, de a vízszintet így is csak 50 cm-rel tudtuk süllyeszteni. Így a végpont továbbra is hozzáférhetetlen, itt a munkát be is fejeztük. A kerülőág feltárására irányuló kisebb próbabontások sem jártak eredménnyel. Ezek után a beépített felszereléseket kiszereztük, a barlangot kitakarítottuk. Elvégeztük a bejárat karbantartását, a vasszerkezetek festését. A barlangról részletes fotódokumentációt készítettünk.

Klimamérések egyszer, július 18-án történtek, Assmann-féle aspirációs pszichrométerrel.

Felszín		24,6 - 19,9
I. terem	- 6 m	8,6 - 8,4
Hasadék-terem	-16 m	8,5 - 8,2
Lebujó alatt	-25 m	8,4 - 8,3
Nagy hasadék	-35 m	8,5 - 8,5
Nagy-terem	-41 m	9,1 - 9,1
Travi-terem	-52 m	9,0 - 9,0
Szifon-terem	-59 m	9,2 - 9,2

A barlang kutatását befejezettnek nyilvánítottuk, a kutatási zárójelentést elkészítettük.

Hapci-barlang

Folytattuk a bejáratí akna bontását. Kb. 6 m^3 anyag kitermelésével 4 m-rel süllyesztettük a szintet, így a barlang mélysége az év végén 14 m. A kibontott kitöltés továbbra is gyengén agyagos lösz, melyben elszórtan nagy kalcittömbök találhatók. A hasadékjellegű akna 0,5-1,5 m széles, 1,5-2 m hosszú szelvényben - szálkötől-szálkőig - lett bontva. Alul 0,3 m szélességig szűkül össze, de a kitöltés helyzete alapján valószínű, hogy az eddig függőleges akna ezután már csak enyhe lejtéssel folytatódik.

Szende-barlang

Kora tavasszal a hóolvadás nagymennyiségű vize erősen megrongálta a kutatóakna ácsolatát. A javítási munkák közben egy felhőszakadást követően az akna teljesen beomlott. Megkezdjük az ujrabontást, kb. 5 m^3 törmelékot termeltünk ki, de ez sem járt eredménnyel, a munkahely életveszélyesen omladékos állapota miatt a munkát leállítottuk.

A barlang kutatását befejezettnek nyilvánítottuk, a kutatási zárójelentést elkészítettük.

Veres-hegyi-barlang

Befejeztük a Bejárat-terem kipucolását, kb. 5 m^3 kötörmelékes agyag kibontásával a bejárat alatt 8 m-rel 6 m^2 -es járószintet alakítottunk ki. Az ÉK-i ág középső részének beugróját eredmény nélkül bontottuk, a vörösgyagos kötörmelék eltávolítása után a szűk, világos kékeszöld, helyenként vöröses elszíneződésű agyaggal kitöltött járat járhatatlanná szűkült. Az Iker-terem Ny-i oldalában próbagödört mélyítettünk. A szálkőfal mellett haladva kevés mállott felületű kötörmeléket tartalmazó guánót tártunk fel 1,5 m vastagságig.

A Fehér-teremből kb. 18 m^3 anyagot termeltünk ki. Az eltávolított kitöltés bolygatott, valószínűleg áthalmozott humuszos, agyagos, enyhén guános kötörmelék, melyben szórványosan csontmaradványok és cseréptöredékek is előfordultak. A csontmaradványok az alábbi fajoktól származnak:

- Bos sp. - marhaféle
- Cervus elaphus - szarvas
- Ovis seu Capra - juh vagy kecske
- Equus caballus - ló
- Vulpes vulpes - róka
- Canis sp. - kutya
- Aves sp. - madár
- Homo sapiens - ember
- Capreolus capreolus - őz
- Capra sp. - kecske
- Lepus sp. - nyul

A cseréptöredékek a tatai Kuny Domonkos Múzeum vizsgálata szerint középkoriak és ujkoriak. Ezek alapján a csontmaradványok kora is erre az időszakra tehető.

A Fehér-termet és az ÉK-i ágot összekötő kuszoda kitisztítása közben figyeltünk fel arra, hogy a járat egy eddig bontásra érdemtelennek hitt pontján keskeny repedés indul. Ezt megbontva kb. 1 m^3 agyagos-kötörmelékes kitöltés eltávolítása után függőlegesen lefelé induló majd ÉK-re elhajló szűk, lefelé fokozatosan táguló aknába jutottunk, melynek jelenlegi mélysége 9 m. Innen D-i irányu, meredeken felfelé törő járat indul, mely a Fehér-terem alá vezet. Ebben nagymennyiségű kötörmelék halmo-

zódott fel, mely jelenleg még lehetetlenné teszi a talppont biztatónak ígérkező megbontását. Erre csak a Fehér-terem és a törmelékletjtő kipucolása után lesz lehetőség.

Az új szakaszban jellemzőek a gyengén fejlett gömbüstös formák. A falakat nagy felületeken borsókó borítja. A borsókók borsó-babszem nagyságúak, eredetileg fehérek, de általában vörösbarna színezettek. Rajtuk sokszor visszaoldódási felületek figyelhetők meg, ezeken jól látszik a gömbhéjas szerkezet.

A talppont közelében törmelékben lévő öklömnyi kalcitképződményen barit kristályokra bukkantunk. Ennek fennőtt kristályai 2-5 mm élhosszusúak, 0,5-1 mm vastagok, szintelen, áttetsző táblácskák. A barit előfordulása egyértelműen bizonyítja, hogy a barlang fejlődésében a hévizek is szerepet játszottak.

Ugyanitt a kitöltés felszínéről néhány csont is előkerült. Ezek egy nyul /*Lepus* sp./ maradványai. A barlang csontleleteit dr.Kordos László határozta meg.

Az új szakaszt állandósított pontokról függőkompasszal és fok-ivvel felmértük. Hosszúsága 20 m.

Klimamérések a barlangban kéthetenként történtek 10 mérési ponton. Ezek alapján a barlang átlaghőmérséklete $9,7^{\circ}\text{C}$, a páratartalom 98%. Szeptember végén lettünk figyelmesek a barlang nehéz levegőjére. Ettől kezdve mértük a Fehér-terem levegőjének CO_2 tartalmát. Ez 0,2-1,6% között ingadozott. Az új szakasz feltárásával a teremben a CO_2 minimálisra csökkent, a barlang új mélypontján viszont 1,6% értéket is tapasztaltunk.

GERECSE-HEGYSÉG 4630/32.

VERES-HEGYI-BARLANG

1981. évi munkatérkép

M=1:100

bontási terület

K

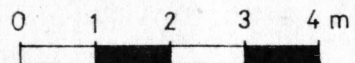
klímamérési pont

CO₂

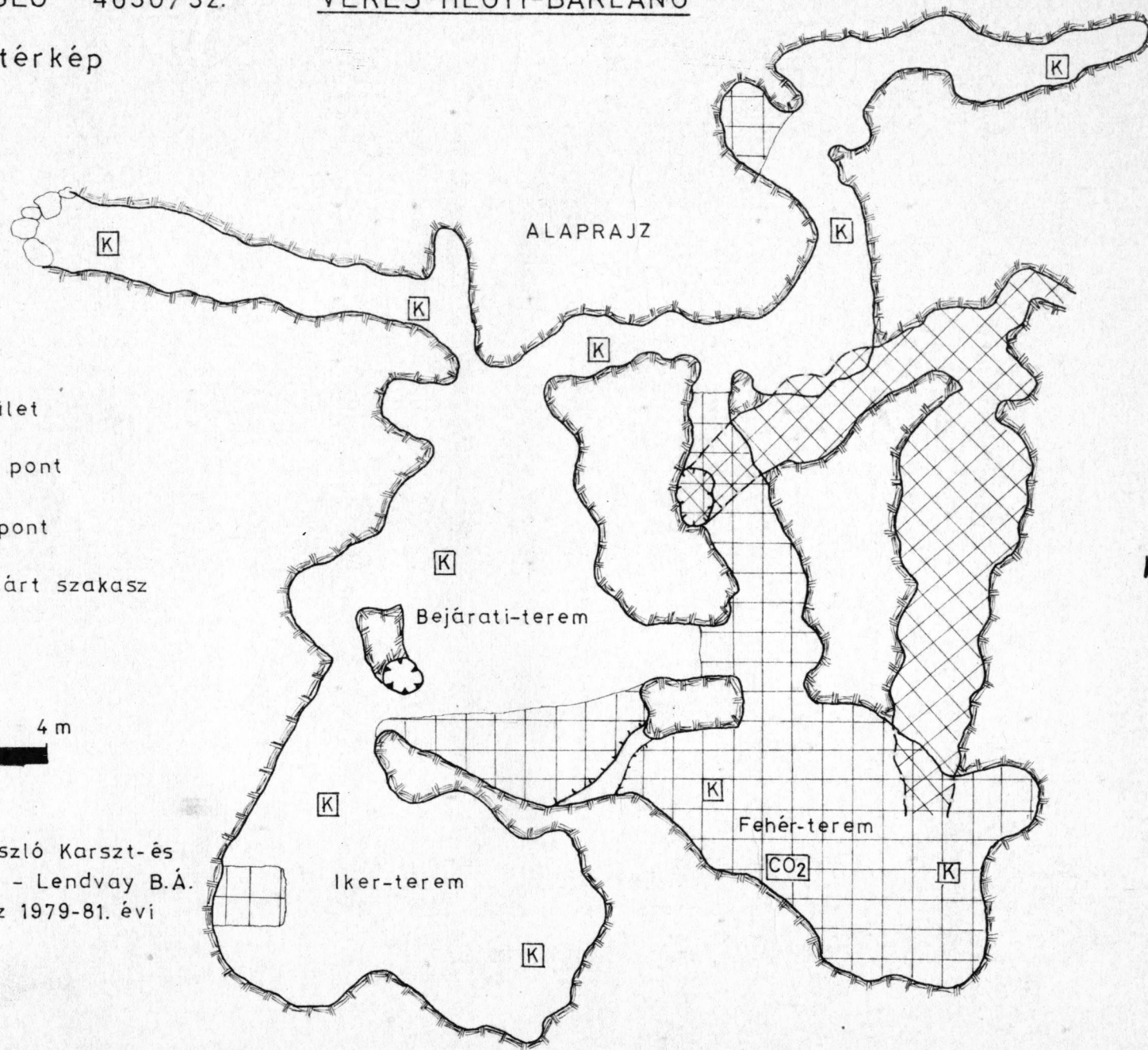
CO₂ mérési pont

1981-ben feltárt szakasz

Készítette a Vértess László Karszt-és
Barlangkutató Csoport - Lendvay B.Á.
1965. évi térképe és az 1979-81. évi
pótmérések alapján.

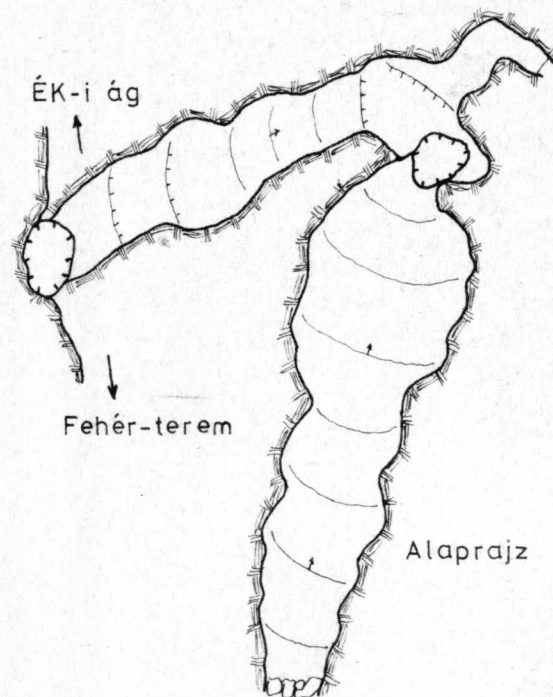
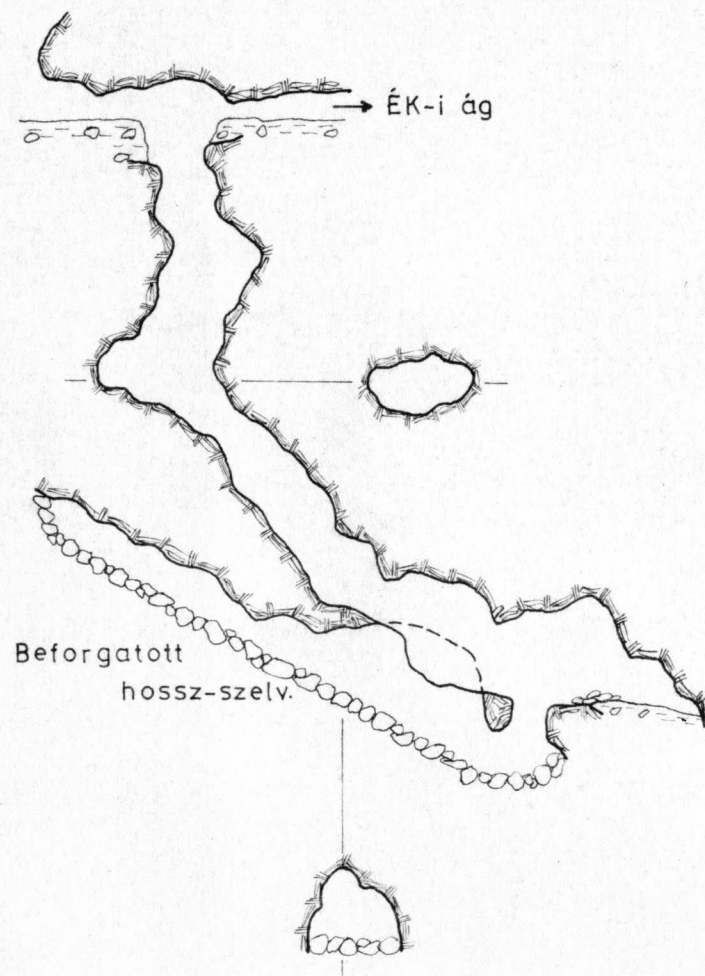

GERECSE-HEGYSÉG 4630/32.

VERES-HEGYI-BARLANG

1981-ben feltárt szakasza

Felmérte: Vértés László Karszt-és Barlang-
kutató Csoport 1981. 11. 13.
Juhász M., Puskás S.
Szerkesztette, rajzolta: Juhász M.

Részletek a Veres-hegyi-barlang új szakaszából

A Veres-hegyi-barlangban 1981-ben végzett klímamérések adatai.
/A mérések Assmann-féle aspirációs pszichrométerrel történtek.
H=hőmérséklet, °C; P=relatív páratartalom, %./

	<u>0.1.18.</u>		<u>02.01.</u>		<u>02.15.</u>		<u>03.01.</u>	
	H	P	H	P	H	P	H	P
1. Felszín	5,4	73	2,8	80	0,2	98	1,3	93
2. Bejárat	6,9	98	6,7	90	6,0	96	2,5	97
3. Bejárat-terem	7,1	98	7,8	97	7,2	98	7,6	95
4. Fehér-terem								
eleje	8,1	98	8,2	98	8,0	95	8,9	98
5. Fehér-terem								
vége	8,0	98	8,2	98	8,3	95	8,8	98
6. Iker-terem								
eleje	8,6	100	8,5	98	8,5	98	8,0	98
7. Iker-terem								
vége	8,9	98	8,3	98	8,6	95	8,0	98
8. ÉK-i ág								
középe	8,7	98	8,9	98	9,0	92	8,6	94
9. ÉK-i ág								
vége	11,1	98	11,1	98	11,0	95	10,4	98
10. Ny-i ág								
eleje	9,5	98	9,9	96	9,8	95	9,1	96
11. Ny-i ág								
vége	9,3	98	9,8	91	9,7	95	9,8	98

	<u>03.15.</u>		<u>03.29.</u>		<u>04.12.</u>		<u>04.26.</u>		<u>05.10.</u>		<u>05.24.</u>	
1.	6,3	77	7,7	72	15,0	62	16,1	65	14,7	72	19,2	85
2.	7,2	92	8,0	95	9,3	98	10,0	98	10,8	97	11,0	97
3.	7,8	97	8,5	94	9,2	98	8,3	98	9,2	98	9,2	98
4.	8,5	98	9,3	95	8,3	98	8,3	98	8,7	98	8,9	98
5.	8,7	98	8,4	95	8,5	98	8,9	98	8,9	98	9,0	100
6.	8,1	98	8,1	98	8,7	98	8,3	98	8,5	98	8,8	100
7.	8,1	98	8,0	98	9,2	98	8,3	98	8,9	98	8,9	98
8.	8,5	98	8,5	98	9,2	98	9,2	98	9,2	98	9,2	98
9.	10,8	98	10,0	98	10,8	98	11,0	98	10,8	98	10,2	100
10.	8,9	98	8,7	98	10,0	98	9,2	98	9,3	98	10,0	98
11.	9,4	98	8,9	98	10,2	98	10,5	98	10,0	98	10,8	98

	<u>06.07.</u>	<u>06.21.</u>	<u>07.05.</u>	<u>07.19.</u>	<u>08.02.</u>	<u>08.16.</u>
1.	20,5 75	15,7 86	20,0 55	19,5 49	19,3 51	15,3 55
2.	11,5 98	11,3 98	12,7 98	13,9 98	12,0 98	12,1 98
3.	9,3 98	9,3 98	9,3 98	9,8 98	10,2 98	10,0 98
4.	9,3 98	9,2 98	9,5 98	9,5 98	9,8 98	10,0 98
5.	9,2 98	9,2 98	10,0 98	10,0 98	10,4 98	9,8 98
6.	8,9 98	9,8 98	10,2 98	10,2 98	10,4 98	10,4 98
7.	9,2 98	9,5 98	10,0 98	10,0 98	10,2 98	10,4 98
8.	9,3 98	8,5 98	8,9 98	8,9 98	9,3 98	9,3 98
9.	9,5 98	9,5 98	9,5 98	9,3 98	9,2 98	10,4 98
10.	10,0 98	11,2 98	9,2 98	9,8 98	10,2 98	10,4 98
11.	11,2 98	11,2 98	12,0 98	11,6 98	11,6 98	12,0 98
	<u>09.17.</u>	<u>10.02.</u>	<u>10.15.</u>	<u>10.31.</u>	<u>11.13.</u>	<u>11.27.</u>
1.	12,7 79	14,0 89	10,0 98	10,9 72	6,3 74	2,0 100
2.	12,1 96	13,7 98	11,0 98	11,0 94	10,3 95	9,6 100
3.	10,9 94	11,0 96	10,6 98	10,6 98	10,7 93	9,5 98
4.	10,1 98	10,5 99	11,2 100	10,4 98	10,3 95	9,6 100
5.	9,8 99	10,5 96	10,0 100	10,9 99	10,0 98	9,6 100
6.	11,0 99	11,2 100	11,0 100	10,8 100	10,6 100	10,4 100
7.	10,4 99	10,8 100	11,0 100	10,4 100	10,4 100	10,0 100
8.	9,8 96	11,0 98	10,0 100	9,8 100	10,0 98	10,6 98
9.	10,2 98	10,8 100	10,2 100	11,2 100	10,8 98	10,2 98
10.	11,4 93	11,0 100	11,4 100	12,0 98	10,8 98	11,0 98
11.	11,7 94	12,4 93	12,0 100	12,0 100	11,8 100	10,8 100
	<u>12.12.</u>	<u>12.24.</u>				
1.	2,4 100	-0,5 -				
2.	8,0 100	7,5 98				
3.	8,0 100	8,7 98				
4.	9,3 98	8,6 99				
5.	9,3 98	8,7 99				
6.	10,2 100	9,6 100				
7.	9,8 98	9,2 100				
8.	9,5 98	9,6 100				
9.	10,0 100	10,3 100				
10.	10,8 98	11,2 95				

Tavaszi-   Nyári-   Őszi-   Téli-   Éves átlag

1.									
2.	8,4	96	12,1	98	11,3	97	7,0	96	9,7 97
3.	8,7	97	9,7	98	10,5	96	7,8	98	9,1 97
4.	8,7	98	9,5	98	10,3	98	8,4	98	9,2 98
5.	8,8	98	9,8	98	10,1	99	8,5	98	9,3 98
6.	8,4	98	10,0	98	10,8	100	9,1	99	9,6 99
7.	8,5	98	9,9	98	10,5	100	9,0	98	9,5 98
8.	8,9	97	9,0	98	10,2	98	9,3	98	9,3 98
9.	10,6	98	9,6	98	10,6	98	10,7	98	10,4 98
10.	9,3	98	10,1	98	11,3	98	10,2	96	10,2 98
11.	9,9	98	11,6	98	11,8	98	10,2	96	10,9 98

A Veres-hegyi-barlangban 1981.évben végzett 240 mérés alapján:

- a barlang tavaszi átlaghőmérséklete	9,0°C,	páratartalma	98%.
- " nyári	"	10,1	" 98
- " őszi	"	10,7	" 98
- " téli	"	9,0	" 97
- " éves	"	9,7	" 98

A Veres-hegyi-barlangba 1981.évben végzett CO₂ mérések eredményei:

10.18.	Fehér-terem	1,6%
10.31.	"	1,4
11.13.	"	0,2
11.27.	"	0,2
12.12.	"	0,8
12.24.	"	0,2
	Új szakasz	1,6

Keselő-hegyi-barlang

A Tatabánya mellett emelkedő Keselő-hegyen, a Kőbánya Üzem II.Triászbányája 2.szintjének É-i részében található barlang kutatásába már az elmúlt években bekapcsolódtunk.

Ez évi munkánk itt a további feltáró kutatási irányok meghatározására, annak előkészítésére irányult. Többször részletesen bejártuk az ÉK-i ágot, megállapítottuk, hogy újabb feltárásokra csak ennek alsó részében van lehetőség. Ez nehezen megközelíthető, sáros, agyagos szakasz, ezért a nehezebben járható aknában hágcsókat helyeztünk el, máshol vezetőköteleket építettünk be. A feltárómunkát 1982. tavaszán kezdjük.

Keselő-hegyi 2.sz. barlang

A Tatabánya mellett emelkedő Keselő-hegyen, a Kőbánya Üzem II.Triászbányája 2.szintjének É-i bányafalában nyíló táróban található. Bejárata a táró 124.m-ében, annak K-i oldalában nyílik, 230 m tszf. magasságban. Az előző években a Geológiai Szakközépiskola barlangkutatói 25 m mélységig tárták fel.

Először a barlang meredek, omlásveszélyes törmelékletűnek biztosítását kellett elvégeznünk, ezt négy ácsolat beépítésével oldottuk meg. Ezután kezdhettük meg a végponti törmelék-dugó bontását. Az agyagos, löszös kötőrmelékből álló dugó 6 m vastagnak bizonyult, kb.12 m³-nyi anyag kibontásával sikerült áttörnünk. A kitermelt anyagot az ácsolatok mögé depóztuk. Az akna aljából enyhén lejtő szűk járat nyílt, melyben egy rendkívül kellemetlen szűkület is található. Ez a járat 6 m után egy tágas aknába csatlakozik. Ennek alját újabb törmelék-dugó képezi, jelenleg itt folyik a bontás. Ezt a munkát nagyon megnehezíti, hogy a kibontott anyagot a szűkületen kell átszállítanunk, mivel lent nincs depózási lehetőség.

A bontási pont felett tágas kürtő nyílik, melyet 12 m-ig, teljes magasságáig sikerült kimásznunk. A kürtő oldalában 4 m-es magasságban vízszintes járat nyílik. Ez 12 m hosszú, belőle két kürtő indul, melyek 14 m és 5 m magasak.

Az újonnan feltárt szakaszok iránya megegyezik a barlang fő-hasadékának irányával. A járatok hasadékjellegűek, kialakulá-

sukban a tektonika játszotta a döntő szerepet. A kőzet - dachsteini mészkő - erősen zuzott, a falakon nagy felületeken vetőbreccsa, egy kisebb melléküregben kb. 1,5 m²-es kiváló megtartású vetőtükör figyelhető meg. A falak csipkésre korrodáltak. A korróziós felületeken erősen roncsolt aragonit-képződmények /borsókövek/ vannak. Ezzel a barlang fejlődésének egy periódusát egyértelműen azonosíthatjuk: két korróziós fázis között melegvizes hatás érte.

A szűkebb járatok falain több helyen is letompult eróziós üstök látszanak. Ugyancsak eróziós hatásra vall, hogy a kitöltésben nagy számban találtunk 1-2 cm-es kvarckavicsokat. Ezek származási helye még ismeretlen.

Feltáró munkánk a barlang felső szakaszában is sikeres volt. A bejárat feletti, eddig 7 m magasságig ismert kürtőben 24 m magasságig tudtunk feljutni. A kürtő falai erősen korrodáltak, omladékosak. 18-20 m-től az addig egységes járat több ágra oszlik és omladéokban folytatódik. Néhány méterre megközelíti a felszínt, a törmelék között friss löszbemosódások találhatók. Megkezdtük a barlang felmérését. A poligon pontjainak állandósítása megtörtént, a részletmérések jelenleg is folynak. Az 1981. évi feltárások hosszúsága 85 m, ezzel a barlang összhosszúsága kb. 150 m. Szintkülönbsége +24m és -32m, összesen 56m.

Keselő-hegyi 4.sz. barlang

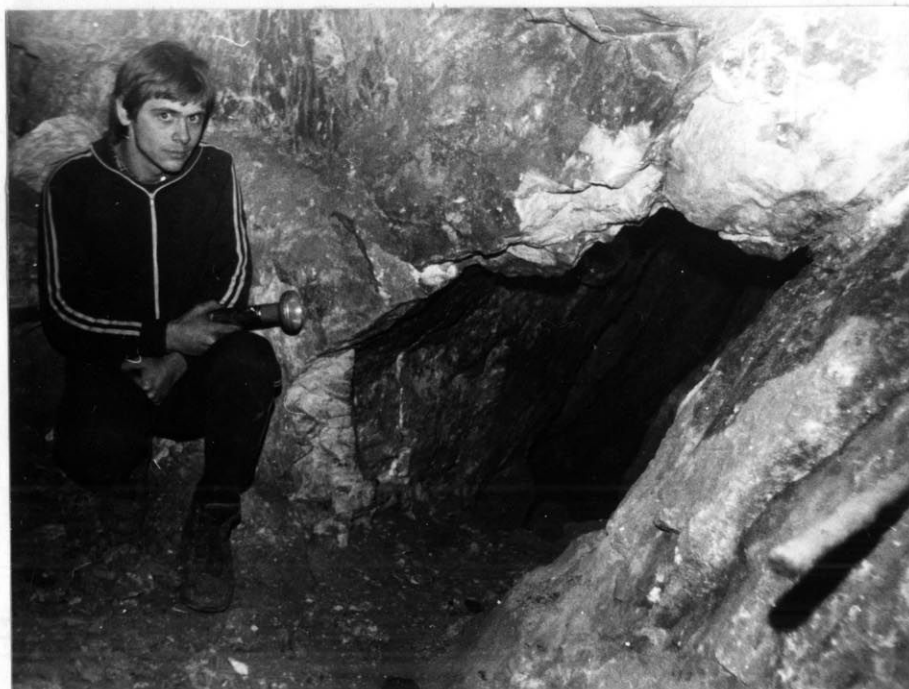
A Tatabánya mellett emelkedő Keselő-hegyen, a Kőbánya Üzem II. Triászbanyája 2. szintjének É-i bányafalában nyíló táróban található. Bejárata a táró 134. méterében, annak Ny-i oldalában nyílik, 230 m tszf. magasságban.

Fiatal kutatóink egy csoportja lett figyelmes arra, hogy a táró falában nyíló tenyérnyi vastag, 30-40 cm hosszúságú repedésben légmozgás észlelhető. Bevilágítva a kis résbe, annak végződése nem látszott. Viszonylag könnyen sikerült a rés körüli repedezett mészkövet annyira kibontanunk, hogy ember számára járható nyílás keletkezett. Ezen bebujva, meredek omladékkupra felkapaszkodva felül tágas, magasba törő kürtő látszott. Az omladék belső oldalán lemászva a kőtömbök között egy keskeny

akna nyílása sötétlett. Az ide bedobott kövek esése alapján ennek mélységét 15-20 m-re becsültük. A felette lévő omladék veszélyessége miatt ide ekkor még nem tudtunk lejutni. A bejáratit nyílást tovább bővítettük, majd a táróba szállítottuk ki az omladékkup - a kürtöből származó - kb. 10 m³-nyi anyagát. Ennek eredményeként a bejárat után egy kis lejtős terem alakult ki, ennek alsó pontjáról nyílik az akna. Itt most már biztonságosan leereszkedve 25 m-es mélységet értünk el. Az akna keskeny hasadékszájjal indul, néhány méter után azonban 2-2,5 m átmérőjűre tágul, 20 m-es mélységtől ismét összehűkül. Alsó 4 méterében nehezen járható, szűk hasadék, melynek alját törmelék alkotja. Itt folyik most a bontás. A kürtőt is sikerült kimásznunk. Kb. 25 m-es magasságban összehűkülve, omladékban végződik.

A Keselő-hegyi 4.sz. barlang alapvetően hasonlít a 2.sz. barlanghoz. Törésvonal mentén keletkezett, genetikai bélyegeik is egyezők. Korrodált falain megtalálhatók a borsókövek pusztuló maradványai. Kitöltésanyaguk azonos.

A barlang felmérése még nem fejeződött be. Összhosszusága kb. 60 m, szintkülönbsége kb. +25 m és -25 m, összesen kb. 50 m.

A Keselő-hegyi 4.sz. barlang bejárata

Keselő-hegyi 5.sz. barlang

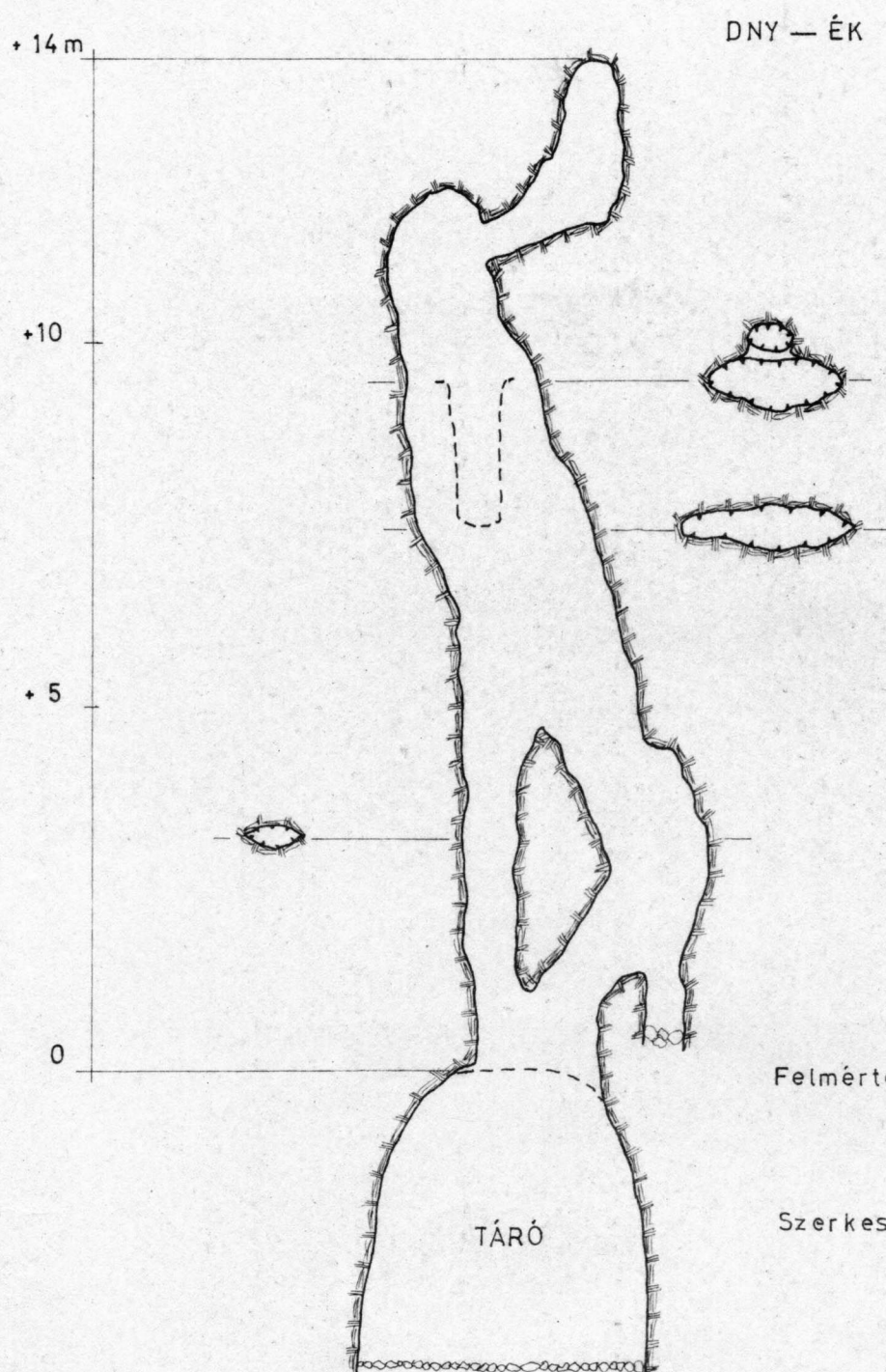
A Tatabánya mellett emelkedő Keselő-hegyen, a Kőbánya Üzem II.Triászbánya 2.szintjének É-i bányafalában nyíló táróban található. Bejárata a táró 131. méterében, annak mennyezetében nyílik, 234 m tszf. magasságban.

A barlang felső triász mészkőben, ÉK-DNy irányu törésvonal mentén alakult ki. Járatai vertikális jellegűek, a törési síkban kialakult szűk, nyújtott szilvماغ keresztmetszetű kürtökből, aknákból állnak. A falak képződménymentesek, erősen korrodáltak, csuszós korombevonattal borítottak. Kitöltése elhanyagolható mennyiségű kötőrmelék. Az üregben életnyomokat nem észleltünk. A barlang felmérése függőkompasszal és fokivvel történt, vesztett pontokról. Magassága 14 m, összhosszúsága 24 m.

A Keselő-hegyi 5.sz. barlang bejárata

GERECSE - HEGYSÉG 4610/
KESELŐ-HEGYI 5.sz. BARLANG

Felmérte: Vértés László Karszt-és
Barlangkutató Csoport
1981.11. 29.

Heitz F., Pál V., Puskás S.
Szerkesztette, rajzolta: Juhász M.

Keselő-hegyi 6.sz. barlang

Tatabánya mellett, a Keselő-hegy Ny-i oldalában, a Kőbánya Üzem I.Triászbányájának É-i részén, a bányaudvar szántjében, 271,5 m tszf. magasságban nyílik.

A bejáratánál 2,5 m hosszú, 0,2-0,5 m széles hasadék 6 m mélységig járható, itt járhatatlanná szűkül, de a súlyozott kötelet még kb.30 m mélységig tudtuk akadálytalanul leengedni.

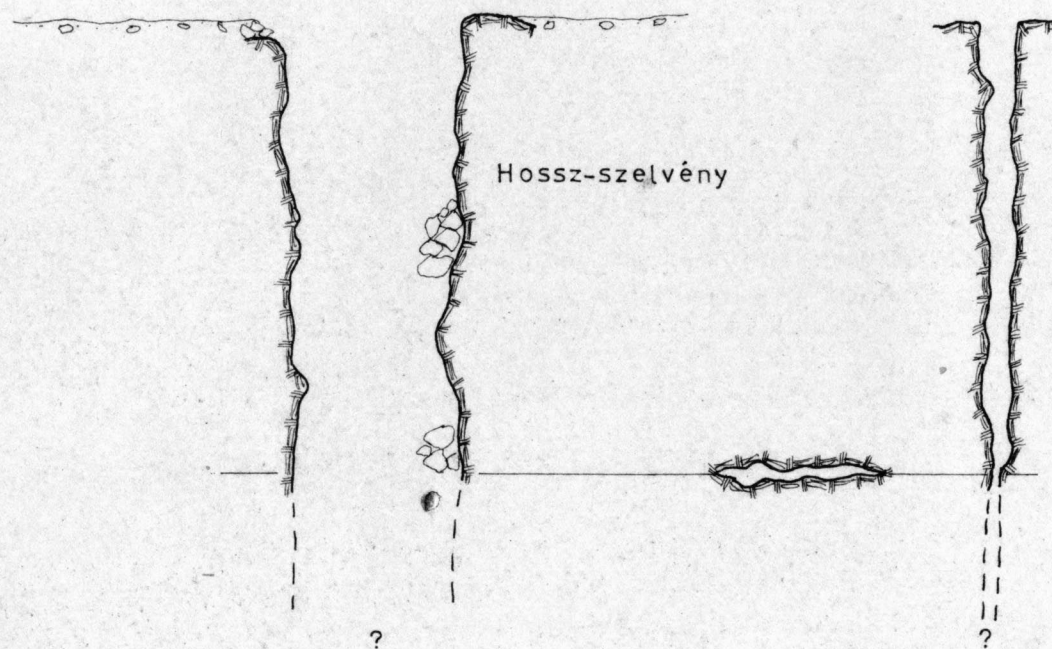
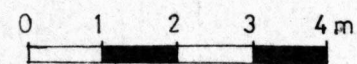
A hasadék felső triász mészkőben, ÉNy-DK irányu törés mentén alakult ki. Falai erősen korrodáltak, képződménymentesek. Kitöltése kevés beékelődött kötőrmelék.

A barlang vázlatos felmérése kézikompasszal történt, vesztett pontokról. Járható hosszúsága /-mélysége/ 6 m.

A Keselő-hegyi 6.sz. barlang bejárata

GERECSE-HEGYSÉG 4610/
KESELŐ-HEGYI 6.sz. BARLANG

Felmérte: Vértés László Karszt-és
Barlangkutató Csoport
1981.12.13.

Juhász M., Pataki K.
Szerkesztette, rajzolta: Juhász M.

Keselő-hegyi 7.sz. barlang

Tatabánya mellett, a Keselő-hegy Ny-i oldalában, a Kőbánya Üzem I.Triászbányájának középső részén található. Bejárata erősen omledékos, 1,1 m széles, 0,7 m magas. A bányaudvar szintje felett 2 m-rel nyílik, 274 m tszf. magasságban.

A barlang egy 7 m hosszú, 3-4 m széles, 1-3 m magas teremből, egy 1-1,5 m széles, 0,3-0,7 m magas, 12 m hosszú, befelé emelkedő kuszodából, egy 4 m átmérőjű, 1-4 m magas teremből és néhány rövid mellékjáratból áll. Felső triász mészkőben alakult ki, belső kupolái jól cementált vetőbreccsát tárnak fel. A falakon uralkodóan eróziós kagylós bemélyedések láthatók, kisebb foltokban erősen roncsolt kalcit-aragonit képződmények, szórványosan elaggott cseppkövek is vannak. Kitöltése a bejárat közelében kőtörmelékes agyagos lösz, a belső részen barna agyag. Elővilága szegényes, a bejáratközelben szunyogok, pókok élnek.

A barlang felmérése függőkompasszal és fokivvel történt, vesztett pontokról. Főjárata 22 m hosszú, összhosszusága a mellékjáratokkal 38,4 m.

A Keselő-hegyi 7.sz. barlang bejárata

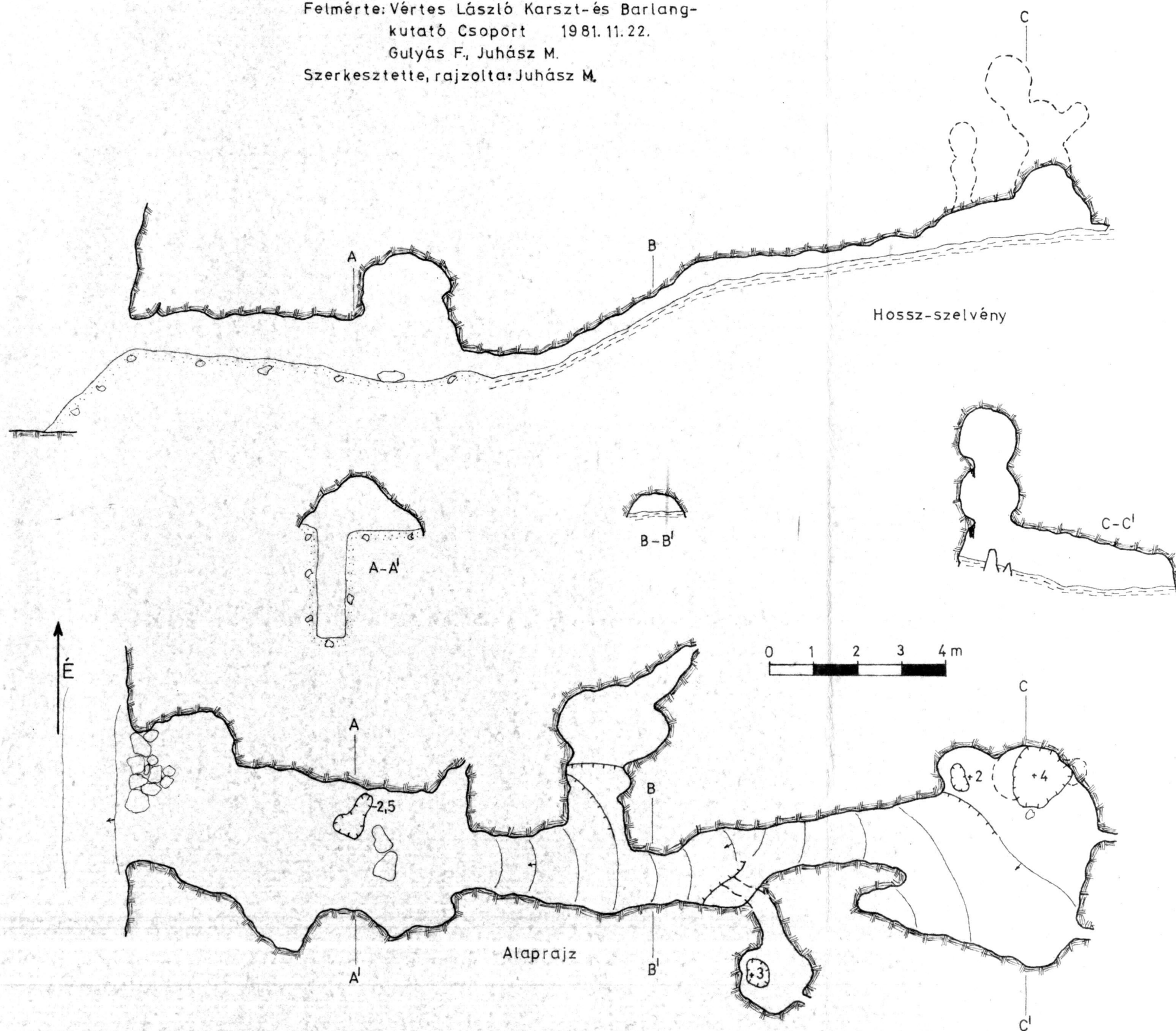
GERECSE-HEGYSÉG 4610/

KESELŐ-HEGYI 7.sz. BARLANG

Felmérte: Vértés László Karszt-és Barlang-
kutató Csoport 1981.11.22.

Gulyás F., Juhász M.

Szerkesztette, rajzolta: Juhász M.

Keselő-hegyi 8.sz. barlang

Tatabánya mellett, a Keselő-hegy Ny-i oldalában, a Kőbánya Üzem I.Triásbányájának középső részén található. Bejárati nyílása 0,5 m széles, 0,8 m magas. Omladékban nyílik, a bányaudvar szintje felett 5 m-rel, 277 m tszf. magasságban, nehezen észrevehető helyen.

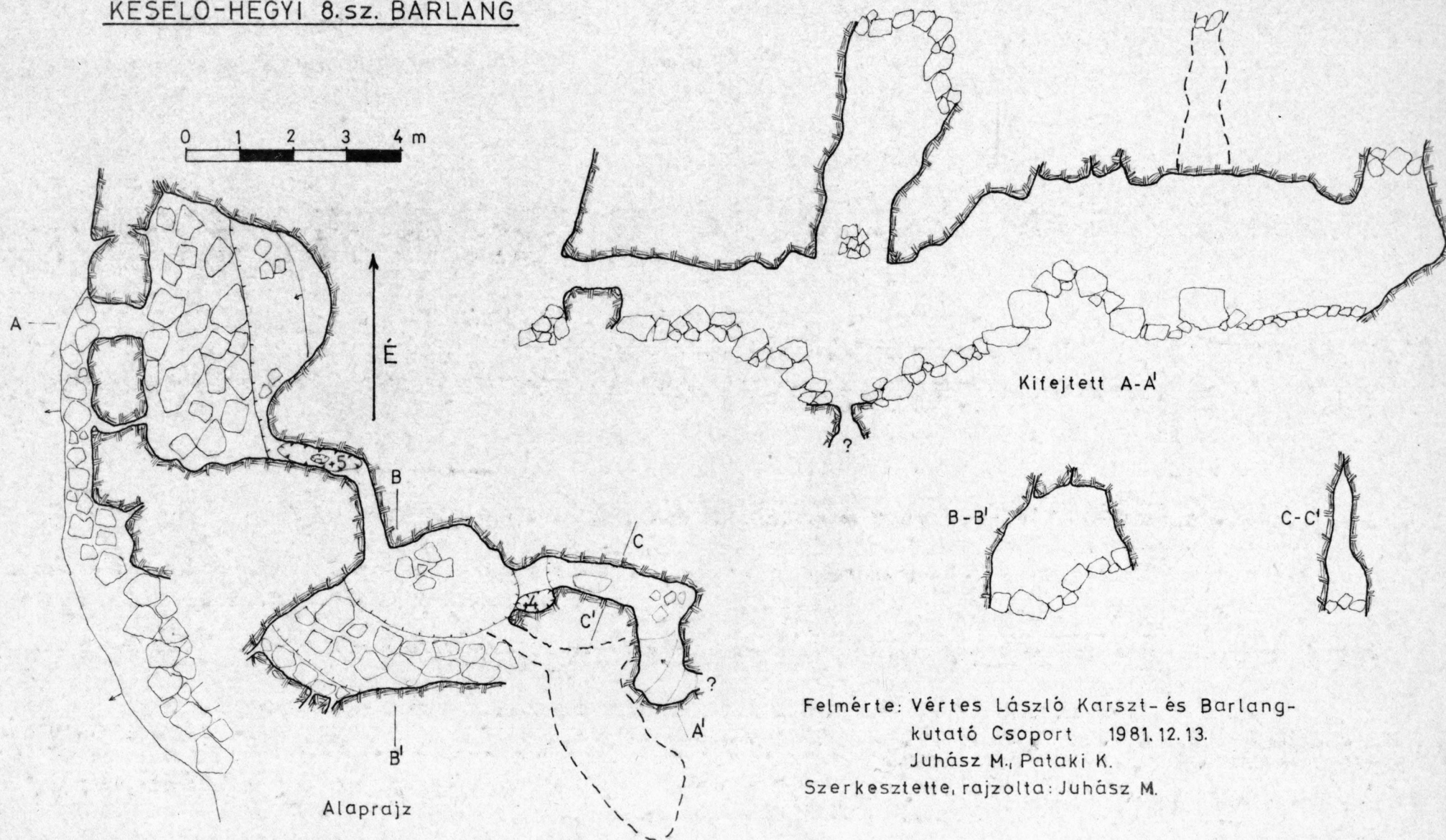
A felső triász mészkőben kialakult üreg kisebb termekből, kúrtókból és ezeket összekötő szűk, hasadékjellegű járatokból áll. A bányaművelés robbantásainak hatására a kőzet összetöredezett, az üregben kőzetmozgások, omlások történtek, az eredeti formák csak részben rekonstruálhatók. Az épen maradt felületeken gömbfülkés formák, eróziós üstök ismerhetők fel. A falakat foltokban mállott, sok helyen sérült kalcitkéreg fedi. Egy gömbös beugróban jól fejlett fennőtt kalcit-aragonit kristálycsoport látható. A belső szakaszban sérült borsókő és cseppkőképződmények is megfigyelhetők. Az üreg kitöltését az omlások kötőrmeléke alkotja. A barlang felmérése kézikompasszal történt, vesztett pontokról. Felmért hossza 25 m, több veszélyesen omlékos járata nem lett felmérve, ezek hossza kb.10-15 m.

A Keselő-hegyi 8.sz. barlang bejárata

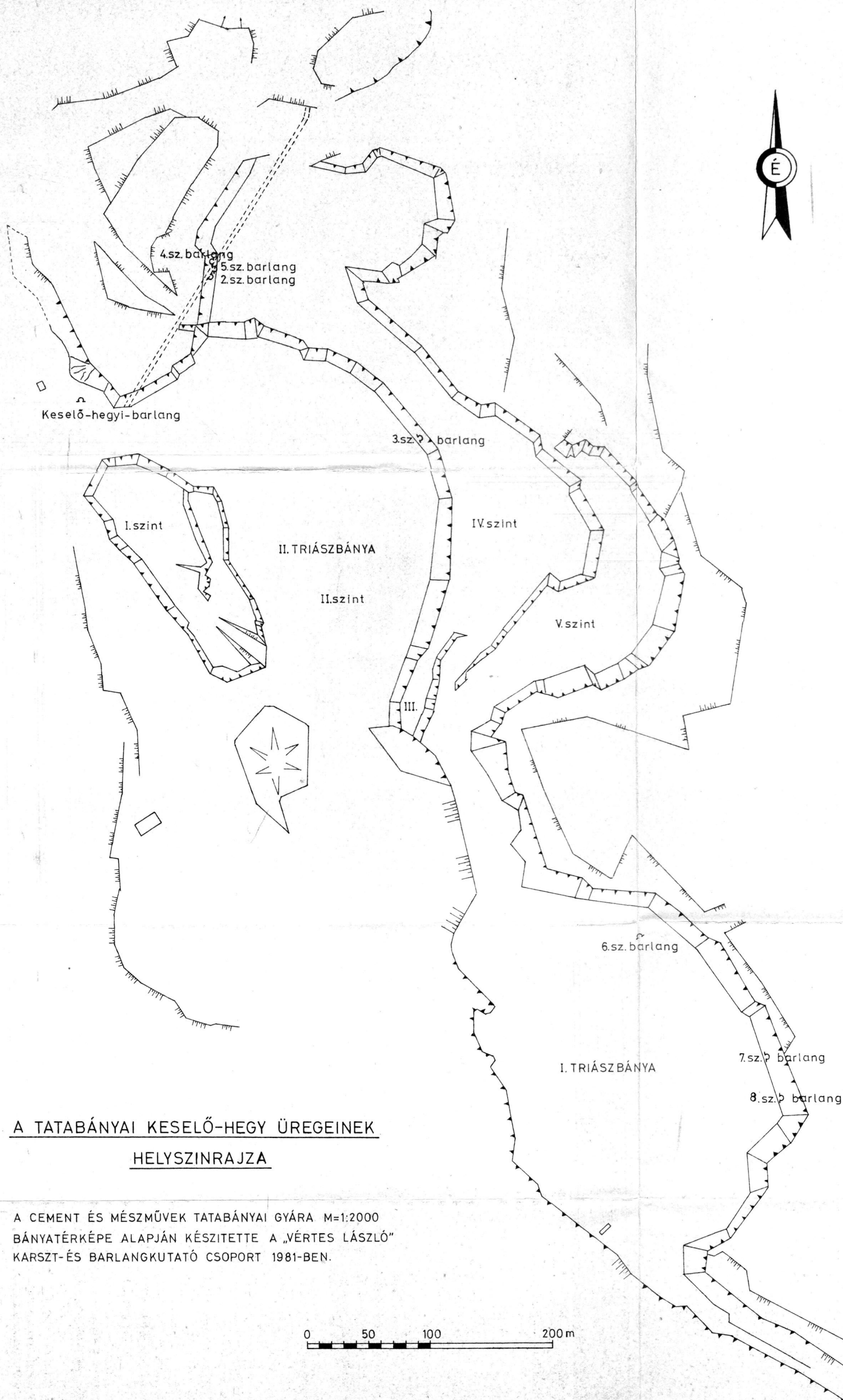
GERECSE-HEGYSÉG 4610/

KESELŐ-HEGYI 8.sz. BARLANG

Felmerte: Vértés László Karszt- és Barlang-
kutató Csoport 1981.12.13.
Juhász M., Pataki K.
Szerkesztette, rajzolta: Juhász M.

A TATABÁNYAI KESELŐ-HEGY ÜREGEINEK HELYSZINRAJZA

A CEMENT ÉS MÉSZMŰVEK TATABÁNYAI GYÁRA M=1:2000
BÁNYATÉRKÉPE ALAPJÁN KÉSZITETTE A „VÉRTES LÁSZLÓ”
KARSZT-ÉS BARLANGKUTATÓ CSOPORT 1981-BEN.

Pisznice-barlang

1981. évi kutatás

Az 1980. év utolsó napjaiban történt sikeres feltárás nagy lendületet adott a további kutatásnak. Az 1981. évben rendszeres hétvégi munkaturákon és két kutatótábor során végeztünk itt munkát.

Az új szakaszt - mivel feltárása az Ujpalota Sport Egyesület kutatóival közösen történt - Palota-ágnak neveztük el. Bejáratát a képződmények védelmének érdekében lezártuk. A járatokat tüzetesen átvizsgáltuk, egy próbabontást végeztünk, de további barlangszakaszokba innen már nem tudtunk bejutni. Ezt követően elkészítettük az ág leírását, térkép- és fotódokumentációját. Ásvány- és kőzetmintákat vettünk /ezek vizsgálata még folyamatban van/, a talált csontmaradványokat a MÁFI-ba adtuk le.

A barlang Főfolyosójában és a K-i mellékágban hat ponton végeztünk próbabontást, de mindenhol eredménytelenül. Három bontásunk szűk, függőleges forráscsatornában haladt. Ezek mindegyike járhatatlanná szűkült, de a folytatódó járatok, az ezeken keresztül tapasztelható légmozgás igazolták az alsó szintű járatok létezésére vonatkozó elképzeléseinket.

Miután a barlang belső szakaszaiból nem sikerült az alsó járatot elérnünk, elhatároztuk, hogy ezt a Bejárat-teremből kíséreljük meg. Itt, közvetlenül a bejáratnál ismertünk egy rövid alsó szintű járatot, s feltételeztük, hogy ezzel párhuzamosan a Főfolyosó alatt is huzódik egy járat. Első lépcsőben az eddig néhány méterig járható alsó kuszoda kibontását végeztük el. Ezt kb. 20 m³ anyag kitermelésével 28 m hosszban tártuk fel. A kitöltés szintjét 0,8-1,2 m vastagságban süllyesztettük, az anyagot kerekre szerelt tejesdoboz majd kötélpálya segítségével a felszínre szállítottuk. A folyosó így 0,8-1,5 m magas, 0,8-2,5 m széles, középső részén a felette huzódó II.szintű Ny-i mellékággal egy keskeny kürtön keresztül összenyílik. Vége szálkőben teljesen ellaposodik. Falait borsókövek, ritkábban apró cseppkövek díszítik. Az eltávolított kitöltés felső rétege befelé fokozatosan elvékonyodó kőzet- és ásványtörmelékes, guánós humusz volt, melyből nagy számban kerültek elő csontmaradványok és cseréptöredékek. Ez alatt

sárgás színű kötőrmelékes, agyagos lösz található. A 23.m-től a talpat már szálkő alkotta.

Ezt követően a Bejárati-terem talpszintjének süllyesztését kezdtük meg. Eddig kb. 20 m³ anyagot termeltünk ki innen, de még hatalmas mennyiségű kitöltés eltávolítására lesz szükség. Egy kutatóárok mélyítése során lehetőségünk nyílt a terem üledékeinek vizsgálatára. Az itt feltárt rétegsor a következő:

1. Kötőrmelékes humusz. A rétegsor legfelső tagja 0,1-1 m vastag, rétegzetlen. Vegyesanyagu kötőrmeléket /dachsteini-és jura mészkő, lublinit/, csontmaradványokat, cseréptöredékeket tartalmaz.
2. Kötőrmelékes lösz. 0,5-1,5 m vastag, rétegzetlen. A lösz sárga, sárgásbarna, enyhén agyagos. A kötőrmeléket uralkodóan dachsteini mészkő 5-20 cm-es szögletes - valószínűleg kifagyásos eredetű - darabjai alkotják.
3. Agyagos lösz. Világosbarna, kb. 1 m vastagságú. Kevés apró kötőrmeléket és lefelé egyre nagyobb számban előforduló 5-10 cm-es lublinitdarabokat tartalmaz. Az anyagban helyenként kemény, kalcittal átjárt gumók vannak, melyekben 1-2 mm-es kékeszöld agyagszemcsék találhatóak. Ez az agyagtípus eddig csak a barlang belső szakaszaiban volt ismert. E réteg települési helyzete és néhány rossz megtartású, meghatározhatatlan csontmaradványa alapján valószínűleg pleisztocén korú.
4. Kalcitbreccsa. Fekővörös alaptónusu, 15-20 cm vastag, szabálytalan településű. A breccsás jellegű vörös kalcit kötőanyagban apró mészkőszemcsék, lublinitgumók, kékeszöld agyag gumói vannak. A törési felületeken néhány rendkívül jó megtartású, úde törésű csont látszik. Ezek meghatározása még nem történt meg.

A réteg alsó felületére 1-5 cm vastagságú borsókő települ.

5. Lublinit. Fehér, helyenként kisebb foltokban, szemcsékben feketés elszíneződéssel. Ismeretlen vastagságú.

Az 1-3. rétegek bemosódással kerülhettek a terembe. A barlang belseje felé 6-8°-os dőléssel lejtnek. Ilyen helyzetbe csak egy alsó, a jelenleg ismert bejárat szintje alatt 3-4 m-rel lévő barlangszájon keresztül szállítva kerülhettek.

A barlangból előkerült kerámia-anyag vizsgálata a tatai Kuny Domonkos Múzeumban történt. Ezek kora lelőhelyek szerint a következő:

- barlang előtere: őskor, középkor, ujkor
- Bejárat-terem: középkor, ujkor
- alsó járat: bronzkor, árpád-kor, középkor, ujkor
- Ny-i mellékjárat: bronzkor, középkor

Rendszeresen figyeltük és számláltuk a barlang denevéreit. A hajdan hatalmas denevérállományáról híres barlangban ma már csak néhány állat él. A nyári időszakban 6-8, télen 10-12 példányt figyeltünk meg. Ezek a Főfolyosó és a K-i mellékjárat magasabb kupoláiban tanyáznak. Egyik tavaszi ellenőrzésünkön elszomorító látványt nyújtott az a 4-5 széttroncsolt denevértetem, melyeket a Főfolyosó D-i kupolájában találtunk. Sajnos sokszor szinte döbbenetes a barlangot illetéktelenül látogatók vandalizmusa!

Klimamérések a barlangban 1981-ben 3 alkalommal történtek, 21 mérési ponton. Ezek adatait külön táblázatban adjuk meg.

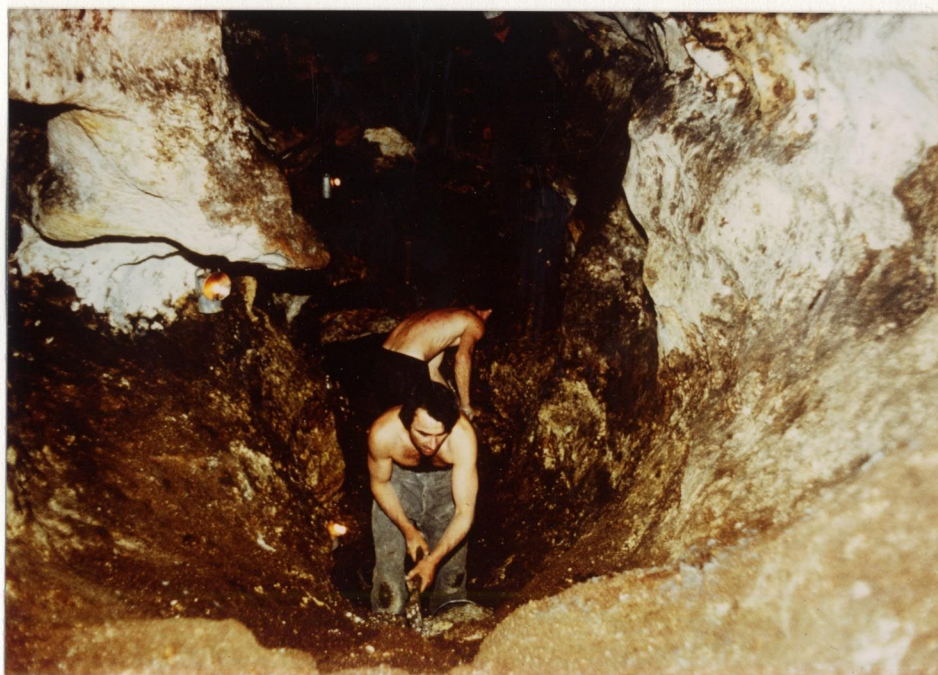
Az OKTH-val és MKBT-vel történt egyeztetés alapján az év végén a barlang Főfolyosóját a bejáratától számított 19. m-ben lezártuk. Reméljük, ezzel a védelem kérdése megoldódott.

Tavaszi kutatótáborunkon került sor a Palota-ág felmérésére és a régi szakaszokat tartalmazó munkatérképünk ellenőrzésére. Ez a munka Kárpát József /OKTH/ vezetésével készült el. A mérések szerint a Palota-ág hossza 131 m /poligon=118 m, mellékjáratok=13 m/, a barlang összhosszúsága 406 m.

Pillanatképek a Pisznicai-kutatótáborból

Palota-ág:

Az 1980-as év utolsó napjaiban feltárt Palota-ág a Főfolyosó Iker-járatának kupolás végéből nyílik. Ráccsal lezárt szűk bejárata után 1,5-2,5 m széles, 0,8-1,5 m magas, befelé enyhén lejtő folyosóval indul, mely 14 m után kis terembe torkollik. A folyosó képződményekben rendkívül gazdag. Ezek gyakorisága és mérete befelé növekszik s kisebb területen vizsgálva is változatos képet mutat. Az összeolvadt gömbüstök alkotta menyeszet elől csaknem képződménymentes, simára koptatott, csak néhány foltban található itt vékony lublinitbevonat. A mállott, gyengén korrodált kőzetfelszínből kipreparálódott vékony kallitellérek domborodnak ki. Beljebb foltokban majd nagy összefüggő felületeken kisebb sztalahtitok és heliktitek láthatók. A cseppkövek 5-10, max. 25-30 cm hosszúak, karcsuak, színük sárgás, barnás vagy piszkosfehér. A heliktitek általában 2-3 cm-esek, 1-4 tömzsi, horgasan görbülő elágazásból állnak. Színük piszkosfehér, felületük matt, néhol a kiszáradás következtében végződésük lepattogzott. A folyosó bal /Ny-1/ oldalát 0,6 m magasságig borsóköbevonat borítja. A max. borsószem nagyságú, sárgásbarna színű gömböcskéken visszaoldódási nyomok figyelhetők meg. A jobb oldalon rétegrésből kifejlődő gazdag cseppkődrapéria képződött. A lefolyásokat 5-15 cm-es sztalahtitok, 1-2 cm-es heliktitek tarkítják. Alattuk a talajt piszkosbarna borsókö- vagy cseppkőkéreg fedi. Ez összetöredezett, az aljzattól elvált és felpuposodott. Rajta gyakoriak a letört, becalcitosodott cseppkődarabok. A repedésekben sok denevércsont található, innen a hely elnevezése: "Denevértemető". A folyosó kitöltése kevés guánós kőzet- és ásványtörmelék. Belőle elszórtan sztalegmitok emelkednek ki. A legnagyobb a 10 cm-es átmérőt, 60 cm-es magasságot is eléri. A törmelék alatt 5-50 cm cm vastagságban hófehér, felül laza, lefelé keményedő lublinit majd vékony foltokban kékeszöld agyag található. Ez utóbbi már a szálkőre települ.

A folyosó után 7 m hosszú, 1,5-3 m széles, 2,5-4 m magas, jól fejlett gömbfülkék összeolvadásából kialakult terem, az ún. Elágazás-terem következik. Itt a járat kettéágazik, alsó- és felső szintben folytatódik.

A terem falait alul erősen koptatott borsókő, feljebb lublini kéreg borítja. A magasabb kupolákban előbukkan a szálkő. A felső rész rendkívüli mértékben korrodált, szinte szivacszerű. Ennek a lyukacsos, az ép közettől sokszor nagy felületen elváló képződménynek a szerkezetét sűrű, szabálytalan lefutású kalcittelérek biztosítják. A terem látványossága a gömbfülkekapcsolódások változatossága és az egyik alsó gömbfülkében képződött cseppkőcsoport. A szép sztalaktitokon, sztalamitokon és zászlókon a felettük lévő párkány guánóhalmán át szivárgó, foszforsavban gazdag víz rozsdaszerű roncsolási formákat hozott létre.

A terem felső végéből induló felső szintű járat 0,8-1,5 m magas, 1-2 m széles, befelé enyhén lejtő. Gömbfülkeláncból áll, belőle egy nagyobb kupola nyílik. Mennyezete simára csiszolt, gyengén korrodált. Bal oldalát gyengén, jobb oldalát erősen koptatott borsókő fedi. 10 m után a Palota-ág legnagyobb termébe vezet, melyet a feltárók után Tizek-termének nevezünk. A Tizek-terme 10 m hosszú, 2-5 m széles, 1,5-5 m magas, kupolája 8 m-ig nyúlik fel. Gömbfülkés formák jellemzik, de hátsó részén a mennyezetet már réteglap alkotja. A terem közepén nagy kupola nyílik, ebből nyúlik le a barlang legnagyobb sztalaktitcsoportja. 1-1,5 m hosszú függőcseppkövek, kisebb zászlók, melyek alatt a talpon 5-30 cm vastag, 20-50 cm magas sztalamitok képződtek. A kupola falait is gazdag cseppkőlefolyás fedi, ebből elszórtan kisebb sztalamitok állnak ki. A kupola kivételével a teremben kevés a cseppkő, a déli sarok alsó részében láthatók még borsókőves cseppkövek. A falak gyengén korrodáltak, a kőzetfelszínből több helyen kékeszöld agyag 1-10 cm-es, szabálytalan alakú kipreparálódott zárványai emelkednek ki. A kitöltés agyagos ásvány-és mállott kötőrmelék, mely az Elágazás-terem - Tizek-terme szakaszon magas guánótartalmu. Ezen a szakaszon a falakat puha világosbarna agyagos lepel fedi. Ebben sűrű párhuzamos barázdák láthatók, melyek valószínűleg denevérekre vadászó ragadozók /róka?/ karomnyomai. A Tizek-termének É-i folytatásaként tágas folyosó indul, mely befelé enyhén lejt és fokozatosan szűkül, 27 m hosszban járható. Kezdeté 1-2 m széles, 1,5-2 m magas, belső szakasza 0,5-1,5 m széles, 0,5-1 m magas csőszerű járat. Oldalfalain felismer-

hetők a gömbüstös formák, mennyezete réteglaphoz kötődik, ezen több ponton leszakadási nyomok látszanak. Középső szakaszán a talpon a hasadékjelleg dominál. A falakat piszkosfehér lublinit borítja, alul fehér vagy sárgásbarna, max. borsószem nagyságu borsókövel. A borsókó általában a kőzetből kiemelkedő kalcittelérekre telepszik. A cseppkövek ritkábbak, 5-20 cm-es sztalaktitok, 1-5 cm-es szalmák, a kisebb kupolákban apró heliktitek, a végpont előtt 10-40 cm-es sztalagmitok találhatóak. Színük sárga vagy piszkosbarna. A mennyezeten előbukkanó kőzet erősen korrodált, mállott, képződménymentes. A folyosó kitöltése kőzet- és ásványtörmelék és kékeszöld agyag. A felső ág végpontját törmelékkel kitöltött, elcseppkövesedett lapító alkotja.

A Palota-ág alsó szinti járata az Elágazás-terem mélypontjáról nyílik. Bebujója 1 m széles, 0,3-0,5 m magas, a talpból kiemelkedő 10-30 cm-es sztalagmitok tagolják. Kezdeté 0,4 m széles kényelmetlen kuszoda, mely befelé fokozatosan tágul és 15 m után kisebb terembe vezet. A kuszoda falait gömbüstök alkotják, alsó részükön apró borsókóbevonattal. A mennyezet képződménymentes, simára koptatott, mállott.

A termecske 1,5-2 m széles, 10 m hosszú, 2-5 m magas, benne a tektonika hatás egyértelműen felismerhető. Ezt a talpba vágódó markáns hasadék jól szemlélteti. A falak felül kopárak, lefelé fokozatosan növekszik a borsókó szerepe, alul rendkívül szép bevonat, 10-50 cm-es borsókóves cseppkövek láthatók. Ez a barlang egyik legszebb szakasza.

A terem után az ág még 20 m hosszban járható. A 0,4-1 m széles, 0,6-1,5 m magas kuszoda falai képződménymentesek, erőteljes gömbüstös formákkal tagoltak. A felfelületek mállottak.

Az alsó szint kitöltése elől guánóból, beljebb kevés kőzet- és ásványtörmelékből, foltokban kékeszöld agyagból áll.

A Palota-ág kis eltéréssel a barlang többi szakaszának fő irányát követi, közel É-D irányu. Enyhe lejtését a kőzetdőlés határozza meg. Tektonikai irányítottasága csak kisebb szakaszokon állapítható meg egyértelműen.

A felmérés szerint az ág hossza mellékjárataival együtt 131 m.

Részletek a Palota-ágból

A PISZNICE BARLANG

M = 1 : 200

É

BEJÁRAT

P A L O T A - Á G

(1980)

Alsó-
szint

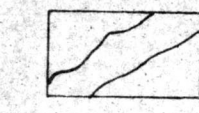
Tizek-
terme

Ajtó

Fő-ág vége

JELMAGYARÁZAT :

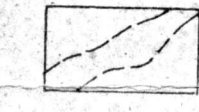
0 10 20m

járatkontúr

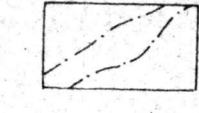
letörés

alsó szint

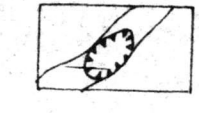
rézsű

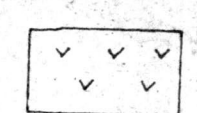
felső szint

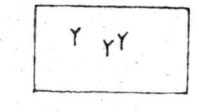
lejtő

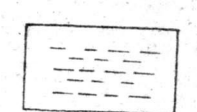
akna v. kürtő

guano

cseppkö

vizenyős rész

A. Kadič Ottokár által szerkesztett, majd Juhász Márton által kiegészített térképet felújította, ill. az új szakaszokat felmérte 1981-ben: Kárpát József a Vértess László csoport közreműködésével.

Szerkesztette és rajzolta: Kárpát József KVI Barlangtani Osztály

1981.

Pisznice-barlang, 1981.évi klimamérések adatai. /A mérések Assmann-féle aspirációs pszichrométerrel történtek. A hőmérséklet-adatok °C-ban megadva./

	04.04.	06.20.	10.04.
1. Külszin	10.6	19.7	12.7
2. Bejárat-terem	8.4	10.3	12.1
3. Ny-i folyosó közepe	6.3	9.5	11.9
4. Ny-i folyosó vége	7.9	10.0	11.3
5. Főfolyosó a létra alatt	7.7	10.5	11.5
6. Létra melletti kuszoda	9.1	10.8	11.0
7. Kupola a létra fölött	8.7	10.3	11.7
8. Főfolyosó a nagy cseppkőnél	8.9	10.0	10.2
9. Főfolyosó az átjáró után	10.0	10.9	10.0
10. Főfolyosó, D-i kupola	10.5	10.2	10.5
11. Főfolyosó, D-i végpont	10.3	10.1	10.4
12. Főfolyosó, Iker-járat	10.0	10.2	9.7
13. Főfolyosó, forráscsat.	10.1	9.7	10.0
14. Főfolyosó, létrás kupola	10.1	10.3	9.8
15. Főfolyosó, hasadék előtt	10.1	10.2	9.8
16. Főfolyosó végpontja	10.1	10.2	9.7
17. K-i folyosó alsó járata	10.3	10.5	10.0
18. K-i folyosó felső vége	10.5	10.1	10.2
19. Palota-ág, elágazás	10.0	10.1	10.0
20. Palota-ág, Tizek-terme	10.0	9.9	9.6
21. Palota-ág, felső végpont	10.0	11.7	11.0
22. Palota-ág, alsó végpont	9.7	11.1	10.1

A páratartalom a bejárat- szakaszban 79-100 % között ingadozott, a barlang belső részén /a létra után/ 95-100 %, átlagosan 98 %.

Dr. Kordos László: A Pisznice-barlang csontmaradványai

1. Bejárat előtere

Aves indet. - madár

Rhinolophus hipposideros - kis patkósorru denevér

Meles meles - borz

Cervus elaphus - szarvas

Ovis seu Capra - juh vagy kecske

Fiatál holocén koru.

2. Bejárat-terem

Chiroptera indet. - denevér

Aves div.sp.indet. - madárfajok

Meles meles - borz

Vulpes vulpes - róka

Martes sp. - nyest vagy nyuszt

Canis lupus - farkas

Felis silvestris - vadmacska

Homo sapiens - ember

Lepus europaeus - mezei nyúl

Equus caballus - ló

Sus scrofa - vaddisznó

Bos sp. - marhaféle

Capreolus capreolus - őz

Cervus elaphus - szarvas

Ovis seu Capra - juh vagy kecske

Nagymennyiségű fiatal holocén, legfeljebb néhány száz éves csontmaradvány. Az embert 1 db combcsont töredéke jelzi.

3. I.szinti /alsó/ járat

Bufo sp. - varangy

Lacerta indet. - gyík

Aves indet. - madár

Rhinolophus hipposideros - kis patkósorru denevér

Myotis myotis - közönséges denevér

Myotis dasycneme - tavi denevér

Spalax sp. - földi kutya

Lepus europaeus - mezei nyul

Meles meles - borz

Vulpes vulpes - róka

Equus caballus - ló

Bos sp. - marhaféle

Sus scrofa - sertés

Ovis seu *Capra* - juh vagy kecske

Fiatal holocén koru nagymennyiségű csontból álló kollekció, amelynek jelentőségét a földi kutya (*Spalax* sp.) egyetlen állkapocs lelete adja meg. A Gerecséből, igen fiatal barlangi üledékből ismételt kimutatott állat egyértelműen bizonyítja, hogy a közelmúltban még igen elterjedt volt a Dunántul területén, ahol ma már nem él.

4. II.szint. Ny-i mellékág beugrója

Aves indet. - madár

Lepus sp. - nyul

Bos sp. - marhaféle

Ovis aries - juh

Fiatal holocén koru.

5. Létra alatti beugró

Aves indet. - madár

Cervus elaphus - szarvas

Fiatal holocén koru.

6. Főág az átjáró után

Vulpes vulpes - róka

? *Cervus elaphus* - ? szarvas

Fiatal holocén koru.

7. Palota-ág első szakasza: "Denevértemető"

Rana sp. - zöld béka faj

Rhinolophus hipposideros - kis patkósorru denevér

Rhinolophus euryale - kereknyergű denevér

Miniopterus schreibersii - hosszuszárnyu denevér

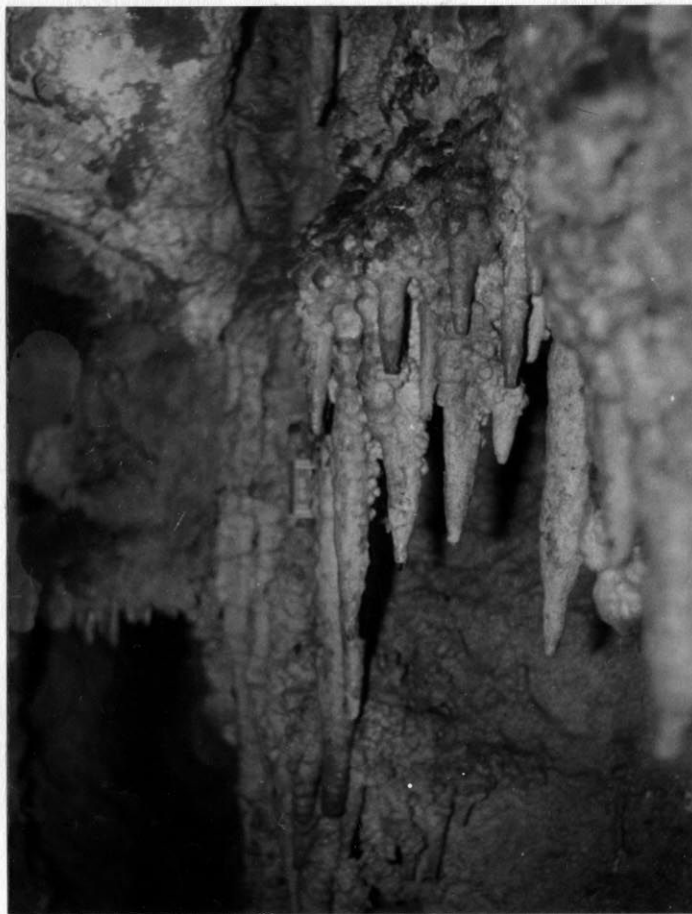
Recens "denevértemető" anyag.

8. Palota-ág

Capreolus capreolus - őz
Holocén kora.

9. Palota-ág, Tizek-terme

Vulpes vulpes - róka
Holocén kora.

Részlet a Palota-ágból

Hosszu-vontatói-viznyelőbarlang

Csoportunk 1981. tavaszán kezdte meg e barlang kutatását. A barlang a szakirodalomban ugyan már szerepel, de említései szüksévuak, gyakran téves adatokat közölnek, ezért az alábbiakban részletesen ismertetjük.

A barlang Dunaszentmiklós határában, a községtől DK-re kb. 2,5 km-re, a Hosszu-vontató-hegy D-i oldalában található, kb. 400 m tszf. magasságban. Közelebbi tájékozódási pontja a Vontatói-vadászház romja, ettől 400 m-re ÉK-re van.

A 452 m magas Hosszu-vontató rögét felső-triász vastagpados dachsteini mészkő alkotja. A rög az É-i és Ny-i oldalon meredeken letörik, a K-i és D-i oldalon enyhe lejtésű, fennsíkyszerű. A fennsíkot tektonikai vonalakhoz kötött, jól fejlett eróziós völgyek tagolják. A mészkőfelszint kb. 350-380 m magasságig lösz, agyagos lösz, a magasabban fekvő területen erdei talaj borítja, kisebb kavicsfoltok is megfigyelhetők.

A csucs közeléből D-re induló völgy közel 0,5 km hosszúságban követhető, kb. 400 m magasságban a Hosszu-vontatói-viznyelőbarlanggal végződik. Az itt kialakult dolina 20-25 m széles, 6-8 m mély. Meredek, tölcésrszerű, oldalain és alján a mészkő a felszínre bukkan. A viznyelő időszakosan aktív, hóolvadás, nagyobb esőzés után kb. 0,8-1 km² nagyságu terület vizét vezeti le.

A Hosszu-vontatói-viznyelőbarlangtól DNy-ra 140 m-re, a vadászházhoz vezető földút K-i oldalán, attól 15 m-re, kb. 380 m tszf. magasságban található egy kisebb, ugyancsak időszakosan aktív viznyelő is. Kb. 10 m átmérőjű, 5 m mély meredek dolina, melyhez D felől rövid patakmeder csatlakozik. Valószínűleg idősebb a Hosszu-vontatói-viznyelőbarlangnál, vizgyűjtőterületének nagy részét annak kialakulásával veszítette el. Jelenleg el van tömődve.

A Hosszu-vontatói-viznyelőbarlang az irodalomban először 1931-ben CRAMER-KOLB-VIGH német nyelven Berlinben megjelent munkájában /3/ szerepel. Magyarul első ízben VIGH Gy. ismerteti a Turisták Lapjában 1937-ben /14/. Mindkét műben mindössze néhány soros ismertetés van csak, melyekben a szerzők a viznyelő eltömődött állapotáról számolnak be. A vizgyűjtőterület nagyságát rendkívül tévesen több km²-esnek becsülik fel.

Az ezt követő irodalmi említések az előző két munkára támaszkodnak. KADIC O. /8,9/, JAKUCS L. és KESSLER H. /7/ átveszik a hibás adatot is, HOLÉNYI L. Gerecse utikalauzában /6/ és LÁNG S. geomorfológiai tanulmányában /12/ csak utalnak a viznyelő létezésére.

A barlang feltáró kutatására először 1958-59-ben került sor. A Vörös Meteor barlangkutatói ekkor megbontották mindkét nyelőt, de a nagymennyiségű omladék, a hatalmas beszakadt kőtömbök miatt csakhamar beszüntették a munkát. Erről a Karszt-és Barlangkutatói Tájékoztatóban DÉNES Gy. számolt be /4,5/. LENDVAY Á. szerint /13/ 1974-ben a Fényes Elek Barlangkutató Szakosztály tagjai is próbálkoztak a barlangba történő bejutással, de szintén eredmény nélkül. BERTALAN K. kéziratos feljegyzése szerint /1/ a kőbányai kutatók 4 méteres mélységet értek el.

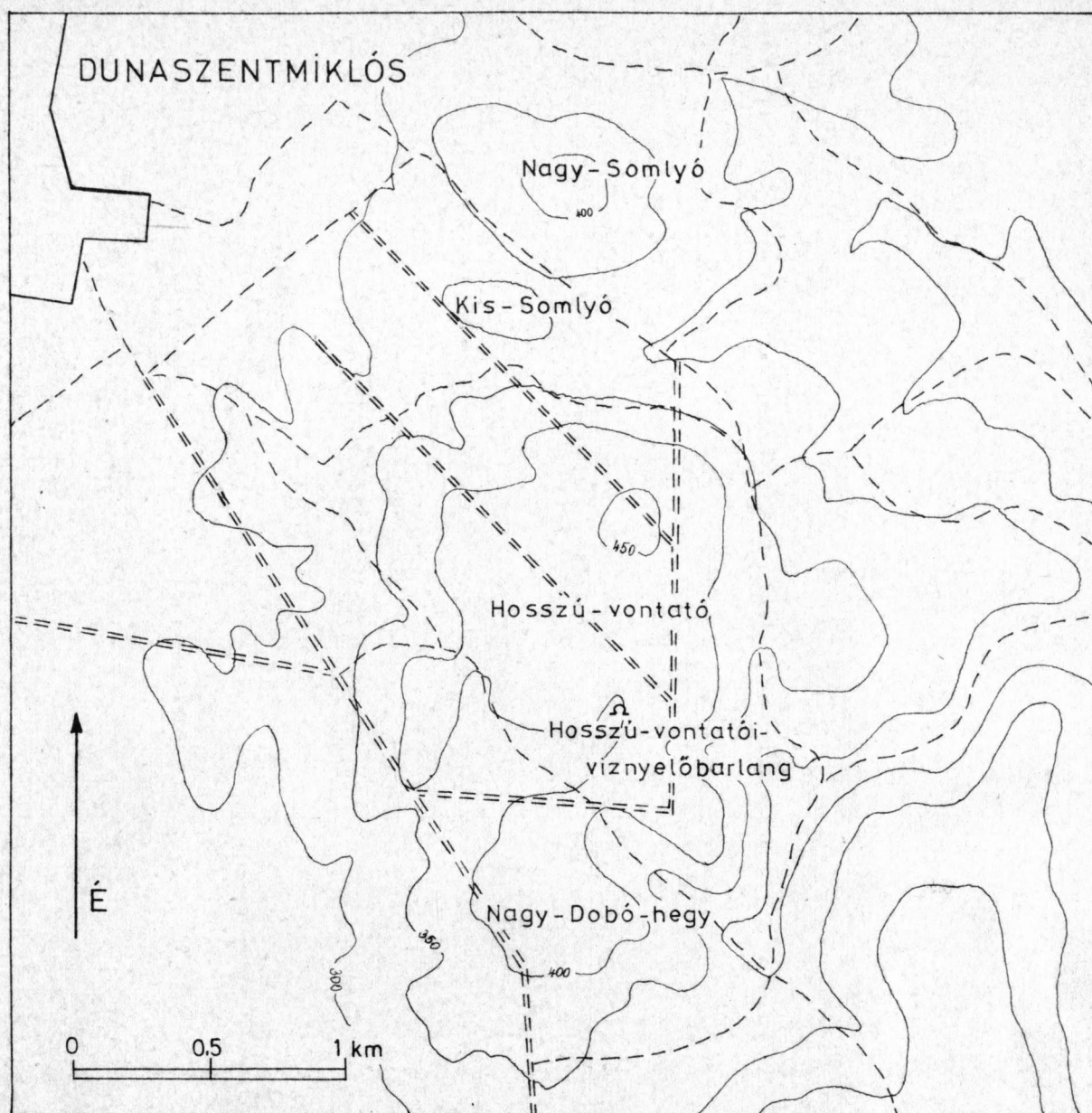
A Hosszu-vontatói-viznyelőbarlang megtalálható BERTALAN K. és SCHÖNVISZKY L. barlangkataszteri /1/ és bibliográfiai /2/ anyagában is.

Ujabban KUBASSEK J. és MÓGA J. foglalkozott a terület - 4640. sz.kataszteri egység - barlangjainak feldolgozásával /10,11/. 1976-ban elkészült kataszteri munkájukban a két nyelő helyét felcserélik, tévesen a kisebbet helyezik a völgy magasabb szakaszába. A bejáratot eltömődöttnek írják le, ez az 1981. tavaszi állapotnak is megfelel.

A Hosszu-vontatói-viznyelőbarlang irodalma:

1. Bertalan Károly: Magyarország barlangkataszttere. = MÁFI kézirat.
2. Bertalan Károly-id.Schönviszky László: Bibliographia Speleologica Hungarica. = Karszt-és Barlangkutató, IV-VIII. kötet. Bp.1962-1974. /megj.1965-1976./
3. Cramer,Helmuth-Kolb,Heinrich-Vigh Gyula: Weitere Beiträge zur Geologie ungarischer Karstgebiete. Beobachtungen im Gerecse-Gebirge. = Mitteilungen über Höhlen-und Karstforschung, Berlin,1931.
4. Dénes György: A Meteor Barlangkutató Csoport... = Karszt-és Barlangkutatói Tájékoztató, 1958.jan.-jun. p.34. Bp. 1958.
5. Dénes György: Beszámoló a Budapesti Vörös Meteor Barlangkutató Csoportjának munkájáról. = Karszt-és Barlangkutatói Tájékoztató, 1959.szept. p.18-21. Bp.1959.
6. Holényi László: Gerecse utikalauz. Bp.1959.
7. Jakucs László-Kessler Hubert: A barlangok világa. Bp.1962.
8. Kadic Ottokár: Csonka Magyarország barlangjai. = MÁFI kézirat. Bp.1952.
9. Kadic Ottokár: A Kárpát medence barlangjai. I.köt. /Mai Magyarország/ = MÁFI kézirat. Bp.1952.
10. Kubassek János-Móga János: Az Északnyugati Gerecse, Nagyszonyó és Hosszuvontató csoportjának barlangjai. = MKBT-OKTH kézirat. Bp.1976.
11. Kubassek János-Móga János: Az észak-nyugati Gerecse barlangjai. = A Nehézipari Műszaki Egyetem Közleményei. I.sor. Bányászat, 28.köt. 3-4.füz. p.231-239. Miskolc,1980.
12. Láng Sándor: A Gerecse peremhegységi részeinek geomorfológiája. = Földrajzi Értesítő, IV.évf. 2.sz. p.157-192. Bp.1955.
13. Lendvay Ákos: Jelentés a X.ker. Természetbarát Sportkör "Fényes Elek" Barlangkutató Szakosztályának 1974. évben végzett munkájáról. = Beszámoló az MKBT 1975. első félévi tevékenységéről, p.27-30. Bp.1976.
14. Vigh Gyula: A Gerecse barlangjai. = Turisták Lapja, 49. évf. p.194-198. Bp.1937.

GERECSE-HEGYSÉG 4640.

HOSSZÚ-VONTATÓI-VÍZNYELŐBARLANG helyszínrajza

JELMAGYARÁZAT:

---	földút
===	nyiladék
— 350 —	szintvonal
n	barlang

VÉRTES LÁSZLÓ KARSZT- ÉS BARLANGKUTATÓ CSOPORT, 1981.

1981. évi kutatás:

Kora tavasszal a területet aprólékosan bejártuk, a nyelők vizsgájtó területét pontosan behatároltuk. Elkészítettük a barlang helyszinrajzát és a tavaszi állapotnak megfelelő térképét. A feltáró kutatás áprilistól szeptemberig 8, egyenként 2-3 napos munkatura és egy 9 napos kutatótábor alkalmával történt. A bontás kezdetekor a dolina alján hatalmas kőtömbök között egy 0,5x0,4 m-es nyelőlyuk volt, melyet nagyrészt avar és fatörmelék tömött el. Ezt kibontva egy szűk, omladék közt lefelé vezető járatba jutottunk, mely 3 m mélységig volt járható. A talp itt már teljes egészében humusszal és omladékkal volt kitöltve. Megállapítottuk, hogy itt a bontás lehetetlen, csak a felszínről teljes szelvényben, szálkőtől-szálkőig mélyített kutatóakna kihajtása járhat eredménnyel.

A 4x5 m-es szelvényű akna 2 m után érte el a szálkővet. Innen a kb. 4x1,5 m-es járatot tovább bontva az idei munkák befejezéséig 14 m-es mélységet értünk el. Ehhez kb. 80 m³ anyagot kellett a felszínre szállítanunk. A legtöbb nehézséget a nyelőszájnál lévő 0,5-2 m-es és az akna falairól teljesen leoldódott, helyben maradt 0,5-1,5 m-es sziklatömbök szétverése és kiszállítása jelentette. A barlang kitöltése e kőtömbök mellett agyagos humusz és apróbb kőtörmelék. 6 m-es mélységtől a kitöltésben gyakran észleltünk kvarckevicsokat is. Az alsóbb szakaszból több csontmaradvány is előkerült, ezeket dr. Kordos László határozta meg:

- Aves indet. - madár
- Cricetus cricetus - hörcsög
- Lepus europaeus - mezei nyúl
- Canis sp. - kutyaféle
- Vulpes vulpes - róka
- Capreolus capreolus - őz
- Bos sp. - marha
- Sus crofa - disznó
- Equus caballus - ló

A csontok fiatalok, a közelmúltban kerülhettek a barlangba.

10 m után uralkodóvá vált a mosott kötörmelék, melyben már szűk légteres szakaszok is voltak. 11 m-es mélységben egy nyitott oldalágra bukkantunk. A rövid, meredeken felfelé vezető járat falai tisztára mosottak, korrodáltak, ujjbenyomatszerű mélyedésekkel, apró taréjokkal tarkítottak. A járat tetejét összeékelődött kötömbök alkotják. Itt az egyik hozzáférhetetlen beugróban a kövek közé ékelődött nagyméretű csontok látszanak.

A barlang felső szakasza ÉNy-DK irányu hasadék mentén alakult ki. Ez 10 m után fokozatosan összeszűkül és a járatszelvény egy közel É-D irányu kereszttörésre helyeződik át. Ez mentén fejlődött ki az előbb említett mellékjárat is, mely valószínűleg inaktív rányelő.

A végpont jelenleg 14 m mélységben ebben a hasadékban van. A talpat laza, mosott kötörmelék alkotja. A kötörmelék résein ledobott kő esése 5-6 m-ig hallható.

Augusztus 1-én az esti órákban végzett mérések szerint a hőmérséklet a felszínen 18,6°C, a nyelőszájnál 12,8°C, -8 m-en 9,6°C, -12 m-en 9,0°C. A végpontnál erős huzat érezhető.

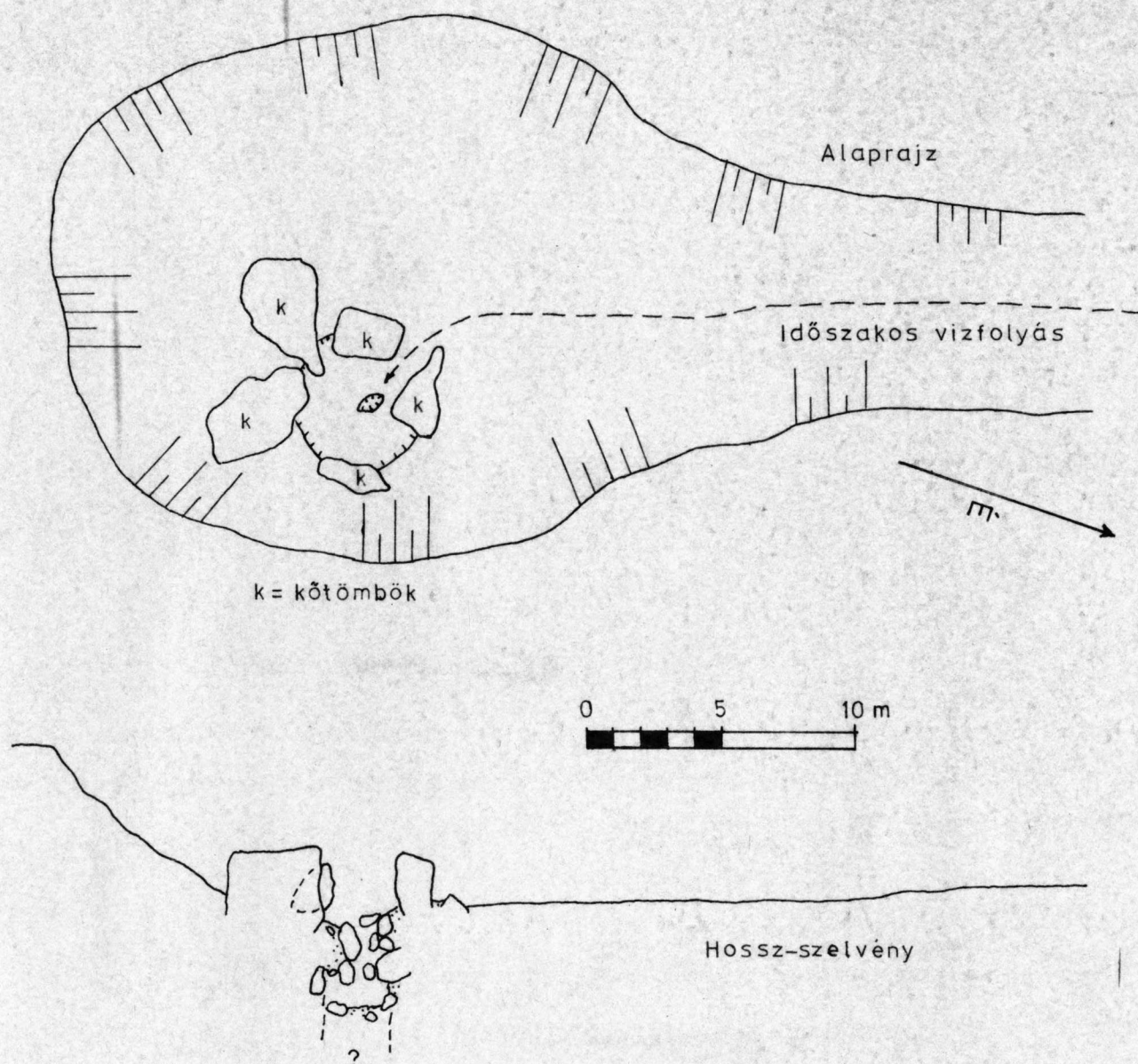

A Hosszu-vontatói-viznyelő 1981.februárjában.

GERECSE-HEGYSÉG 4640/
HOSSZÚ-VONTATÓI-VIZNYELŐBARLANG

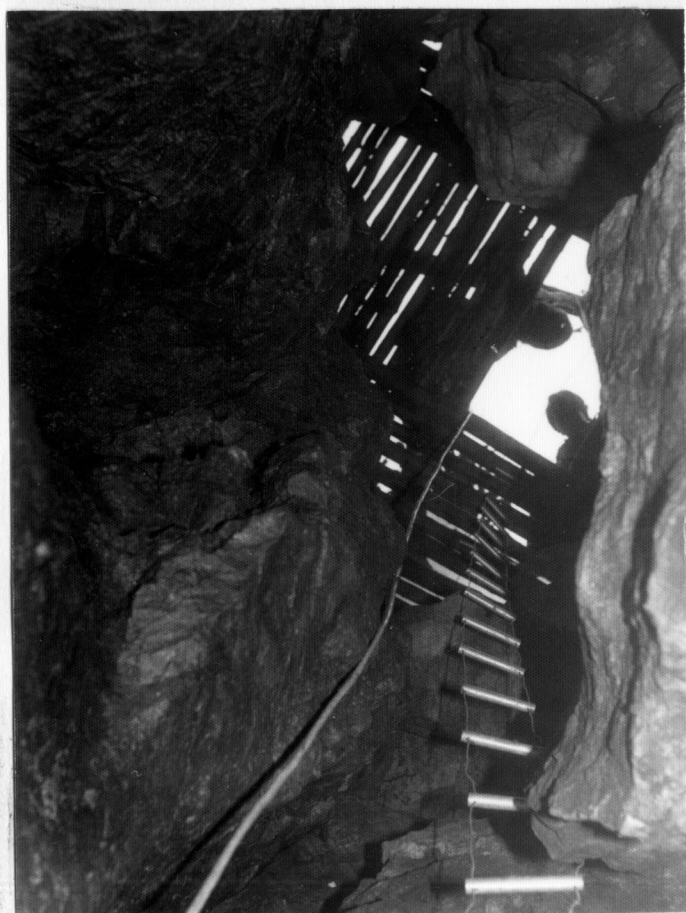
1981. 03. 15.-i állapot

Felmérte: Vértess László Karszt- és Barlang-
kutató Csoport

Jánoska P., Lőrinc L.

Szerkesztette, rajzolta: Juhász M.

A Hosszu-vontatói-viznyelő 1981.augusztusában

4621.sz. barlangkataszteri terület

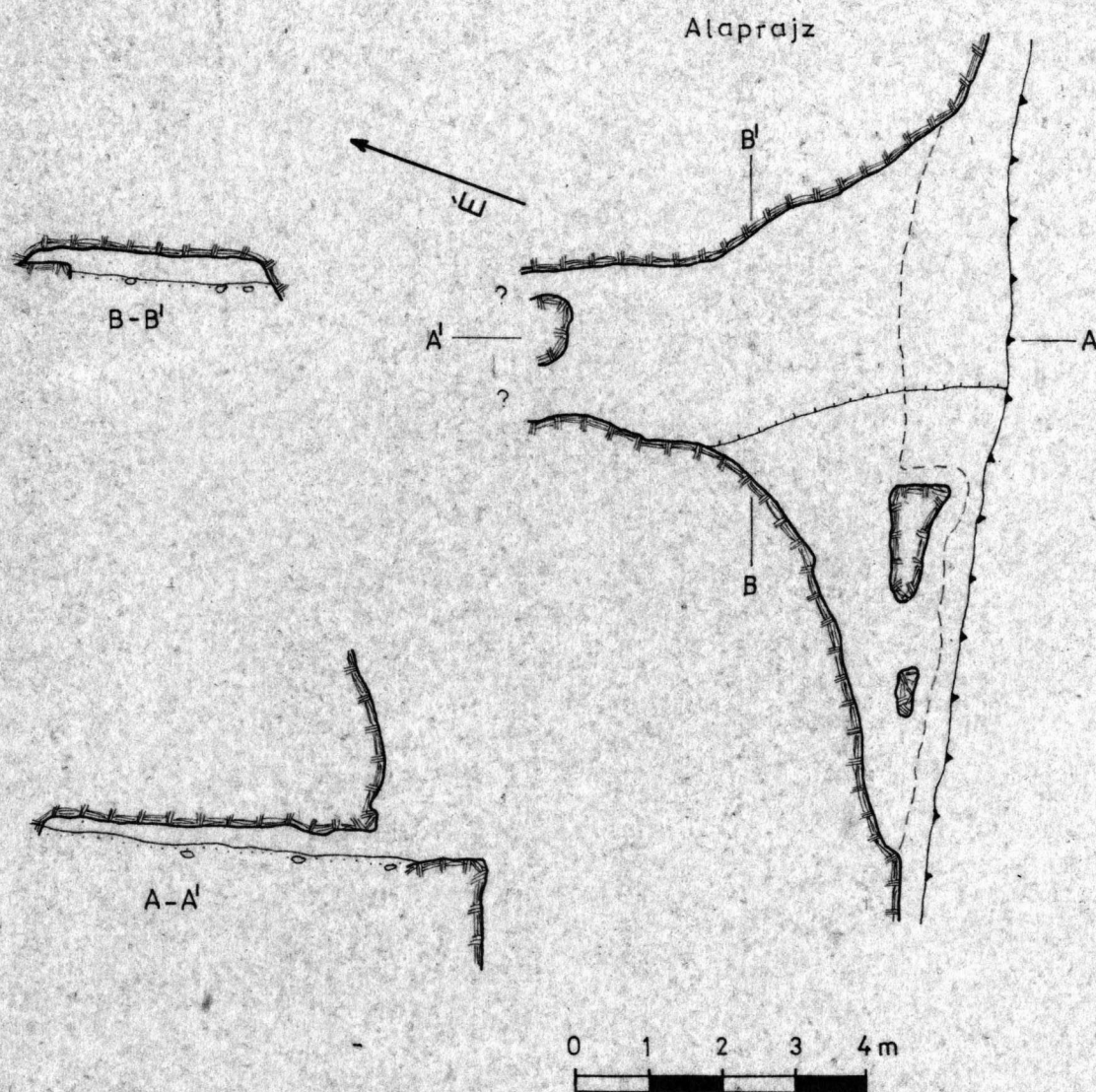
Fábián-kői 1.sz. barlang

A Vértestolna és Héreg községek között emelkedő Fábián-kő meredek, sziklás K-i oldalában, a sziklacsoport D-i részén található, kb. 310 m tszf. magasságban. Bejárata 10 m széles, 0,4-0,6 m magas, keskeny sziklapárkányról, a dachsteini mészkő vastag padjának tövében nyílik. Befelé fokozatosan keskenyedő és ellaposodó üreg, mely 5 m hosszban járható, végén két járhatatlan ágra oszlik. Ny-i oldalát két kőzetszűlő árkaóosan tagolja. Tipikus rétegrésbarlang. Falain jellemzőek a kifagyásos formák, csak belső részében találunk korróziós nyomokat. Itt néhány foltban apró mészgömböcskék is láthatók. Kitöltése kevés humusz és kőtörmelék. Élővilága - néhány szunyog és pók - jelentéktelen.

A Fábián-kői 1.sz. barlang bejárata

GERECSE-HEGYSÉG 4621/
FÁBIÁN-KŐI 1. sz. BARLANG

Felmérte: Vértés László Karszt-és Barlang-
kutató Csoport 1981.09.12.
Heitz F., Juhász M.
Szerkesztette, rajzolta: Juhász M.

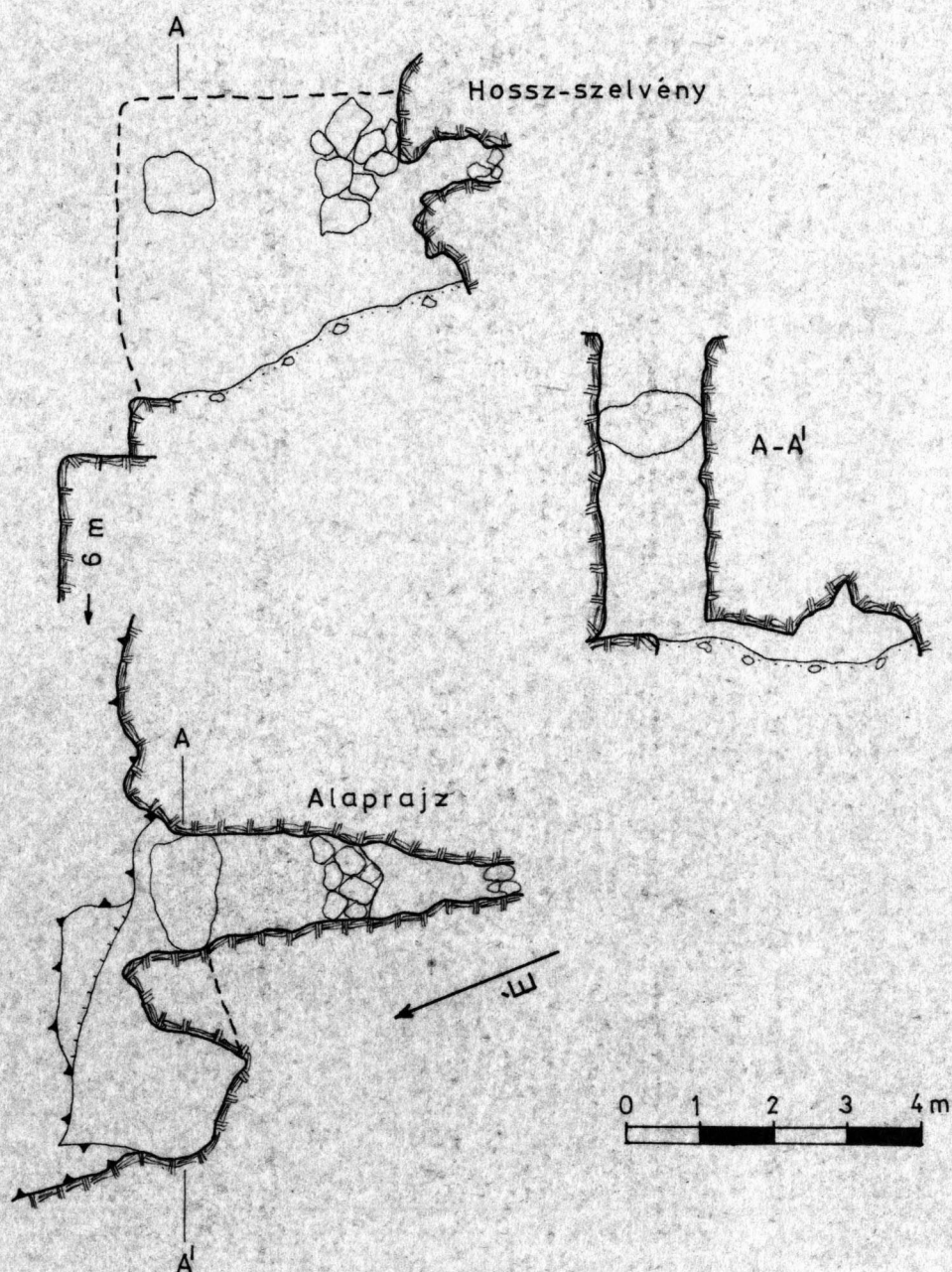
Fábián-kői 2.sz. barlang

A Vérttestolna és Héreg községek között emelkedő Fábián-kő meredek, sziklás K-i oldalát tagoló szakadékvölgy Ny-i oldalában található, kb. 320 m tszf. magasságban. Bejárata 1,5 m széles, 2,5 m magas, sziklafalban nyílik, a dachsteini mészkőszirt 6 m-es magasságában. A barlang ÉK-DNy-i törésvonal mentén képződött, befelé emelkedő és fokozatosan szűkülő 4,5 m hosszú hasadékból áll, melynek mennyezetét összeékelődött kőtömbök alkotják. Ny-i oldalán egy kicsiny, lapos mellékürege is van. A falak korrodáltak, képződménymentesek. A barlang kitöltése kötőrmelékes humusz. Élővilága - néhány szunyog és pók, a falakon foltokban mohák, zuzmók - jelentéktelen.

A Fábián-kői 2.sz. barlang bejárata

GERECSE-HEGYSÉG 4621/
FÁBIÁN-KŐI 2.sz. BARLANG

Felmérte: Vértés László Karszt-és Barlang-
kutató Csoport 1981.09.12.
Heitz F., Juhász M.
Szerkesztette, rajzolta: Juhász M.

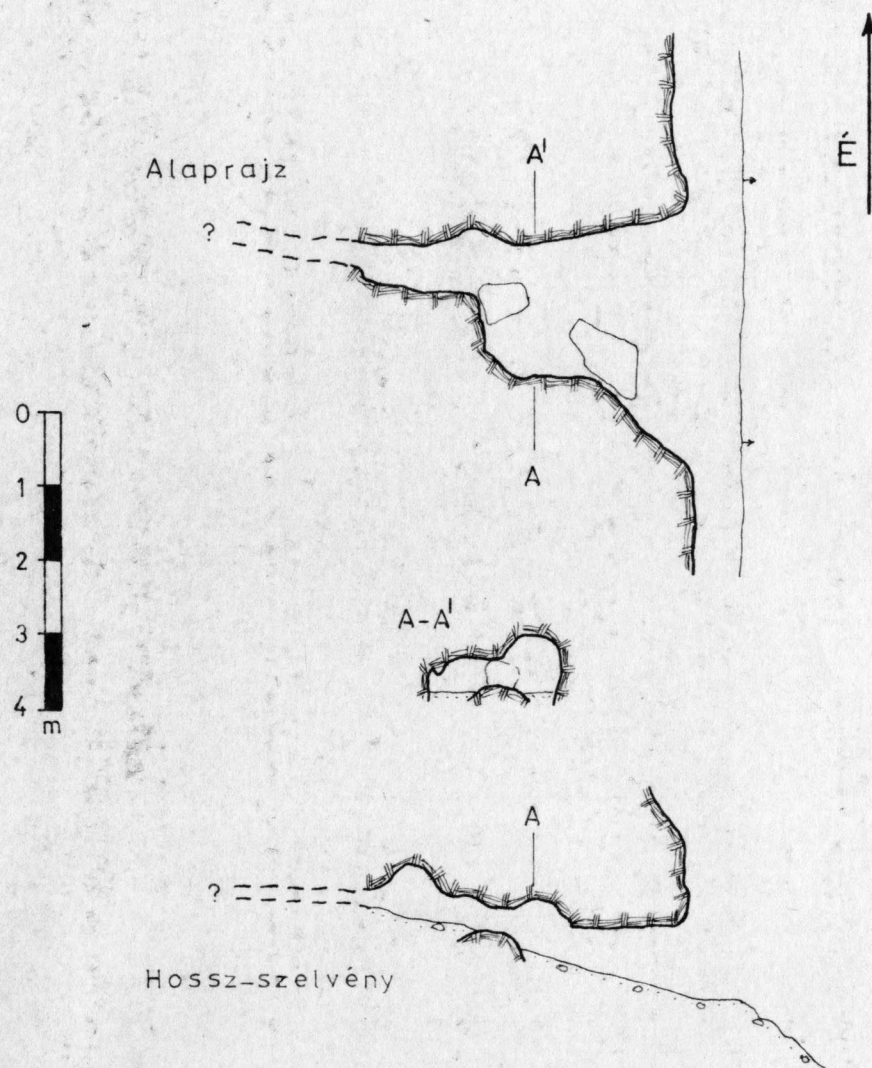
Fábián-kői 3.sz. barlang

A Vértestolna és Héreg községek között emelkedő Fábián-kő meredek, sziklás K-i oldalát tagoló szakadékvölgy Ny-i oldalának alján, kb. 300 m tszf. magasságban található. Bejárata 3 m széles, 0,8 m magas, a törmeléklető tetején, a dachsteini mészkő vastag padjának tövében nyílik. A barlang K-Ny irányu törésvonal mentén képződött, befelé enyhén emelkedő és fokozatosan szűkülő 4,5 m hosszú kuszodából áll, mely a végpontnál járhatatlanul szűkülve még folytatódik. A falak gyengén korrodáltak, még jól kivehetők az egykori forrásműködésre utaló eróziós üstök maradványai. A belső rész falait kis foltokban apró mészgömböcskék díszítik. A barlang kitöltése a bejáratnál kötőrmelékes humusz, beljebb humuszos, kötőrmelékes sárga agyag. Élővilága szegényes, szunyogok, pókok lakják, a bejárat sziklákon mohák, zuzmók élnek.

A Fábián-kői 3.sz. barlang bejárata

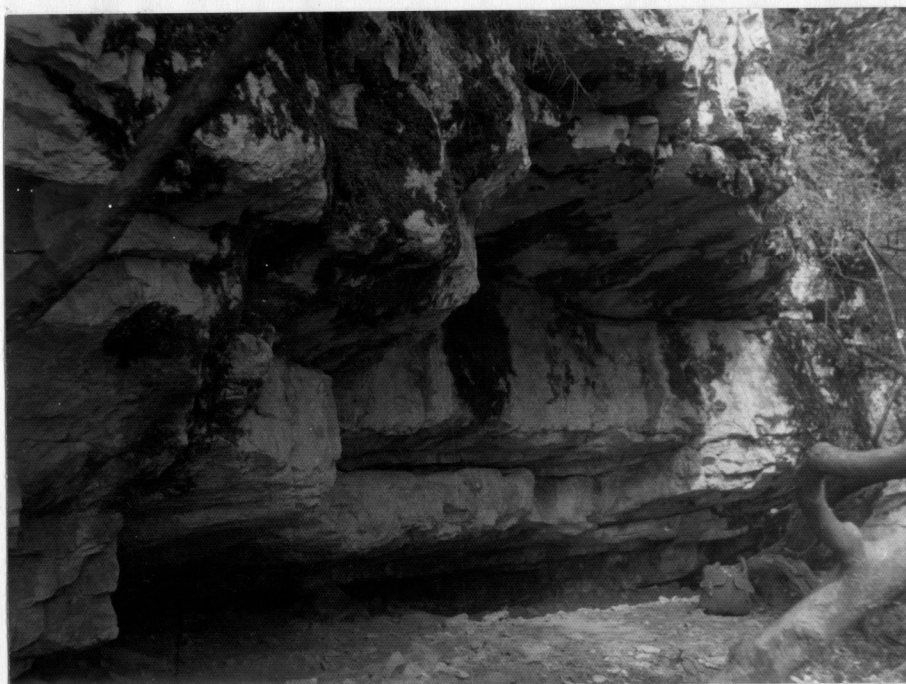
GERECSE-HEGYSÉG 4621/
FÁBIÁN-KŐI 3.sz. BARLANG

Felmérte: Vértés László Karszt-és Barlang-
kutató Csoport 1981. 09. 12.
Heitz F., Juhász M.
Szerkesztette, rajzolta: Juhász M.

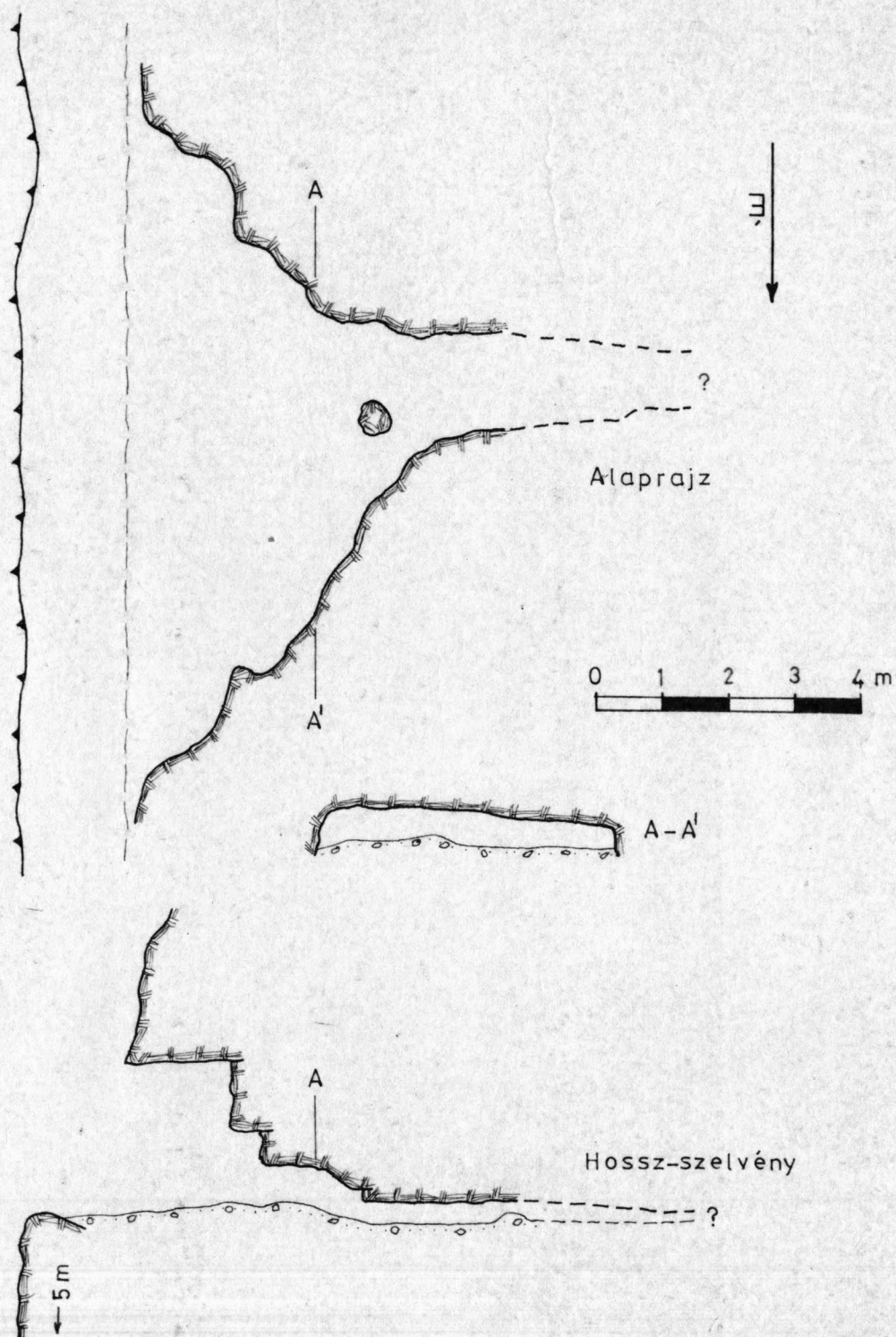
Fábián-kői 4.sz. barlang

A Fábián-kői 4.sz. barlang bejárata

A Vérttestolna és Héreg községek között emelkedő Fábián-kő meredek, sziklás K-i oldalában, a sziklacsoporthoz közép részén található, kb. 310 m tszf. magasságban. Bejárata 10 m széles, 2-2,5 m magas, keskeny sziklapárkányról, a dachsteini mészkő vastag padjának tövében nyílik. Réteglapok között alakult ki. Bejárati részében a kifagyásos, belül a korróziós formák az uralkodók. Fokozatosan szűkülő, közel vízszintes kuszodája 5 m hosszúságig járható. Falait elől apró mészgömböcskék, belül kisméretű elaggott cseppkövek díszítik. A barlang kitöltése kötőanyagú humusz. Élővilága - szunyogok, pókok - jelentéktelen.

GERECSE-HEGYSÉG 4621/
FÁBIÁN-KŐI 4.sz. BARLANG

Felmérte: Vértés László Karszt-és Barlang-
kutató Csoport 1981. 09. 12.

Heitz F., Juhász M.

Szerkesztette, rajzolta: Juhász M.

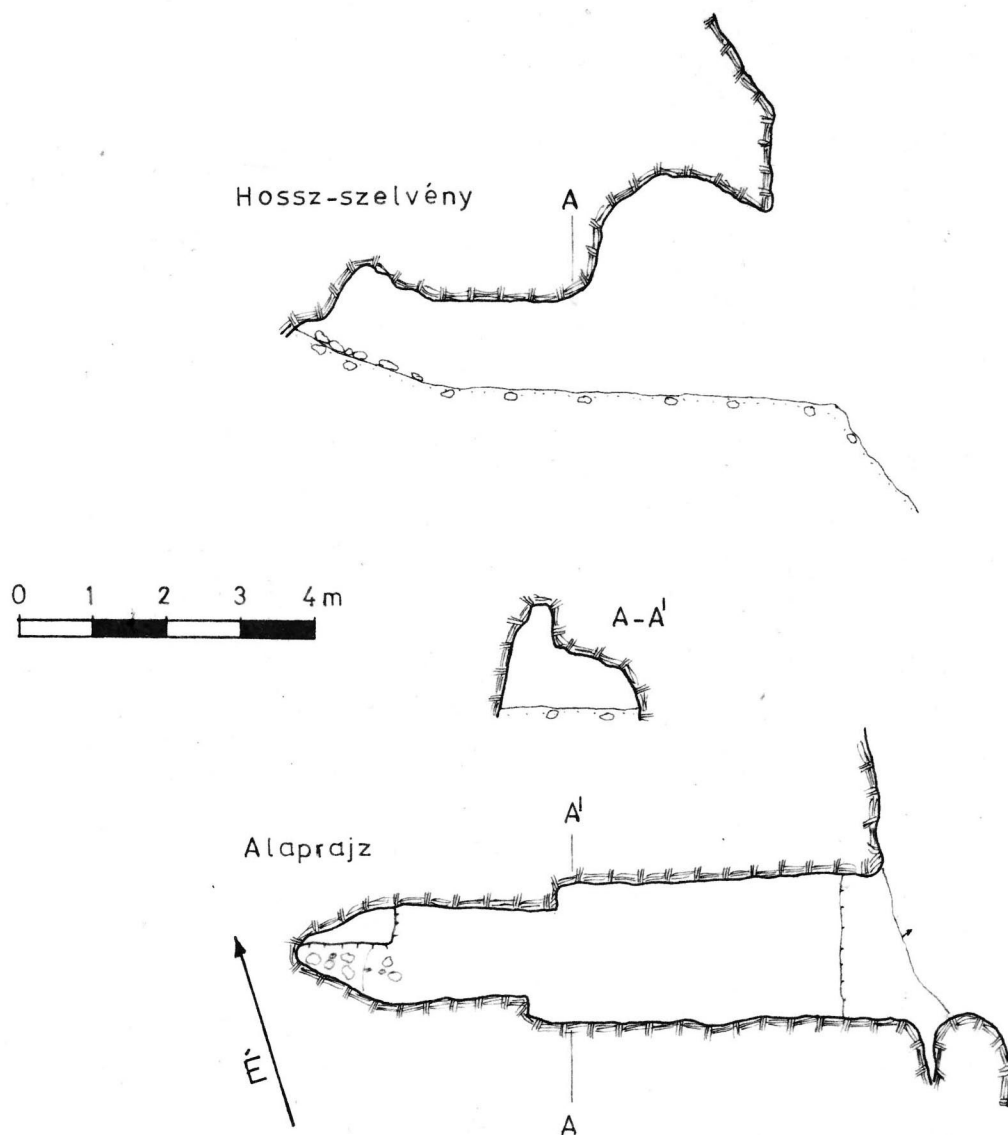
Fehér-kői 1.sz. barlang

A Nagy-Gerecse DK-i oldalában emelkedő Fehér-kő D-ről második sziklacsoportjának alsó részén, kb. 350 m tszf. magasságban található. Bejárata 2 m széles, 2,5 m magas, meredek törmelékletű tetejéről, a dachsteini mészkő vastag padjának tövében nyílik. K-Ny irányú törés mentén alakult ki. Közel szintes, végén enyhén emelkedő 7 m hosszú, 1-1,8 m széles, átlagosan 1-1,5 m magas, de a törés mentén 3 m-ig felboltozódó üreg, mely valószínűleg forrásbarlang maradványa. A falakon letompult, roncsolt eróziós üstök maradványai láthatók, de az erősen tektonizált kőzetben a szögletes kifagyásos formák a jellemzőbbek. Néhál foltokban apró mészgömböcskék is találhatóak. Kitöltése elől humusz és kötőmélék, belül sárga, vörössesárga kötőmélékes agyag, melynek szerkezete áthalmozásra utal. A barlang élővilága - néhány szunyog és pók - jelentéktelen.

A Fehér-kői 1.sz. barlang bejárata

GERECSE-HEGYSÉG 4621/
FEHÉR-KŐI 1.sz. BARLANG

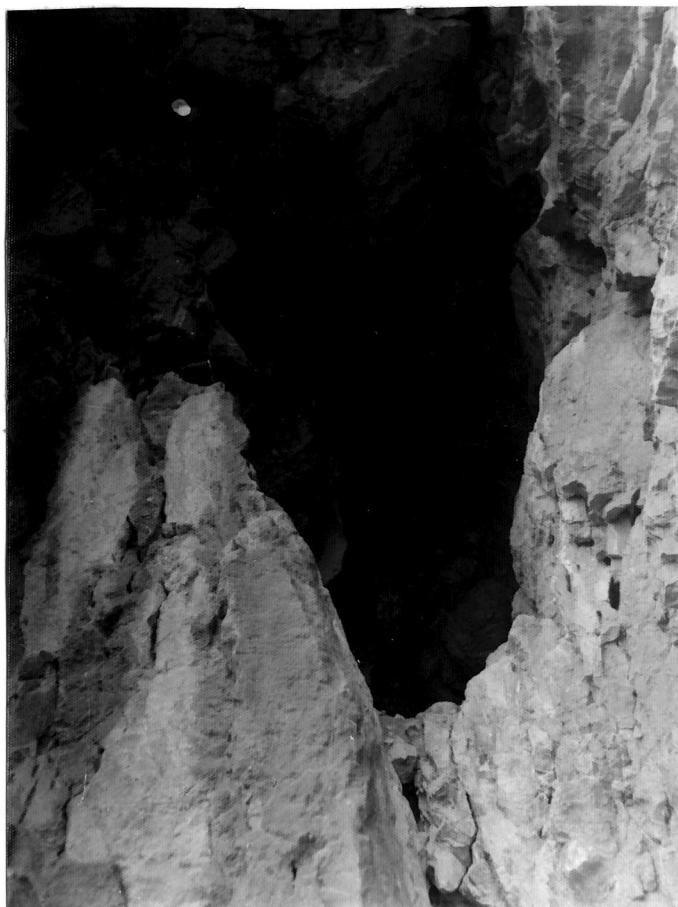
Felmérte: Vértés László Karszt-és Barlang-
kutató Csoport 1981. 09. 19.
Heitz F., Juhász M.
Szerkesztette, rajzolta: Juhász M.

Fehér-kői 2.sz. barlang

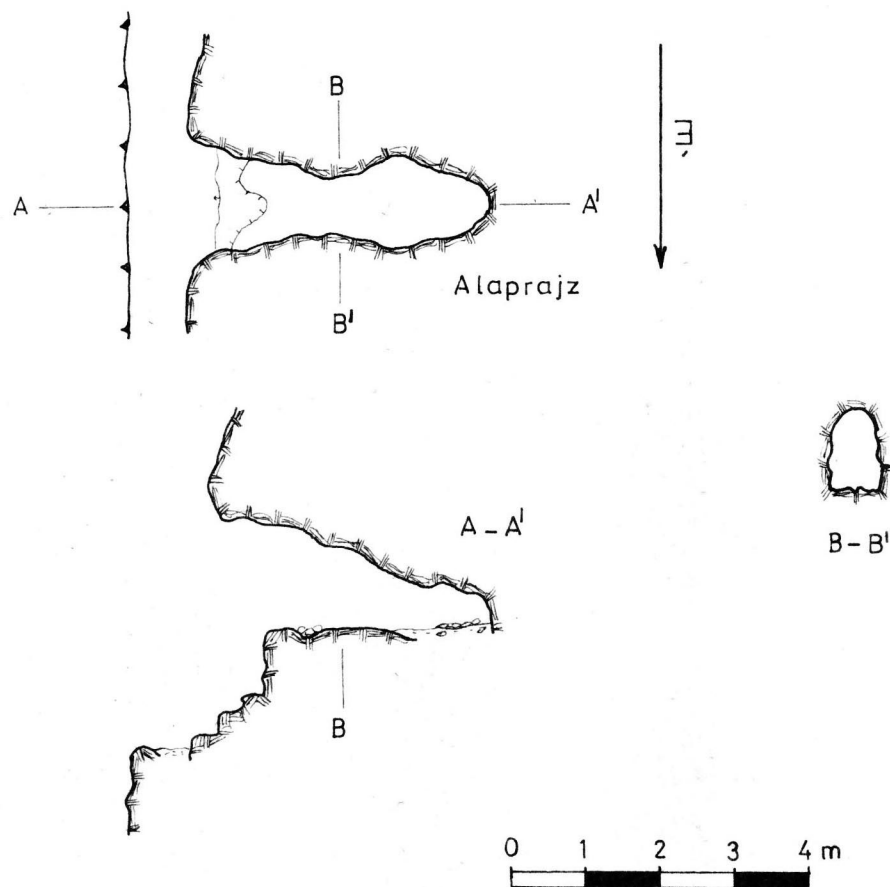
A Nagy-Gerecse DK-i oldalában emelkedő Fehér-kő D-ről második sziklacsoporthjának középső részén, kb. 360 m tszf. magasságban található. Bejárata 1,2 m széles, 1,5 m magas, dachsteini mészkő vastag padjában, keskeny párkány felett 2 m-rel nyílik.

A 3,5 m hosszú, 0,8-1,2 m széles, befelé fokozatosan alacsonyodó üreg valószínűleg egykori forrásbarlang maradványa. Falsain még felismerhetők a lapos eróziós üstök letompult maradványai. A falfelületek mállottak, gyengén korrodáltak. A mennyezeten foltokban apró mészgömböcskék láthatók. Az üreg kitöltése kőtörmelékes, löszös humusz, kis mennyiségű. Élővilága - szunygók, pókok - jelentéktelen.

A Fehér-kői 2.sz. barlang bejárata

GERECSE-HEGYSÉG 4621/
FEHÉR-KŐI 2.sz. BARLANG

Felmérte: Vértess László Karszt-és Barlang-
kutató Csoport 1981.09.26.
Herceg G., Juhász M.
Szerkesztette, rajzolta: Juhász M.

Fehér-kői 3.sz. barlang

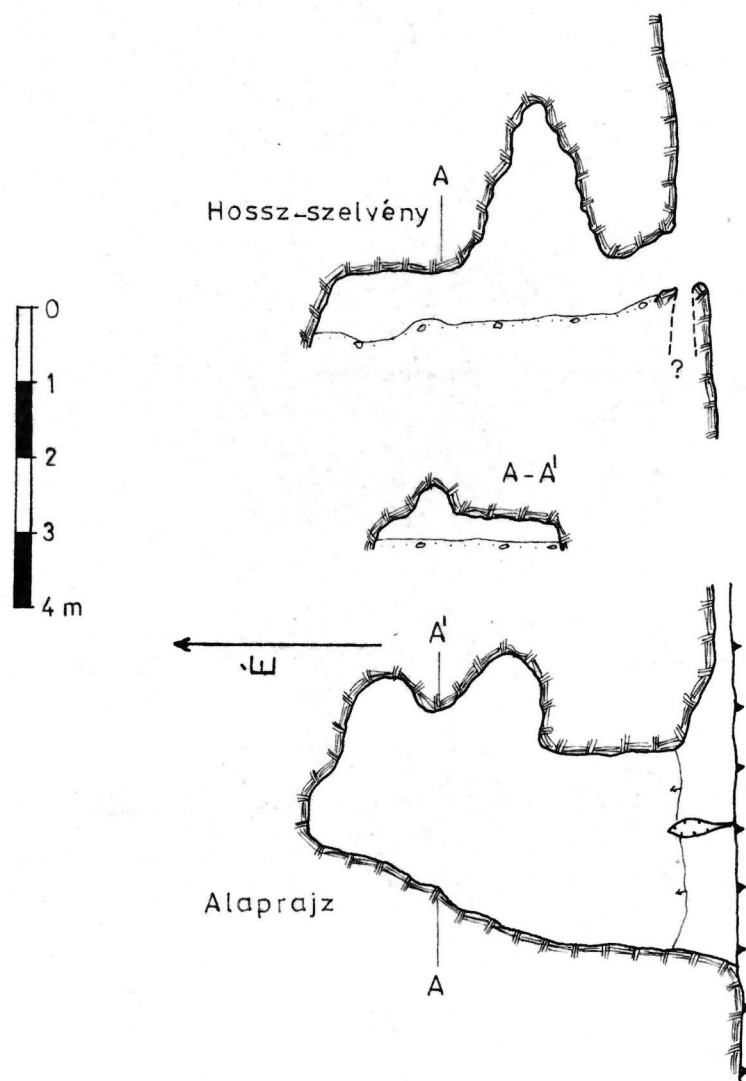
A Nagy-Gerecse DK-i oldalában emelkedő Fehér-kő D-ről harmadik sziklacsoporthjának alsó részén, kb. 355 m tszf. magasságban található. Bejárata 3 m széles, 0,8 m magas. A dachsteini mészkő vastag padjában, a keskeny párkány felett 2 m-rel nyílik.

A barlang 5 m hosszú, É-D irányú törésvonal mentén alakult ki. A kőzetdőlést követve befelé enyhén lejt. Szélessége 2-3,3 m, magassága általában 0,7 m, de a törés mentén közepén 2,8 m magasságig is felboltozódik, a bejáratnál pedig lefelé indul egy szűk hasadék. A falakon forrásműködésre utaló lapos eróziós üstök maradványai ismerhetők fel, de ezeket már korróziós formák - apró csipkék, ujbenyomatok - tagolják. A barlang kitöltése a bejáratnál humusz, belül agyagos, kötőrmelékes lösz. Élővilága - néhány szunyog és pók - jelentéktelen.

A Fehér-kői 3.sz. barlang bejárata

GERECSE-HEGYSÉG 4621/
FEHÉR-KŐI 3.sz. BARLANG

Felmérte: Vértés László Karszt-és Barlang-
kutató Csoport 1981.09.27.
Farkas J., Juhász M.
Szerkesztette, rajzolta: Juhász M.

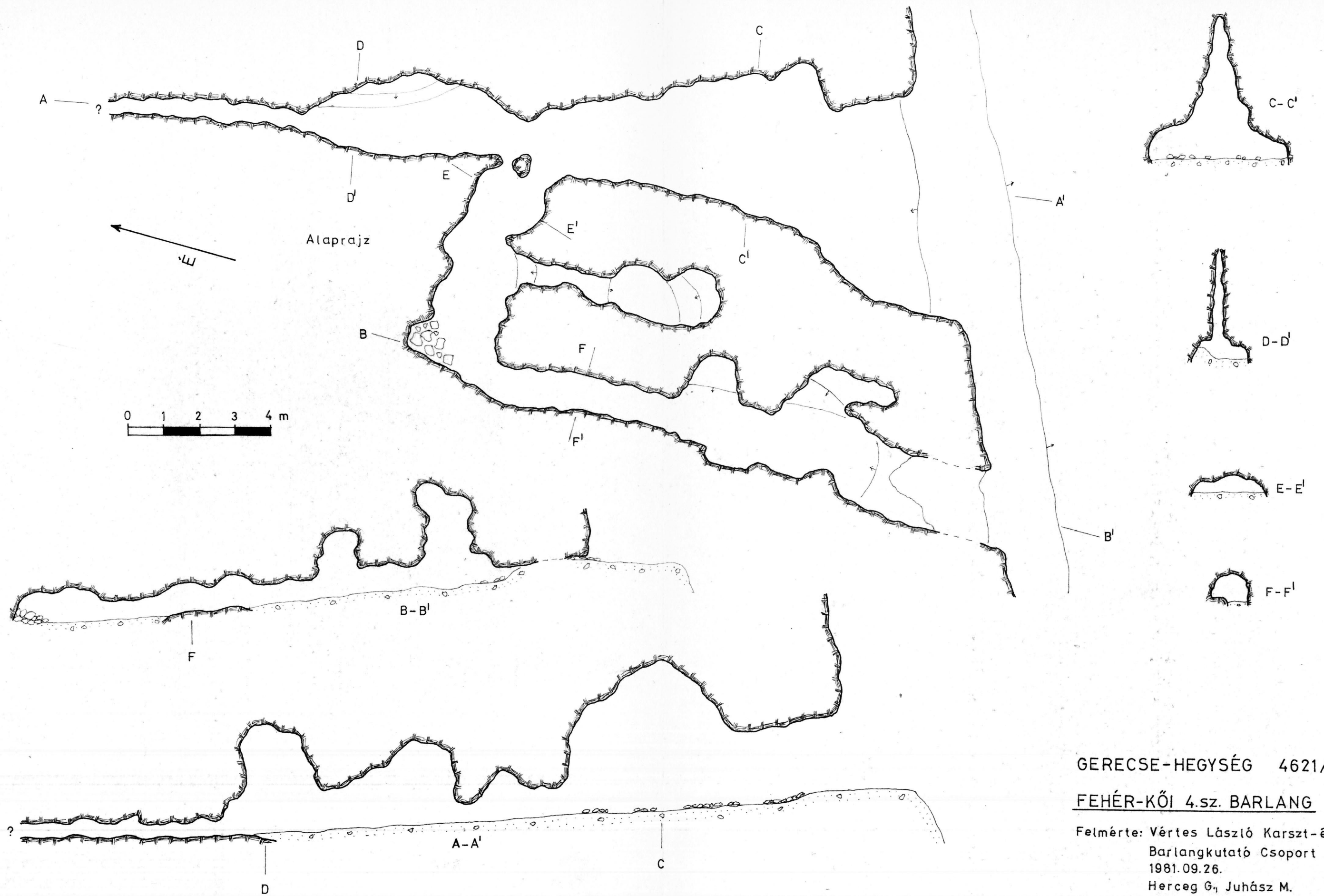

Fehér-kői 4.sz. barlang

A Fehér-kői 4.sz. barlang bejárata

A Nagy-Gerecse DK-i oldalában emelkedő Fehér-kő D-ről harmadik sziklacsoporthjának alsó részén, kb. 350 m tszf. magasságban található. Bejárata 6,5 m széles, 2 m magas. Keskeny sziklapárkányról, a dachsteini mészkő vastag padjának tövében nyílik. A barlang főfolyosója É-D irányú törésvonal mentén fejlődött ki. Ez 23 m hosszban járható, befelé enyhén lejtő és fokozatosan összeszűkülő. A hasadék mentén több helyen 2-4 m magasságig is felboltozódik. Utolsó 6 métere szűk eróziós csatorna, mely járhatatlanná szűkülve még folytatódik. A folyosó 10.méterében Ny-ra 6 m hosszú, 0,8-2 m széles, 0,3-0,5 m magas kuszoda nyílik, melyből D-re egy 6 m hosszú és egy 12 m hosszú járat indul. Ez utóbbi néhány m-re megközelíti a felszínt, a törmeléken keresztül a fény is behatol. A barlang járatainak összhosszúsága 47 m. Az üreg falain a bejáratnál a szögletes kifagyásos formák, belül az eróziós és korróziós formák keveredése a jellemző. A jólfejlett eróziós üstök elől letompultak, de a Ny-i járatban szép gömbfülkés kupolák is megfigyelhetők. A kőzetfelszín általában gyengén mállott, apró ujbenyomatszerű korróziós formákkal. Több helyen kisméretű cseppkövek láthatók. Az üreg kitöltése a bejáratnál humuszos kötőrmelék, belül gyengén löszös kötőrmelék és humusz. Élővilágát szunyogok, pókok alkotják, a bejáratközeli falakon mohák, zuzmók élnek.

GERECSE-HEGYSÉG 4621/

FEHÉR-KŐI 4.sz. BARLANG

Felmérte: Vértés László Karszt-és
Barlangkutató Csoport
1981.09.26.

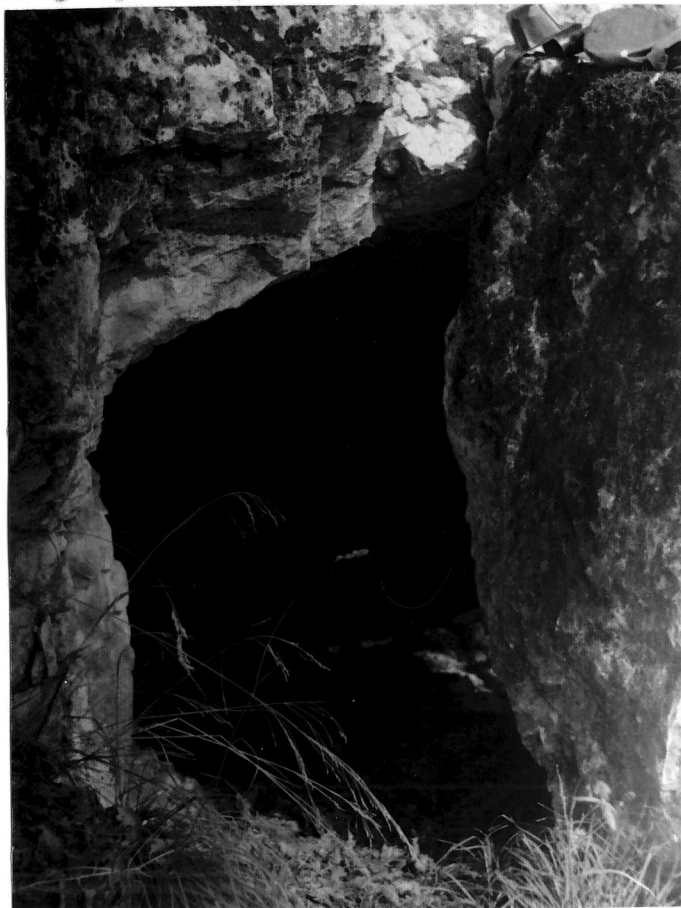
Herceg G., Juhász M.

Szerkesztette, rajzolta: Juhász M.

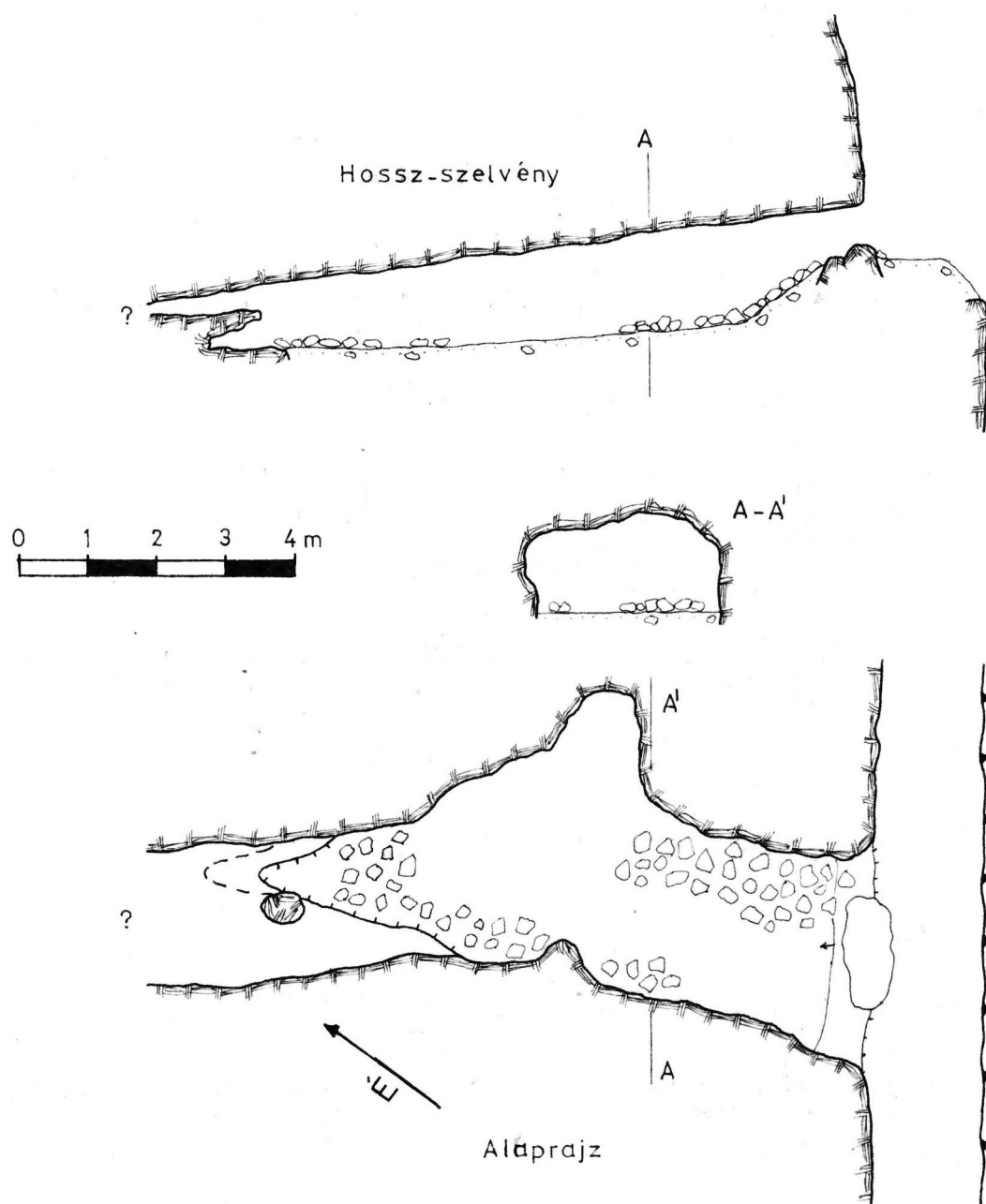
Fehér-kői 5.sz. barlang

A Nagy-Gerecse DK-i oldalában emelkedő Fehér-kő D-ről harmadik sziklacsoportjának középső részén, kb. 360 m tszf. magasságban található. Bejárata 3 m széles, 0,6 m magas. Keskeny sziklapárkányról, a dachsteini mészkő vastag padjának tövében nyílik. A bejáratot egy beszakadt kőtömb két részre osztja. Az üreg 2-4 m széles, 1-1,5 m magas, járható hosszúsága 10 m. ÉK-DNy-i törés mentén fejlődött ki, a kőzetdőlést követve befelé enyhén lejt. Bejáratközelben könnyen járható, hátsó része széles, lapos kuszoda, mely a már járhatatlan részen szűk eróziós csatornában folytatódik. A barlang lapos mennyezetét réteglap alkotja, az oldalfalakon lapos, tálszerű bemélyedések figyelhetők meg, melyek egykori forrástevékenységre utalnak. A hátsó lapos szakaszban 1-5 cm-es cseppkövek láthatók. A barlang kitöltése felül kőtörmelék, alatta kőtörmelékes humusz. Élővilága szegényes, szunyogok, pókok lakják, a bejáratnál részen a falakat mohák, zuzmók borítják.

A Fehér-kői 5.sz. barlang bejáratának Ny-i oldala

GERECSE-HEGYSÉG 4621/
FEHÉR-KŐI 5.sz. BARLANG

Felmérte: Vértés László Karszt-és Barlang-
kutató Csoport 1981.09.27.

Farkas J, Juhász M.

Szerkesztette, rajzolta: Juhász M.

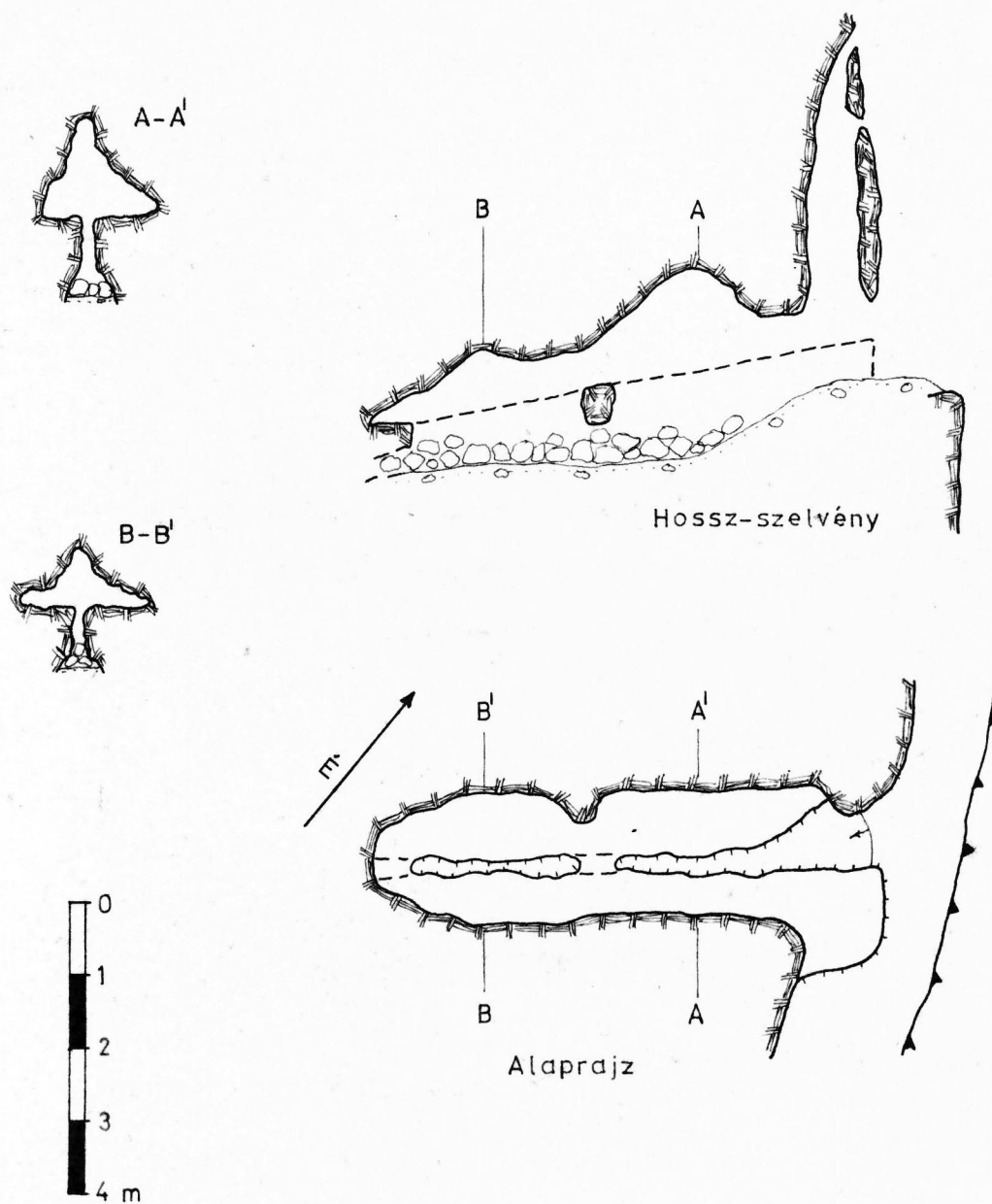
Fehér-kői 6.sz. barlang

A Fehér-kői 6.sz. barlang bejárata

A Nagy-Gerecse DK-i oldalában emelkedő Fehér-kő D-ről harmadik sziklacsoporthjának felső részén, kb. 360 m tszf. magasságban található. Bejárata 1,8 m széles, 1 m magas, keskeny sziklapárkányról, a dachsteini mészkő vastag padjának tövében nyílik. Az üreg ÉK-DNy-i irányú törés mentén alakult ki, a kőzetdőlést követve befelé enyhén lejt. Morfológiailag két jól elkülöníthető szintre osztható. A felső szint 1,2-1,7 m széles, lapos, de középen, a hasadék mentén felboltozódó 7 m hosszú kuszodából áll. Felszín lapos, elmosódott eróziós üstök, néhol 1-10 cm-es elaggott cseppkövek, foltokban apró mészgömböcskék figyelhetők meg. Az alsó szintet a barlang hosszvonalán végigfutó hasadék képezi. Ez felül 10-70 cm széles, lefelé fokozatosan tágul. Alsó részében jólfejlett eróziós üstök, szűk csatornák alakultak ki. A két szint az egykori forrásbarlang szakaszos működésére, az erózióbázis süllyedésére utal. A barlang kitöltése felül kevés humusz és kőtörmelék, az alsó hasadékban nagymennyiségű kőtörmelék, mely alatt humuszos réteg látszik. Élővilága jelentéktelen, csak kevés szunyog, pók lakja. A bejárat sziklák mohásak, zuzmósak.

GERECSE-HEGYSÉG 4621/
FEHÉR-KŐI 6.sz. BARLANG

Felmérte: Vértés László Karszt-és
Barlangkutató Csoport
1981.09.19.
Heitz F., Juhász M.
Szerkesztette, rajzolta: Juhász M.

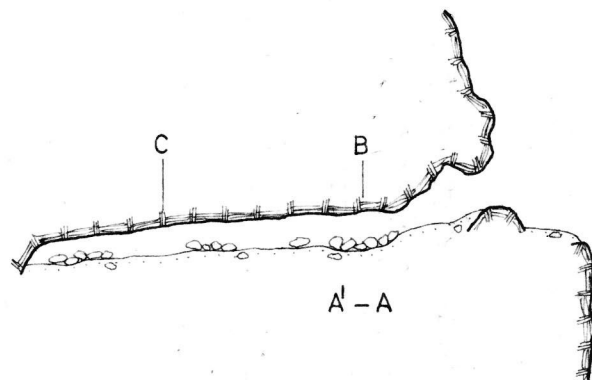

Fehér-kői 7.sz. barlang

A Nagy-Gerecse DK-i oldalában emelkedő Fehér-kő D-ről harmadik sziklacsoporthjának felső részén, kb. 370 m tszf. magasságban található. Bejárata 0,8 m magas, 0,5 m széles, keskeny sziklapárkányról, a dachsteini mészkő vastag padjának tövében nyílik. Az üreg 3-4 m széles, 7 m hosszú, 0,4-0,7 m magas, a kőzetdőlést követve befelé enyhén lejt. É-i oldala járhatatlanná laposodik. Főiránya K-Ny-i, ez tektonikai vonal mentén alakult ki. Ny-i végpontján összecementált kövek között további szűk járata látható. A falakat néhol 1-10 cm-es elaggott cseppkövek díszítik, a lapos üstszerű eróziós bemélyedések egykori forrástevékenységre utalnak. Az üreg erősen feltöltött, a kitöltés felszínének anyaga humusz és kötőrmelék. Élővilágát szunyogok, pókok alkotják, az É-i részben valószínűleg egy róka család tanyázik.

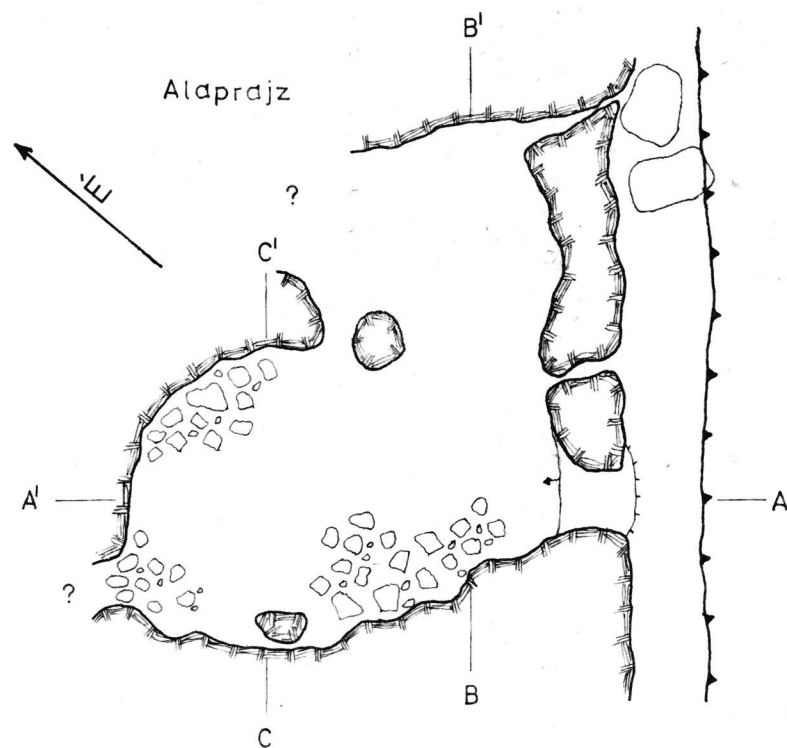
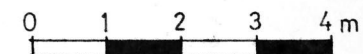
A Fehér-kői 7.sz. barlang bejárata

B-B'

C-C'

GERECSE-HEGYSÉG 4621/

FEHÉR-KŐI 7.sz. BARLANG

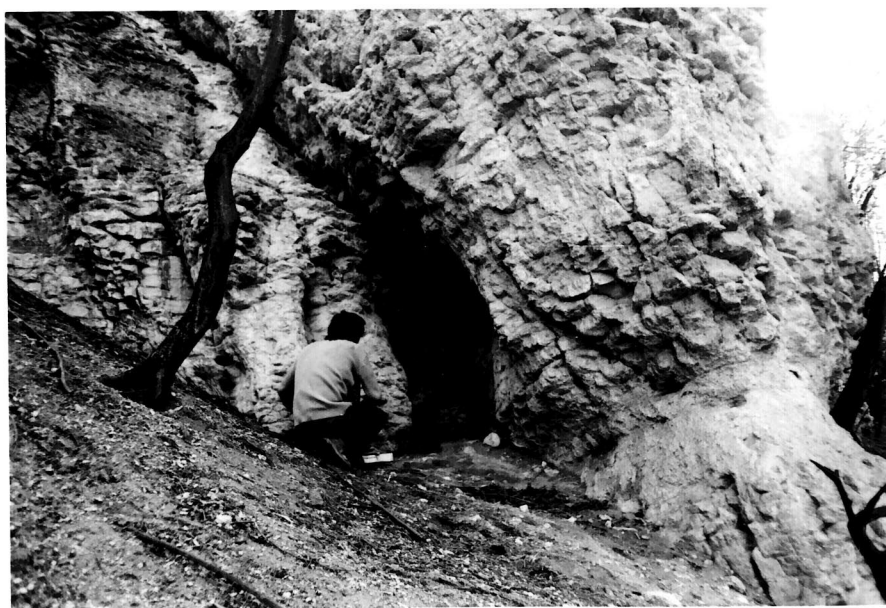
Felmérte: Vértess László Karszt-és Barlang-
kutató Csoport 1981.09.19.
Heitz F., Juhász M.

Szerkesztette, rajzolta: Juhász M.

Masina-völgyi-barlang

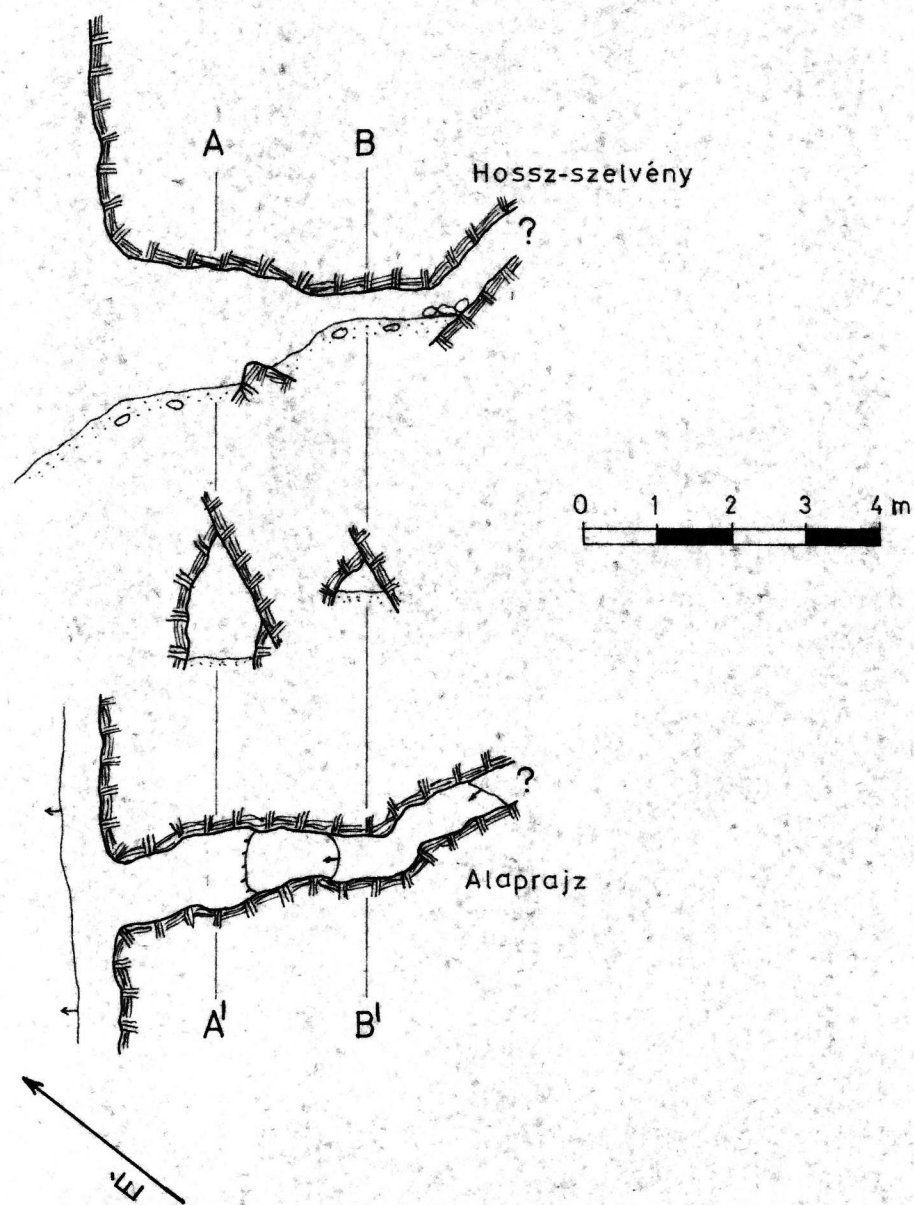
A Pusztamarótra vezető Masina-völgyben, a kövesut D-i oldalán emelkedő eocén mészkőszirt tövében található, kb. 260 m tszf. magasságban. Bejárata 0,8 m széles, 1,8 m magas, egy 4,5 m hosszú, befelé enyhén emelkedő és fokozatosan szűkülő járatba vezet. Ez ÉNy-DK irányu vető mentén alakult ki. A végpontnál járhatatlanná szűkülő, de folytatódó hasadékból légmozgás érezhető. A barlangban képződmények nincsenek, jellemzőek az eocén mészkő vékony tábláihoz kötődő legömbölyített formák. A kőzetfelszín gyengén mállott. Az üreg kitöltése kevés kőtörmelékes humusz. Élővilága - szunyogok, pókok - jelentéktelen.

A Masina-völgyi-barlang bejárata

GERECSE-HEGYSÉG 4621/

MASINA-VÖLGYI-BARLANG

Felmérte: Vértess László Karszt- és Barlang-
kutató Csoport 1981.04.04.

Heitz F, Juhász M.

Szerkesztette, rajzolta: Juhász M.

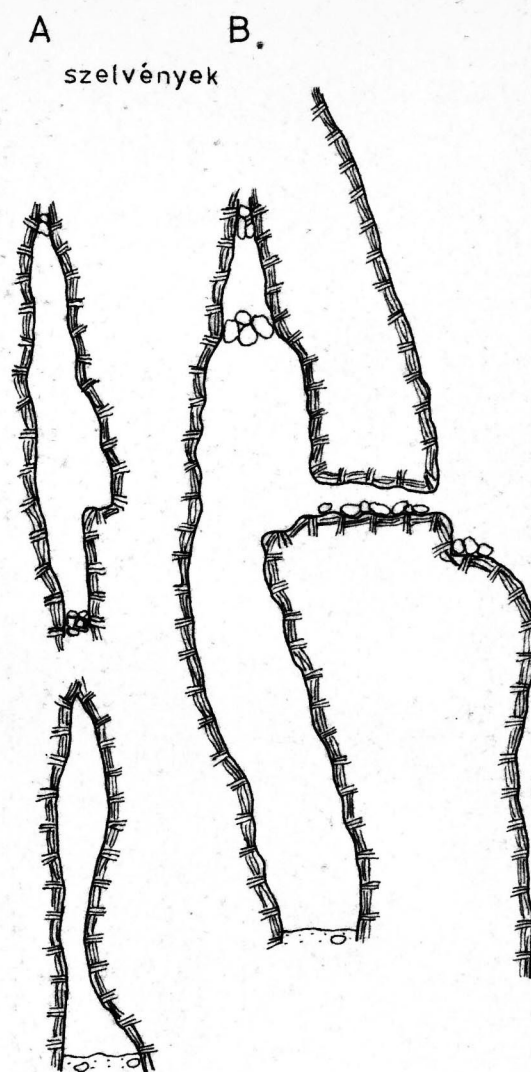
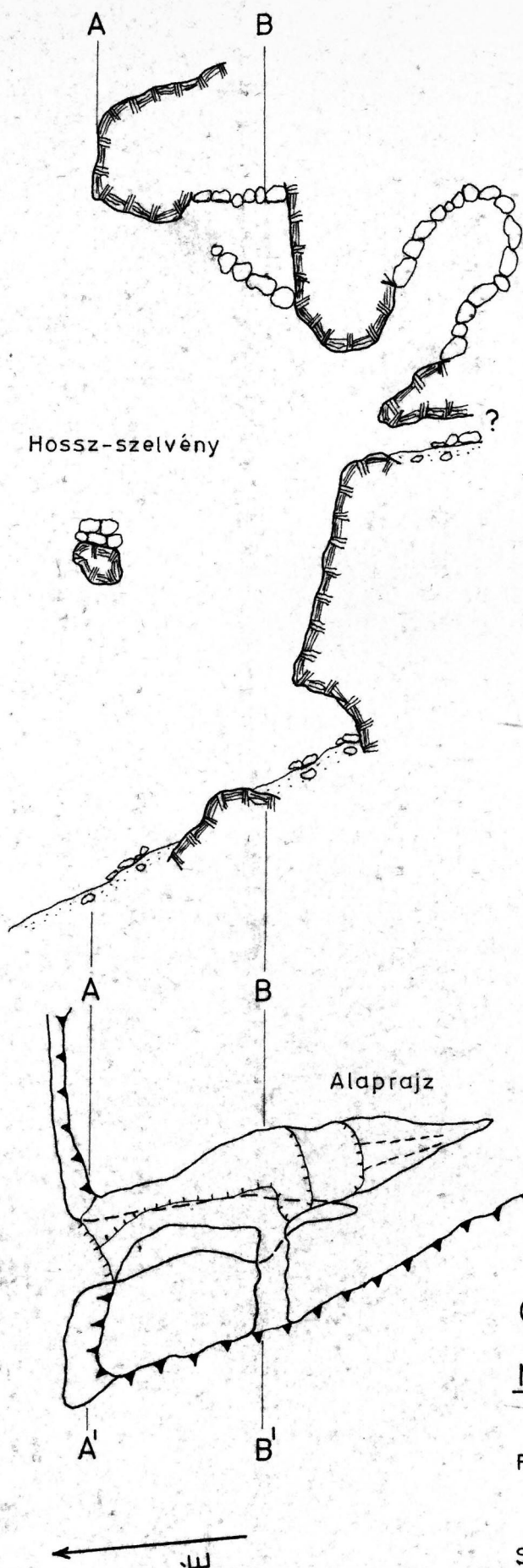

Masina-völgyi-hasadékbarlang

A Masina-völgyi-hasadékbarlang bejárata

A Pusztamarótra vezető Masina-völgyben, a kövesut D-i oldalán emelkedő eocén mészkőszirt tövében található, kb. 260 m tszf. magasságban. Bejárata 0,5-1 m széles, 4,5 m magas, egy 4 m hosszú, befelé emelkedő és fokozatosan szűkülő járatba vezet. Ez K-Ny irányú törésvonal mentén fejlődött ki. A hasadék dőlése 80° , ez mentén 11 m magasságig járható. 5 m magasságban a bejárat felett É-ra, 8 m magasságban kis ablakkal Ny-ra a felszínre nyílik. Falai képződménymentesek, jellemzőek az eocén mészkő vékony tábláihoz kötődő legömbölyített formák. A menynyezetet az összezáródó falak, ill. beékelődött kötőrmelék alkotja. Az üreg kitöltése kevés kötőrmelékes humusz. Élővilága - szunyogok, pókok - jelentéktelen.

GERECSE-HEGYSÉG 4621/

MASINA-VÖLGYI-HASADÉKBARLANG

Felmérte: Vértess László Karszt- és Barlang-
kutató Csoport 1981.04.04.

Heitz F., Juhász M.

Szerkesztette, rajzolta: Juhász M.

Hajduugratói 1.sz. barlang

A Pusztamarótra vezető Masina-völgyben, a kövesuttól D-re kb. 200 m-re, a Hajduugrató sziklaszírtjének K-i oldalán emelkedő kisebb sziklacsoportban található, kb. 280 m tszf. magasságban. Vastagpados dachsteini mészkőben kialakult több szintes üreg erősen pusztuló maradványa. Magassága 8 m, összhosszúsága 18 m. Falai gyengén korrodáltak, helyenként kagylós bemélyedések elmosódott nyomaival. Felső részén a kőzetfelszín erősen mállott. Képződményekben szegény, kisebb foltokban apró gömbös, korallszerű mészkiválások figyelhetők meg. Kitöltése humusz és kőtörmelék. Élővilága - szunyogok, pókok, a falakon foltokban mohás, zuzmós bevonat - szegényes.

A Hajduugratói 1.sz. barlang bejáratai É felől

Hajduugratói 2.sz. barlang

A Pusztamarótra vezető Masina-völgyben, a kövesuttól D-re, kb. 150 m-re, a Hajduugrató sziklaszirtjének Ny-i oldalában, a Bajóti-pataktól kb. 40 m-re emelkedő sziklacsoport alsó részében található, kb. 270 m tszf. magasságban.

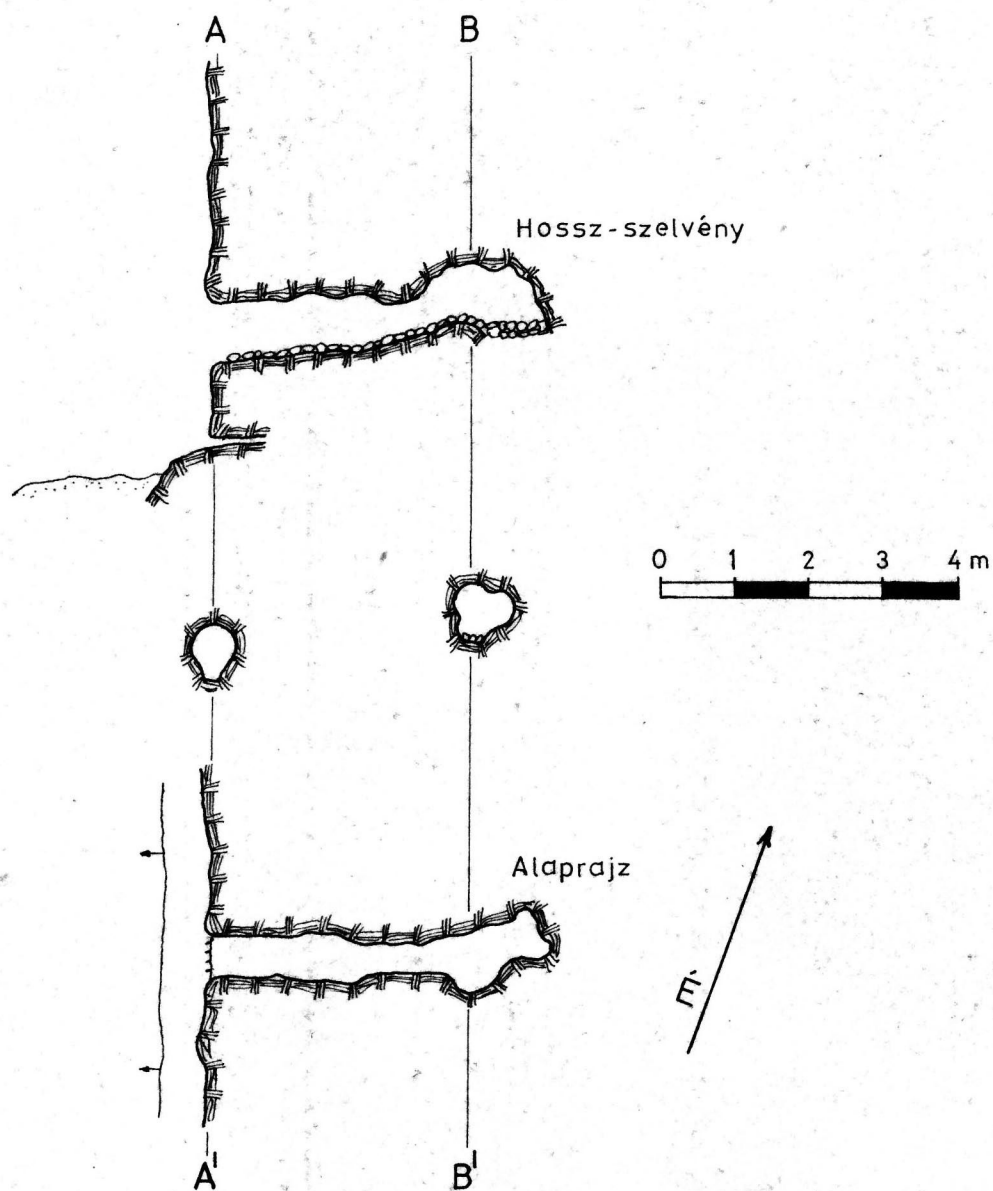
A vastagpados dachsteini mészkőben kialakult 4,5 m hosszú, 0,5-0,8 m átmérőjű csőszerű járat valószínűleg egykori forrásbarlang maradványa. Falai gyengén korrodáltak, jellemzőek a letompult, lapos eróziós üstök. Belül néhány kisméretű, elagott cseppkő is látható. Az üreg kitöltése kevés kötőrmelék. Élővilága - szunyogok, pókok - jelentéktelen.

A Hajduugratói 2.sz. barlang bejárata

GERECSE-HEGYSÉG 4621/

HAJDÚUGRATÓI 2.sz. BARLANG

Felmérte: Vértés László Karszt- és Barlang-
kutató Csoport 1981.04.05.

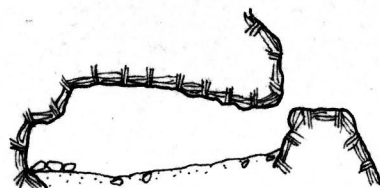
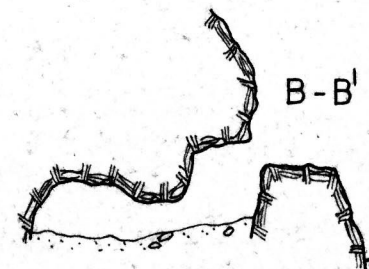
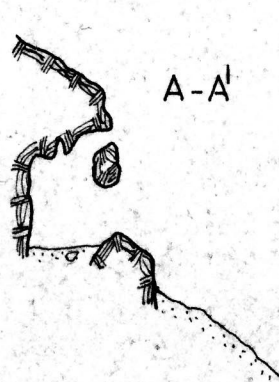
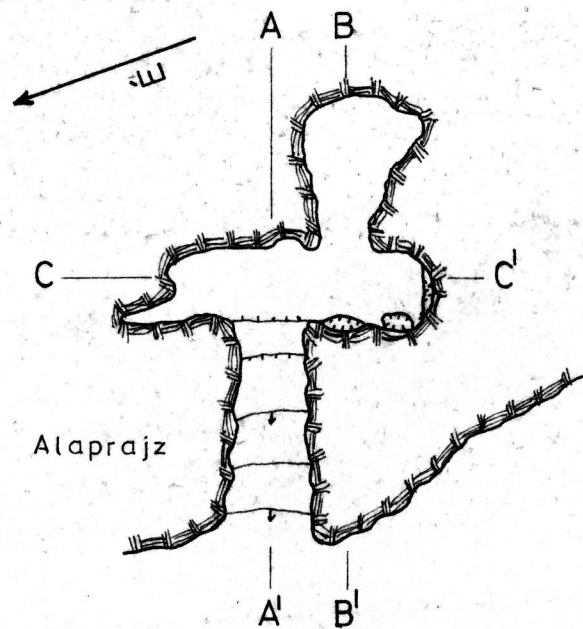
Heitz F., Juhász M.

Szerkesztette, rajzolta: Juhász M.

A Hajduugrató 3.sz. barlang bejárata

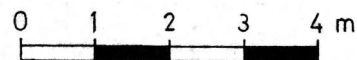
GERECSE-HEGYSÉG 4621/

HAJDÚUGRATÓI 3.sz. BARLANG

Felmérte: Vértess László Karszt-és Barlang-
kutató Csoport 1981.04.05.

Heitz F., Juhász M.

Szerkesztette, rajzolta: Juhász M.

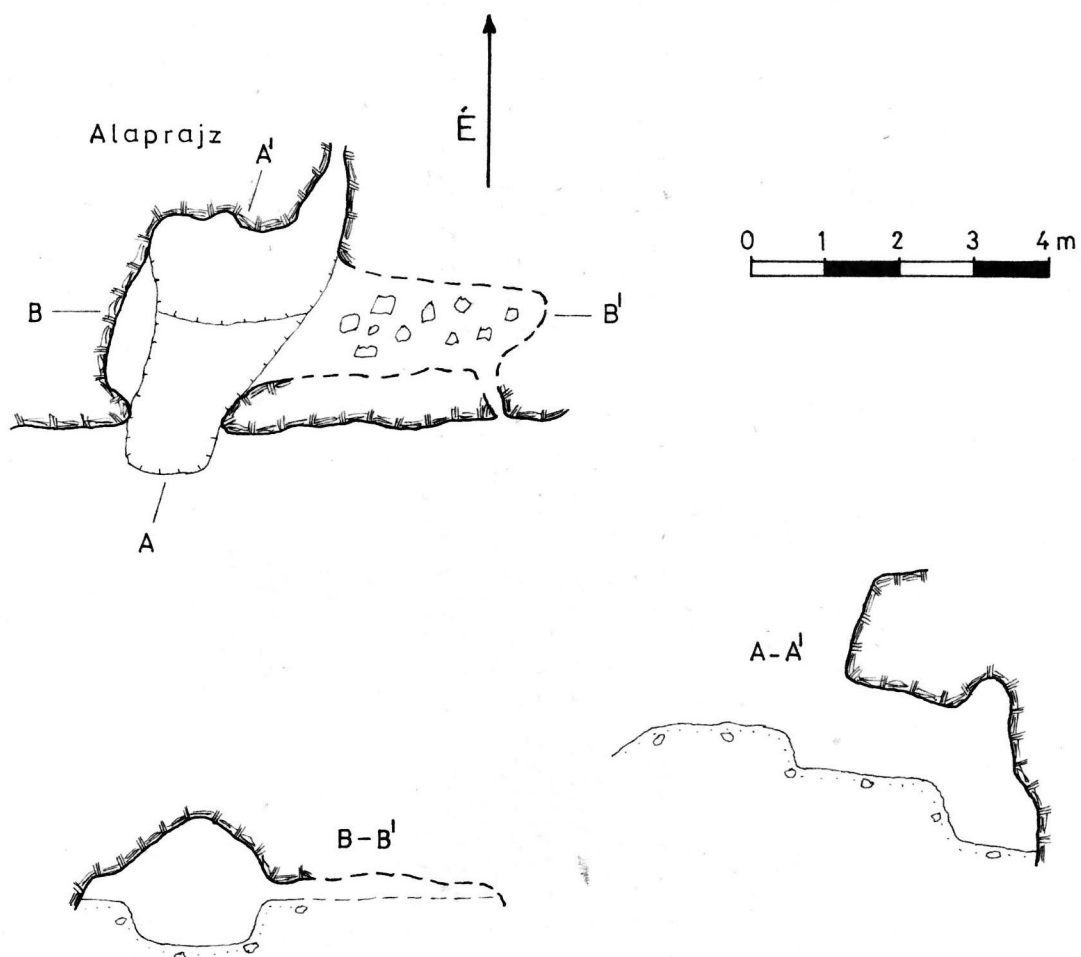

A Pisznicei Borz-fülke bejárata

GERECSE-HEGYSÉG 4650/

PISZNICEI BORZ-FÜLKE

Felmérte: Vértés László Karszt-és Barlang-
kutató Csoport 1981.12.29.

Herceg G., Oldal Gy.

Szerkesztette, rajzolta: Juhász M.

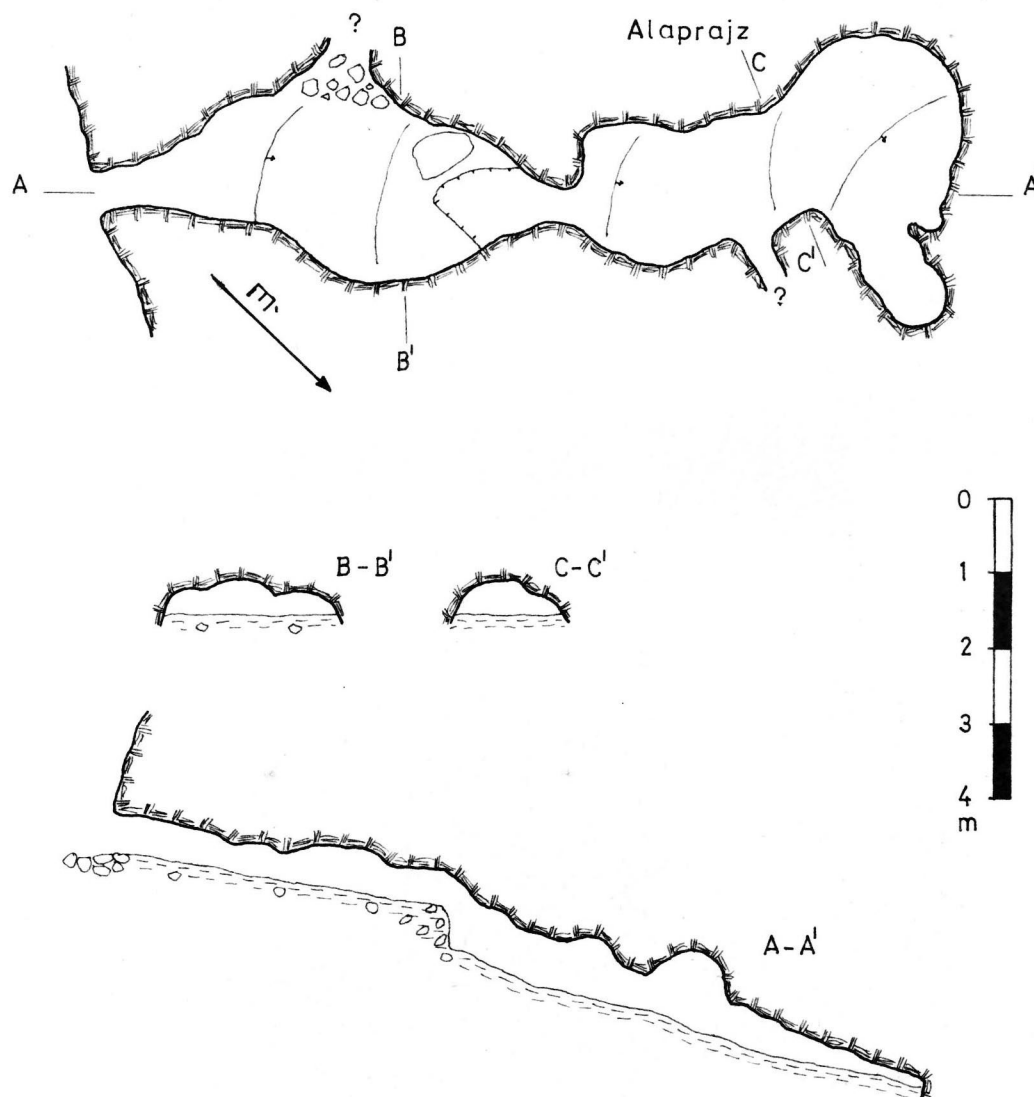
Pisznicei Vörös-barlang

A Nagy-Pisznice D-i oldalában huzódó kőbányasor középső részén, a MÁFI-feltárástól Ny-ra kb. 50 m-re található. Bejárata 0,5x0,5 m-es, a bányafal kis beugrójának tövében nyílik. A barlang liász vékonypados mészkőben alakult ki. Befelé enyhén lejtő 11 m hosszú folyosóból áll, mely az erős feltöltöttség miatt csak kuszva járható. Középső részén egy kényelmetlen szűkület nehezíti végigjárását. A barlang első részében a réteglap menti leszakadásos, belül a gömbfülkés, üstös formák a jellemzőek. Falai korrodáltak, jellegzetes borsó nagyságú likacsokkal. Foltokban borsóköves bevonatok roncsolt maradványai, elszórtan fiatal apró cseppkövek is láthatók. A szűkületnél a mennyezeten gyönyörű kalcit-kristálycsoport 1-1,5 cm-es fennőtt kristályai figyelhetők meg. Az üreg kitöltése a bejárat közelében kötörmelék és kevert - áthalmazott - vörös és kékeszöld agyag, belül plasztikus vörös agyag. Élővilágát a téli bejáráskor néhány pók alkotta.

A Pisznicei Vörös-barlang bejárata

GERECSE-HEGYSÉG 4650/
PISZNICEI VÖRÖS-BARLANG

Felmérte: Vértés László Karszt- és Barlang-
kutató Csoport 1981.12.30.
Bauer J., Juhász M.
Szerkesztette, rajzolta: Juhász M.

Sárkány-lyuki kőfejtő 1.sz. barlangja

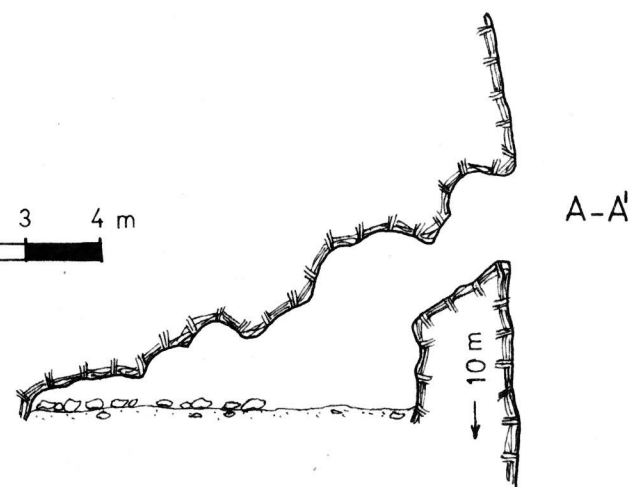
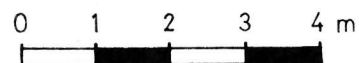
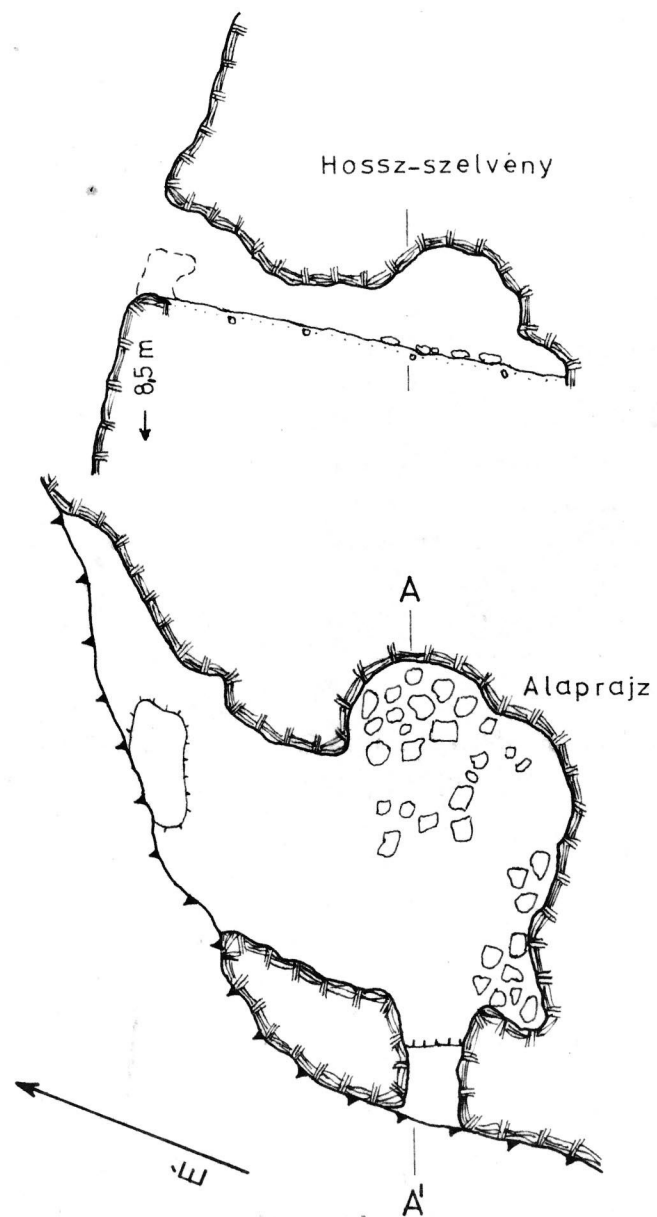

A Sárkány-lyuki kőfejtő 1.sz. barlangjának bejárata

A Berzsek-hegy É-i oldalában található Sárkány-lyuki kőfejtő K-i oldalában, a bányaudvar szintje felett 8,5 m-rel nyílik. Bejárata 5,5 m széles, 0,5-1,2 m magas, félkör alakú, egy nagy kőtömb tagolja. Belső ürege egy gömbfülkés szerkezetű 4x5 m alapterületű, 1-2,5 m magas teremből áll, mely kis ablakkal Ny-on is a bányafalra nyílik. Összhosszúsága 8 m. Alsó liász vékonypados mészkőben alakult ki. Falait piszkosfehér, sárgás árnyalatú, 2-10 cm vastag durvakristályos kalcitbevonat borítja. A fennőtt kristályok csucsain visszaoldódási nyomok figyelhetők meg. Mindezt vékony szürkésfehér mészlepel fedi. A képződmények sok helyen frissen roncsoltak. Az üreg kitöltése felül kötőrmelék, alatta kötőrmelékes, agyagos lösz. Élővilága - szunyogok, pókok, a falakon mohás, zuzmós bevonat - szegényes.

GERECSE-HEGYSÉG 4650/

SÁRKÁNY-LYUKI KŐFEJTŐ 1.sz. BARLANGJA

Felmérte: Vértés László Karszt-és Barlang-
kutató Csoport 1981.07.04.
Farkas J., Juhász M., Weisz Cs.
Szerkesztette, rajzolta: Juhász M.

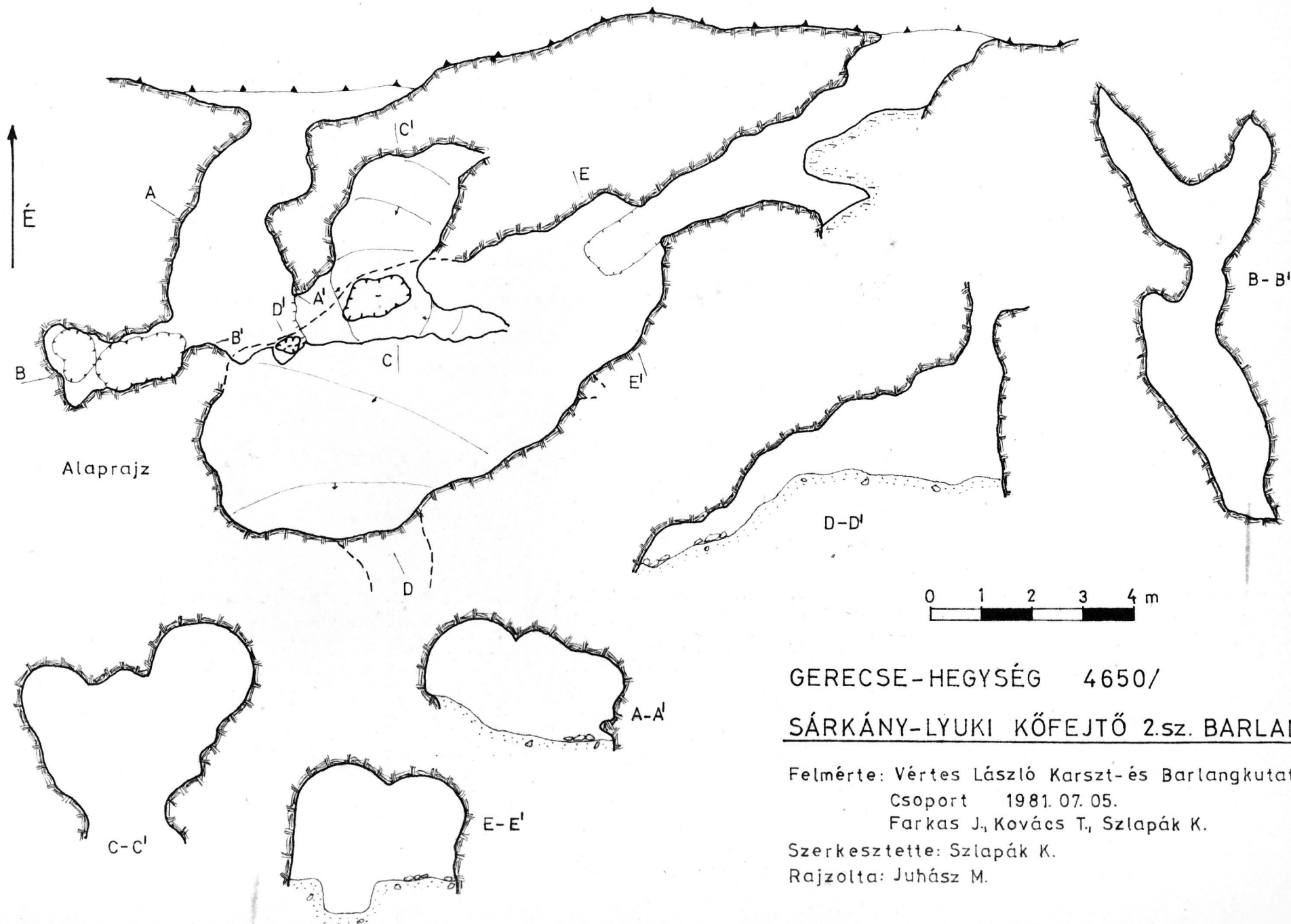
Sárkány-lyuki kőfejtő 2.sz. barlangja

A Berzsek-hegy É-i oldalában található Sárkány-lyuki kőfejtő DK-i oldalában nyílik. Két bejárata a bányaudvar szintje felett 3, ill. 6 m-rel található, nehezen észrevehető és megközelíthető. Ny-i bejárata a bányafal 6 m-es magasságában nyílik, 1 m széles, 1,2 m magas. Gömbfülkés termecskébe vezet, mely 4,6 m hosszú, 1,5-2,5 m széles, 2 m magas. E terem ÉNy-i sarkából 8 m magas kürtő indul. K-i oldalán meredeken felfelé törő gömbfülkecsoport van, melynek központjából nyíló aknácska a barlang alsó termébe vezet. Ugyancsak ide juthatunk le a felső terem D-i végéből induló szűk hasadékon is. Az alsó terem 10 m hosszú, 3-4 m széles, 1-3 m magas, szintén gömbfülkés szerkezetű. Belőle 2 irányban is rövid eltömődött járat indul. Az ÉK-i sarkából nyíló kuszoda 7 m után a bányafalra lyukad. A barlang járatainak összhosszúsága 30 m. Alsó liász vékonytáblás mészkőben alakult ki. Gömbfülkés jellegű. Falait 2-5 cm vastag, sárgás színű, mállott felületű kalcitkéreg borítja. Felső kürtőjét szép cseppkölefolyások díszítik. Az üreg kitöltése a felső teremben kötőrmelék és kevés humuszos lösz, alul nagymennyiségű kötőrmelékes, gyengén agyagos lösz. A K-i bejáratnál mikrorétegzett agyagrétegek láthatók. Élővilágát szunyogok, pókok, lepkék alkotják, a bejáráskor 3 denevért is megfigyeltünk.

A Sárkány-lyuki kőfejtő 2.sz. barlangjának bejárata

GERECSE-HEGYSÉG 4650/

SÁRKÁNY-LYUKI KŐFEJTŐ 2.sz. BARLANGJA

Felmérte: Vértés László Karszt-és Barlangkutató

Csoport 1981. 07. 05.

Farkas J., Kovács T., Szlapák K.

Szerkesztette: Szlapák K.

Rajzolta: Juhász M.

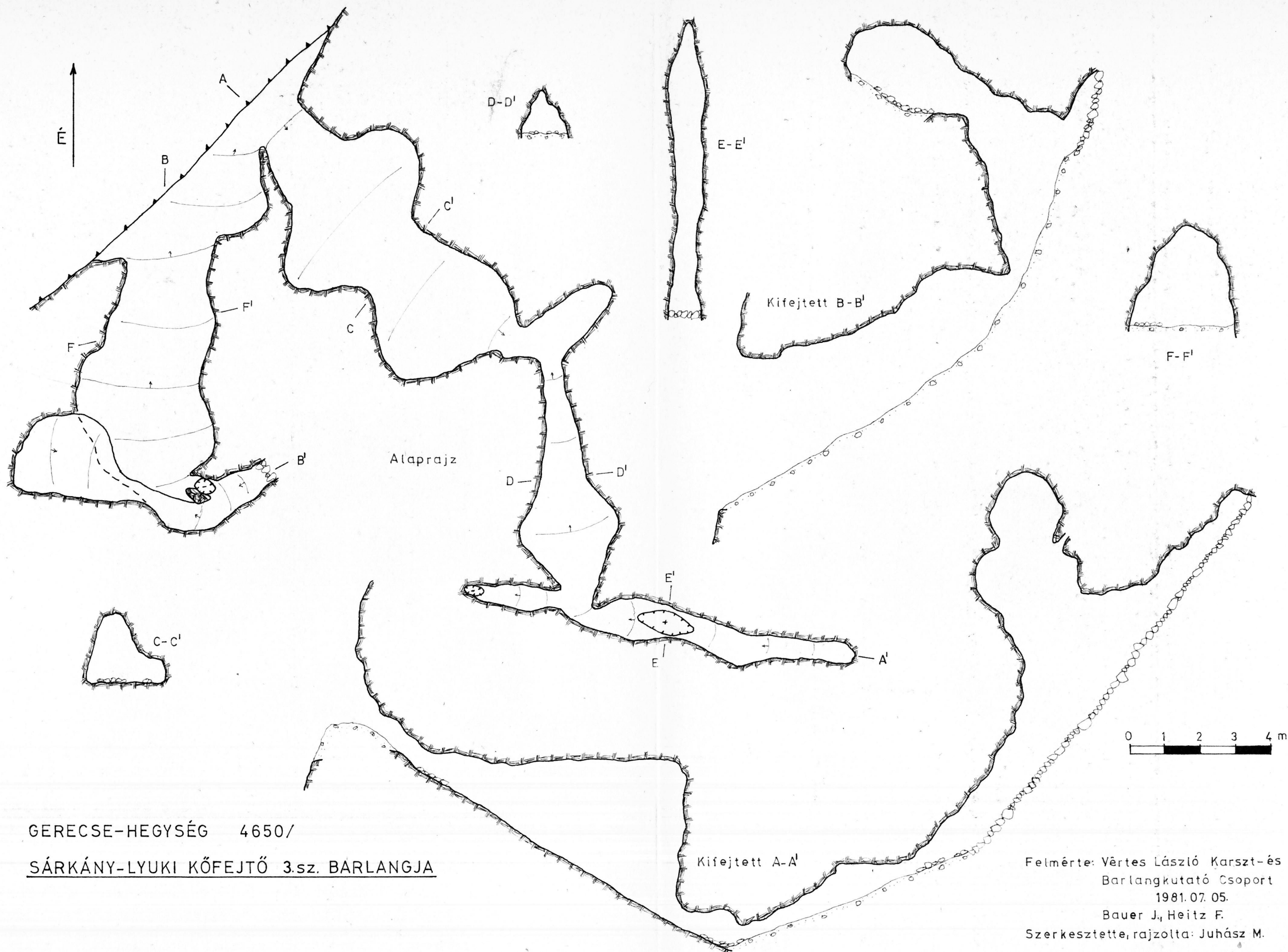
Sárkány-lyuki kőfejtő 3.sz. barlangja

A Berzsek-hegy É-i oldalában található Sárkány-lyuki kőfejtő középső részén, a bányaudvar szintje felett kb.10 m-rel helyezkedik el. Két bejárata a kőfejtés által félig leművelt teremroncsból nyílik. K-i /alsó/ bejárata 1,5 m széles, 1 m magas. Ez befelé lejtő 2-5 m széles, max.4 m magas terembe vezet, mely 12 m után meredeken felfelé vezető kuszodával folytatódik. A kuszoda 7 m után egy hasadékjellegű folyosóvá tágul. Ez 0,5-1 m széles, 1-2 m magas, felső része 7 m-ig felboltozódik, 13 m-nél törmelékben végződik. A Ny-i /felső/ bejárat 2,5 m széles, 3,5 m magas. Meredeken felfelé törő folyosóba vezet, mely 16 m hosszúságban járható. Felső részéből 7 m hosszú mellékjárat nyílik. A barlang járatainak összhosszúsága 65 m.

A barlang ÉNy-DE irányú törésvonal mentén alakult ki, felső liász vékonytáblás mészkőben. Járatai hasadékjellegűek, letompult gömbüstös formákkal. Falai általában képződménymentesek, enyhén mállott felületűek. Kristályképződmények a K-i járat belső szakaszában találhatók. Itt a falakat 5-10 cm vastagságban sárga színű kalcit nagy fennőtt kristályai fedik, erre foltokban fehér borsókő települ. A barlang kitöltése kötőrmelék, kötőrmelékes, löszös agyag. Élővilága - szunyogok, pókok - jelentéktelen.

A Sárkány-lyuki kőfejtő 3.sz.barlangjának Ny-i bejárata

GERECSE-HEGYSÉG 4650/

SÁRKÁNY-LYUKI KŐFEJTŐ 3.sz. BARLANGJA

Felmérte: Vértés László Karszt-és
Barlangkutató Csoport
1981.07.05.
Bauer J., Heitz F.
Szerkesztette, rajzolta: Juhász M.

Sárkány-lyuki kőfejtő 4.sz. barlangja

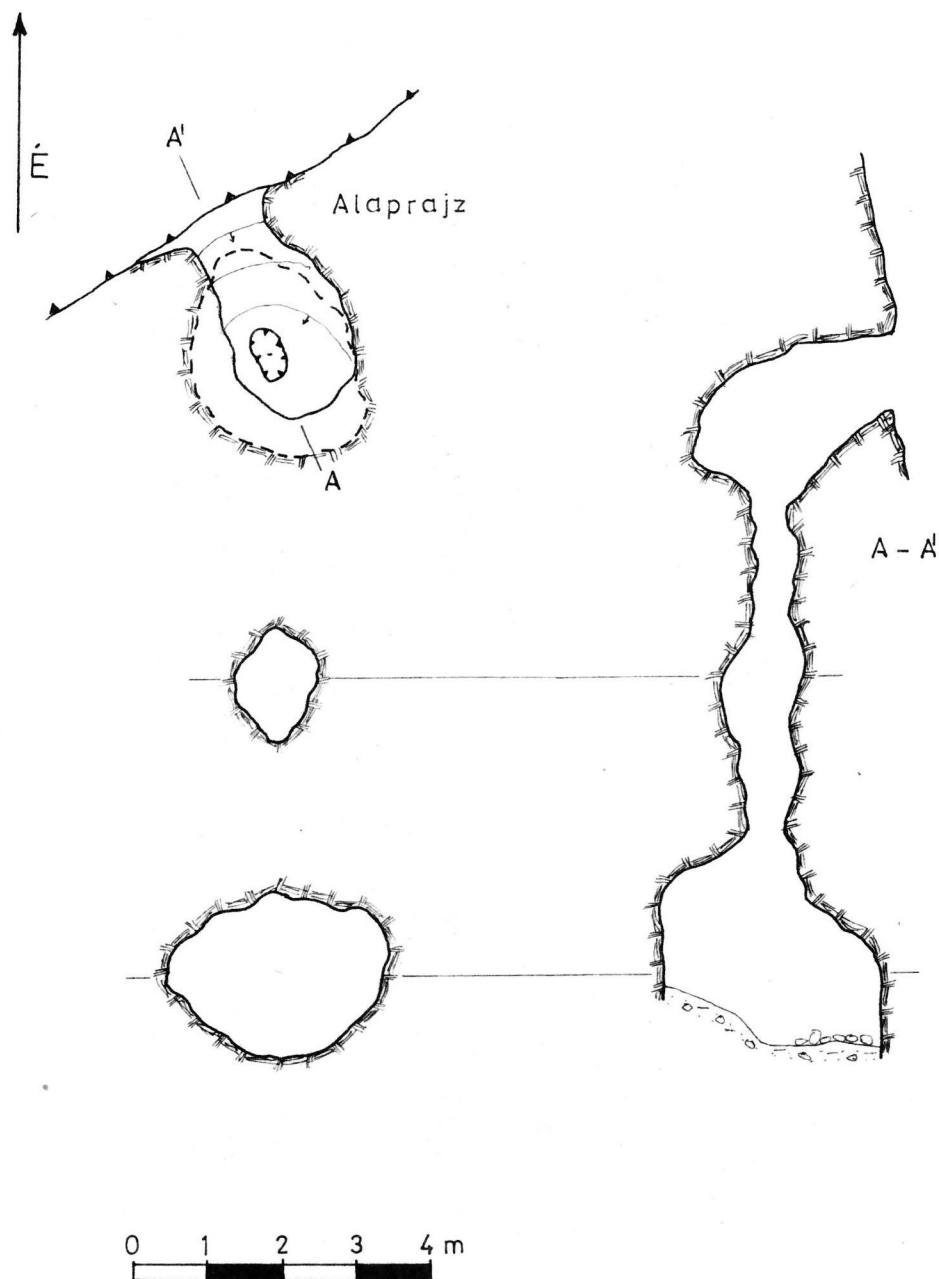

A Sárkány-lyuki kőfejtő 4.sz. barlangjának bejárata

A Berzsek-hegy É-i oldalában található Sárkány-lyuki kőfejtő középső részén, a bányaudvar szintje felett kb.10 m-rel nyílik. Bejárata 1x1 m-es, mögötte 2x2,5 m-es alapterületű termecske található, melynek aljáról kezdetben szűk, majd alul 2x3 m-essé táguló akna indul. Ez 8 m mélységben törmelékdugóval végződik. Az üreg vékonytáblás felső liász mészkőben alakult ki. Jellemzőek gömbfülkés formái. A falak képződménymentesek, felületük gyengén mállott. Kitöltése kötőrmelékes agyag. Élővilága - szunyogok, pókok - jelentéktelen.

GERECSE-HEGYSÉG 4650/

SÁRKÁNY-LYUKI KŐFEJTŐ 4.sz. BARLANGJA

Felmérte: Vértés László Karszt-és Barlang-
kutató Csoport 1981.10.10.

Heitz F., Tolnai A.

Szerkesztette, rajzolta: Juhász M.

Sárkány-lyuki kőfejtő 5.sz. barlangja

A Berzsek-hegy É-i oldalában található Sárkány-lyuki kőfejtő Ny-i oldalában, a bányaudvar szintje felett kb. 20 m-rel nyílik. Bejárata 1 m széles, 0,4 m magas, ovális alakú. Az üreget 0,6-2 m széles, 0,3-0,7 m magas, befelé enyhén lejtő kuszójárat alkotja, mely 6,2 m után járhatatlanná szűkülve folytatódik.

A barlang vékonytáblás felső liász mészkőben alakult ki. Falai képződménymentesek, gyengén mállottak. Jellemzőek a lapos gömbüstös formák. Kitöltése kötőrmelékes, agyagos lösz. Élővilága - szunyogok, pókok - jelentéktelen.

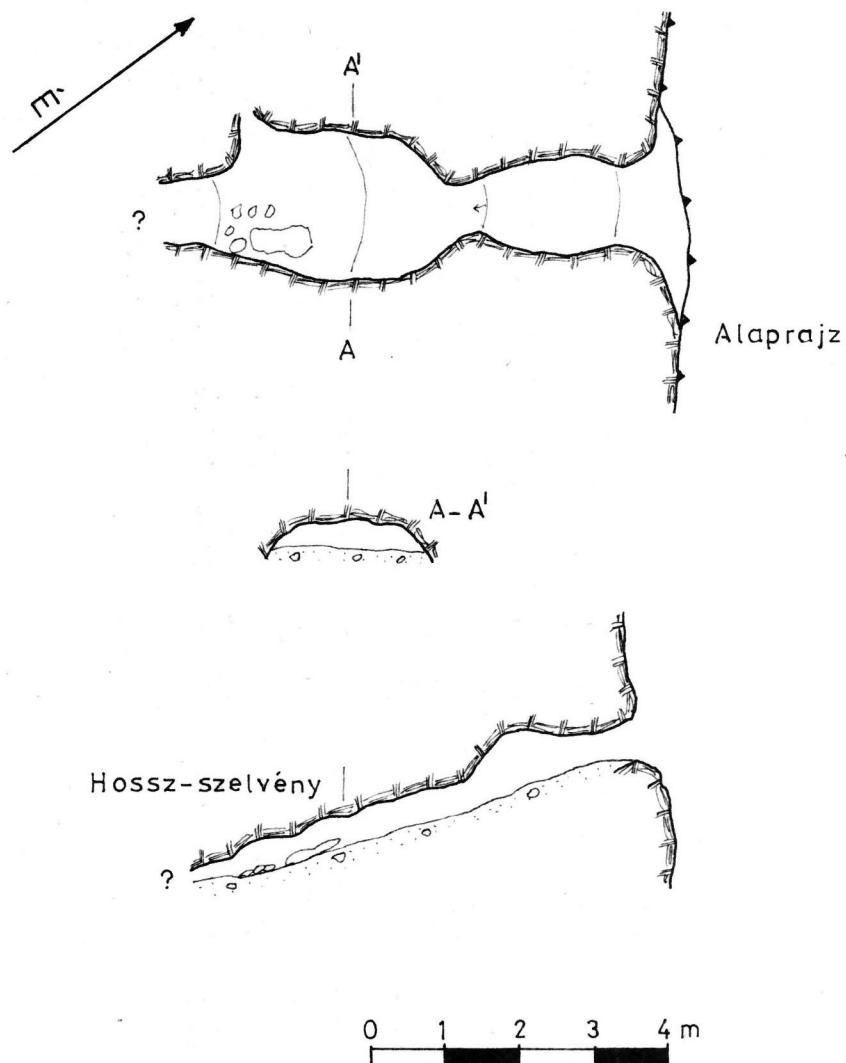

A Sárkány-lyuki kőfejtő 5.sz. barlangjának bejárata

GERECSE-HEGYSÉG 4650/

SÁRKÁNY-LYUKI KŐFEJTŐ 5.sz. BARLANGJA

Felmérte: Vértés László Karszt-és Barlang-
kutató Csoport 1981.10.10.

Heitz F., Tolnai A.

Szerkesztette, rajzolta: Juhász M.

Sárkány-lyuki kőfejtő 6.sz. barlangja

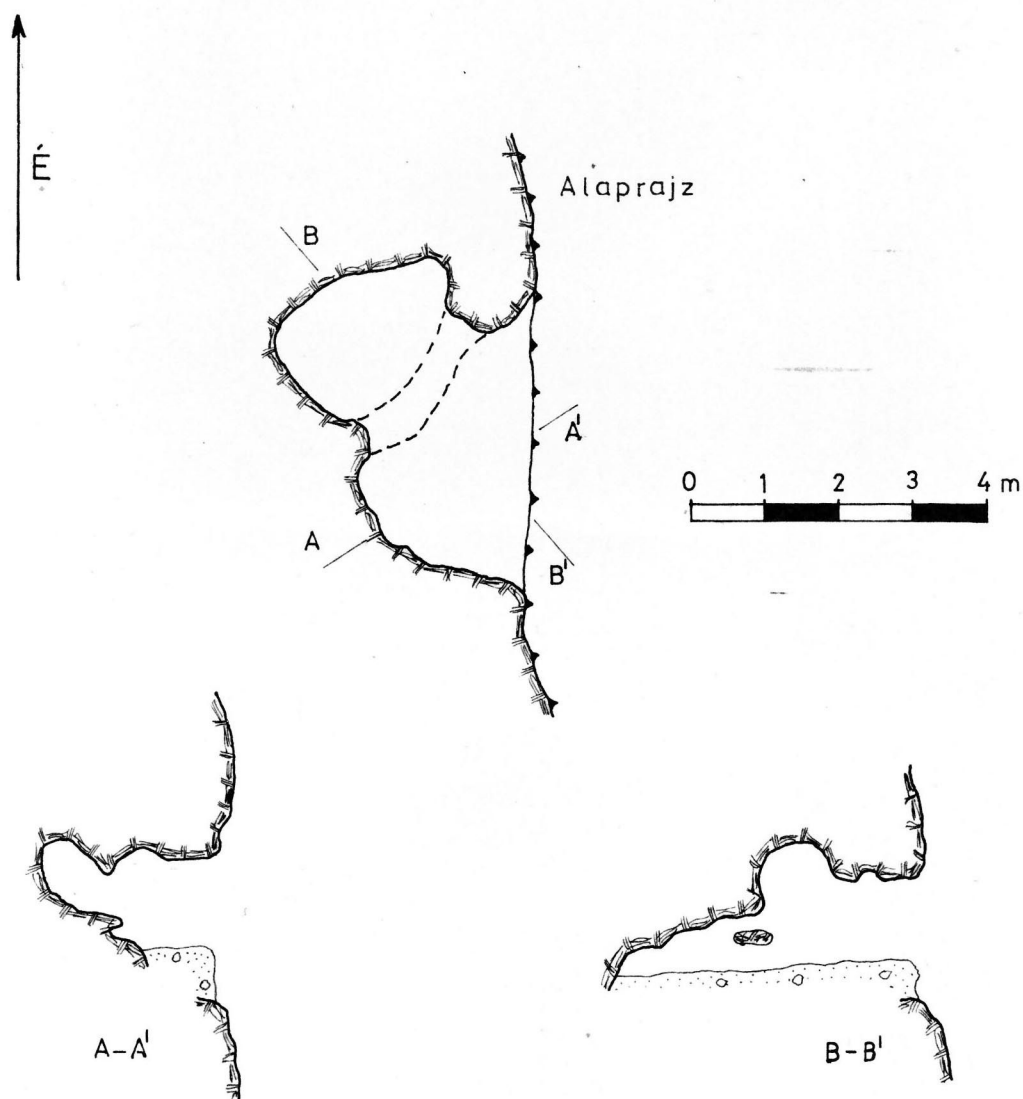
A Sárkány-lyuki kőfejtő 6.sz. barlangjának bejárata

A Berzsek-hegy É-i oldalában található Sárkány-lyuki kőfejtő Ny-i oldalában, a bányaudvar szintje felett kb.15 m-rel nyílik. Bejárata félkör alakú, 3,5 m széles, 1,2 m magas. Az üreg 4 m hosszú, 2-3 m széles, max.1,6 m magas, gömbfülkés jellegű. Egy keskeny közethíd tagolja. Liász vékonytáblás mészkőben alakult ki. A falak képződménymentesek, gyengén mállott felületűek. A barlang kitöltése kötőrmelékes, gyengén agyagos lösz. Élővilágát szunyogok, pókok alkotják. Ragadozó madarak fészkelőhelyeként is szolgál.

GERECSE-HEGYSÉG 4650/

SÁRKÁNY-LYUKI KŐFEJTŐ 6.sz. BARLANGJA

VÁZLAT!

Felmérte: Vértés László Karszt- és Barlang-
kutató Csoport 1981. 07. 05.
Farkas J., Szlapák K.,
Szerkesztette, rajzolta: Juhász M.

Berzsek-hegyi 1.sz. kőfülke

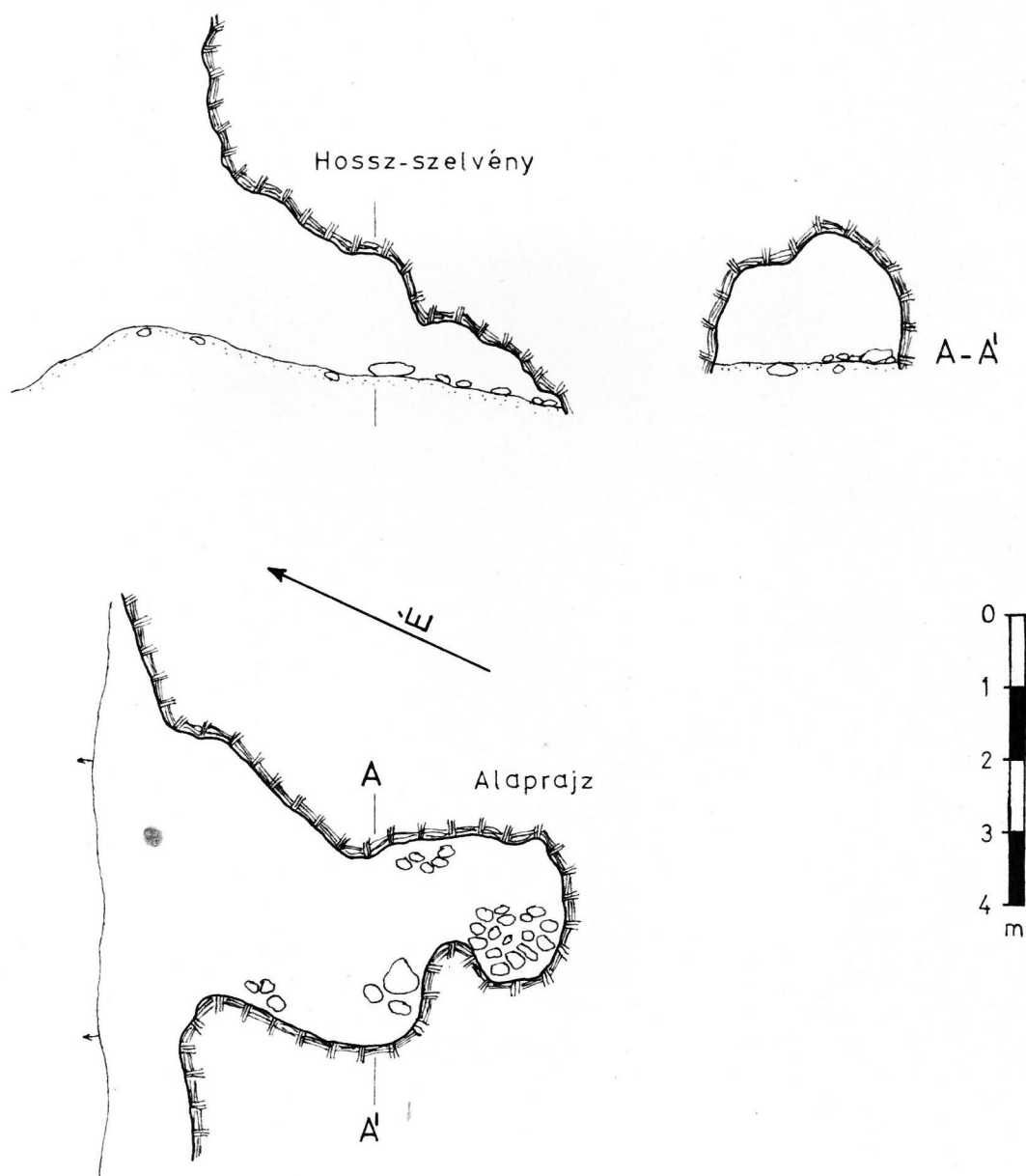

A Berzsek-hegyi 1.sz. kőfülke bejárata

A Berzsek-hegy É-i oldalában, a Sárkány-lyuki- és Tölgyhátikőfejtők között húzódó meredek, sziklás hegyoldal középső részén található, kb. 300 m tszf. magasságban. Bejárata 3,5 m széles, 2 m magas, egy 5,5 m hosszú, fokozatosan ellaposodó, gömbfülkék alkotta üregbe vezet. Alsó liász vékonytáblás mészkőben alakult ki. A kőzetfelszín mállott, kis felületeken elaggott cseppkőlefolyásokkal. Az üreg kitöltése kötörmelékes humusz, felszínén sok állati ürülékkel. Élővilága - szunyogok, pókok, a falakon foltokban mohák, zuzmók - jelentéktelen.

GERECSE-HEGYSÉG 4650/

BERZSEK-HEGYI 1.sz. KŐFÜLKE

Felmerte: Vértés László Karszt- és Barlang-
kutató Csoport 1981.07.05.

Heitz F, Juhász M.

Szerkesztette, rajzolta: Juhász M.

Berzsek-hegyi 2.sz. kőfülke

A Berzsek-hegy É-1 oldalában, a Sárkány-lyuki- és Tölgyhátikőfejtők között, az utóbbi közelében, a meredek, sziklás hegyoldalon található, kb. 300 m tszf. magasságban. Bejárata két szintre oszlik, 0,6 m széles, 0,3 m ill. 0,5 m magas. Egy vékony kőzethíd tagolja. Felül keskeny hasadék alkotja, mely belül csatlakozik az alsó lapos, de 2,5 m szélességig kiöblösödő fülkébe. Alsó liász vékonytáblás mészkőben alakult ki. Gömbfülkés szerkezetű. Falai mállottak, néhány pusztuló cseppkőfolyás és apró, gömbszerű mészkiválások díszítik. Az üreg kitöltése kötörmelékes humusz. Élővilága - szunyogok, pókok, a falakon mohás, zuzmós bevonat. - jelentéktelen.

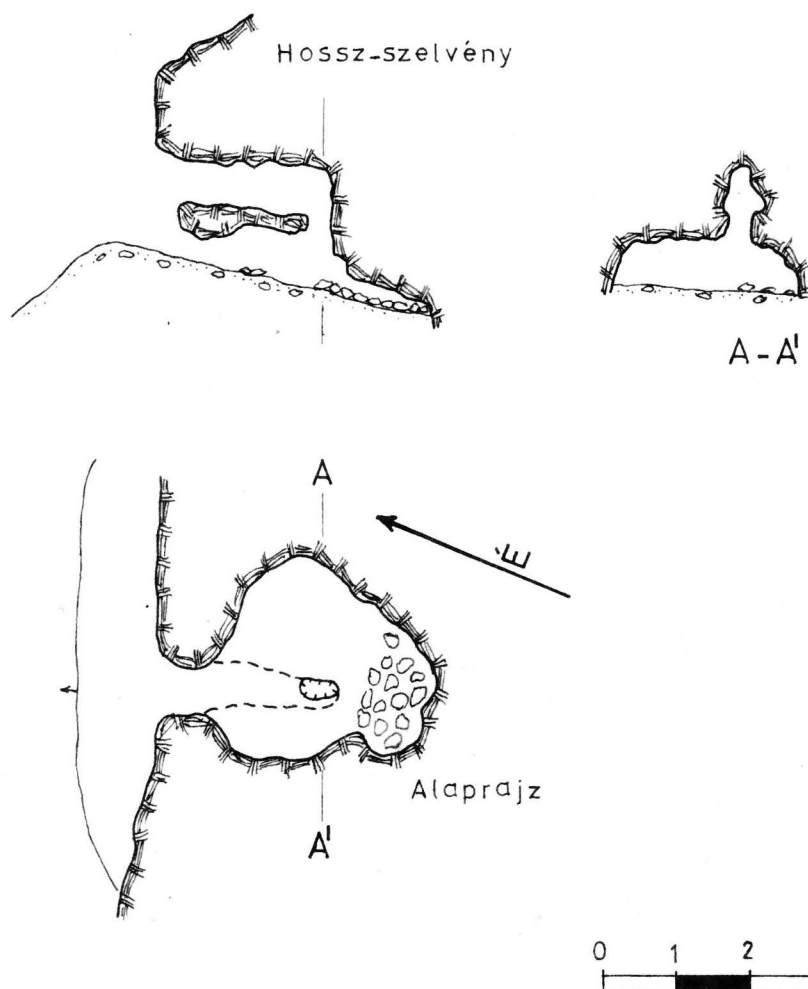

A Berzsek-hegyi 2.sz. kőfülke bejárata

GERECSE - HEGYSÉG 4650/

BERZSEK-HEGYI 2.sz. KŐFÜLKE

Felmérte: Vértés László Karszt- és Barlang-
kutató Csoport 1981.07.05.

Heitz F, Juhász M.

Szerkesztette, rajzolta: Juhász M.

Kutatótáborok

Csoportunk létszámának növekedésével lehetőség nyílt a kutatótáborok számának növelésére is. Az eddigi évi 1-2 hosszabb tábor helyett 1981-ben négy alkalommal tudtunk 8-9 napos, ez mellett közel husz 3-4 napos munkaturát szervezni. A kutatótáborok fő célja a feltáró kutatás előmozdítása volt, de ez mellett dokumentációs munkát is rendszeresen végeztünk. A kutatómunka mellett a táborok jelentős eredménye volt a csoporttagjaink közötti, ill. csoportunk és a vendégkutatók közötti jó baráti és munkaszellem kialakulása.

Az alábbiakban röviden a "nagy" táborokat ismertetjük:

Pisznice. 1981.május 9-17.

A tábor során részletesen átvizsgáltuk a Pisznice-barlang régi szakaszait és a Palota-ágot, több ponton próbabontást végeztünk. Közel 30 m hosszban kibontottuk a Bejárati-teremből induló alsó szintű folyosót. A barlangról részletes fotódokumentációt készítettünk s nagymennyiségű vizsgálati mintaanyag begyűjtése is megtörtént. Kárpát József vezetésével elvégeztük a Palota-ág felmérését.

A táboron csoportunkból 22, vendégként 7 kutató vett részt, az átlagos létszám napi 16 fő volt. A tábor felkeresték az MKBT és az OKTH képviselői is.

Halyagos. 1981.július 18-26.

A tábor fő feladata a Hapci-barlang feltáró kutatása volt. Nehéz körülmények között kb. 8 m³ kitöltés felszínre szállításával a 8 munkanapon 4 m-rel tudtuk az aknát mélyíteni. Ez mellett rendszeresen ellenőriztük a környező terület barlangjait, ezekben megfigyeléseket, méréseket végeztünk.

A táboron csoportunk 16 tagja vett részt, az átlagos napi létszám 10 fő volt.

Hosszu-vontató. 1981.július 24.-augusztus 2.

A Hosszu-vontatói-viznyelőbarlang bontására szervezett tábor során a barlang bejáratí aknájából kb.40 m³ anyagot távolítottunk el, evvel 6 métert tudtunk mélyíteni. A munka napi 18 óra /3 műszakban 6-6 óra szállások/ volt.

A táboron csoportunk 26 tagja és 12 vendégkutató vett részt, az átlagos létszám napi 24 fő volt.

Fisznice. 1981.december 27.-1982.január 3.

A Fisznice-barlangot a Főfolyosó 19. méterében lezártuk. A Főfolyosó cseppkőgátja mellé depózott kb.10 m³-nyi anyagot a felszínre szállítottuk. További vizsgálati mintaanyag begyűjtését végeztük el.

A pusztamaróti Uttörőházban létesített bázison köszöntöttük az új esztendőzt.

A táboron csoportunkból 32 fő, vendégként 18 kutató vett részt, az átlagos létszám napi 35 fő volt.

Turák

A növekvő kutatási tevékenység miatt ez évben a kirándulások száma csökkent. A kis számú turát igyekeztünk változatos, gazdag programmal szervezni, így elmondhatjuk, hogy kutatóink rengeteg hasznos tapasztalattal és élménnyel gazdagodva tértek haza. Ki kell emelni az Alba Regia csoporthoz tett három turát, melyek mind szakmailag, mind a két csoport közti erősödő kapcsolat szempontjából nagyon hasznosak voltak.

Csőszpuszta, március 7-8.

Az Alba Regia csoporthoz tett turán nyolcan vettünk részt. Járunk az Alba Regia-barlangban, a hóolvadás, negyfoku nyelés miatt csak -160 m-ig, a Zseb-teremig jutottunk le. Közreműködünk az I.-69-es nyelő vízjelzésében.

Mészáros-Lantos-émléktúra, május 1-3.

Ezen az eseményen hagyományosan részt veszünk, ez évben 27 fővel képviseltük csoportunkat. A három nap alatt tagjaink jártak a Bolhási-, Istvánlápai-, Szepesi-, Jávor II., Szivárvány-, Borókás II., Létrási-vizes-barlangban.

MKBT. Vándorgyűlés, június 27-28.

A Barlangnapon 23 fővel vettünk részt. Figyelemmel kísértük a szakmai előadásokat, beszámolót tartottunk csoportunk munkájáról. Részt vettünk a barlangversenyen. Turáztunk a Lilla-, Vénusz-, Létrási-vizes- és a Kőlyuk I., II., III. barlangban.

Csőszpuszta, augusztus 20-22.

Hét fővel turáztunk az Alba Regia- és Markó-barlangban, Szelelőlyukban és a Csengő-zsombolyban.

Csőszpuszta, november 7-8.

Öt fővel részt vettünk az Alba Regia csoport Csengő- és Jubileumi-zsombolyban végzett feltáró munkájában.

Sátorkőpuszta, november 8.

Nyolc fiatal kutatónk a Sátorkőpusztai-barlangban ismerkedett a melegvizes barlangok jellegzetességeivel.

Klubélet

Klubösszejeveteleinket immár ötödik éve a Bányász Művelődési és Oktatási Központban rendezzük. A foglalkozások időpontja: csütörtök, 17-21 óráig. Ez évben 51 alkalommal összesen 824 fő, tehát átlagosan 16 fő volt ezeken jelen. Lényegesen jobb képet kapnánk, ha a nyári hónapokat nem vennénk figyelembe, mivel ekkor a táborok, turák miatt csak 5-6 fő járt be a klubba.

A kutatási program szervezése mellett a szakmai programok töltötték ki a legtöbb időt. A speleológiai vitakör évek óta sikeresen működik. Ez évben is beszélgetéssel, vitával egybekötött diás előadások keretében történt a képzés e formája. Három alkalommal a Dózsakerti Kollégiumban volt kihelyezett foglalkozás, mivel ifjúsági tagjaink nagy része itt lakik. Nagy súlyt fordítottunk a biztonságtechnikai oktatásra is. A benti elméleti és gyakorlati felkészülés kiegészítéseként 13 terepi gyakorlatot rendeztünk, ezeken elsősorban a kezdő fiatalok felkészítésével foglalkoztunk. Az eredmények jók, hiszen fiataljaink már számos nehéz barlangi turán adtak számot felkészültségükről. Nagy gondot fordítottunk a tanulók iskolai helytállására, rendszeres kapcsolatot tartottunk fent az iskolákkal. Sportos példára meghirdettük a "Jó tanuló - jó barlangász" versenyt, ez mérhetően eredményesnek bizonyult.

A Komárom megyei Vöröskereszt szervezésében rendszeresen folyt a Barlangi Mentőszolgálat tagjainak szintentartó ill. továbbképző elméleti és gyakorlati felkészítése. Szeptember 26-án sikeres mentési gyakorlatot hajtottunk végre a Szelim-barlangban. Lehetőségeink szerint klubunkban meghívott előadókat is fogadtunk. Ez évben az alábbi előadások hangzottak el:

Fónyad Béla: Erdélyi és szlovákiai barlangokban

Székely Kinga: Beszámoló a VIII. Nemzetközi Barlangtani Kongresszusról

Kraus Sándor: Budapest nagy barlangjai

Az előadások mindhárom esetben nagy érdeklődés mellett kerültek megrendezésre. Kiegészítő programok - sport, játék, vetélkedők, stb.- tették teljessé a foglalkozások képét.

A barlangkutatáshoz kapcsolódó többirányú tevékenységünket is itt tárgyaljuk. Ismeretterjesztő, a barlangkutató népszerűsítő programokat rendszeres szerveztünk. A BMOK-ban elhangzott diavetítéses műsoraink mellett előadásokat tartottunk a

Csordakuti Bányászati KISz Klubjában,

BFÜ Eocén KISz Klubban,

Tatán az Üdülőkör Klubban,

Gazdasági Iroda KISz Klubban,

Péchy Antal Kollégium Klubjában.

Az előadásokon 100-120 érdeklődő volt jelen. Jó módszernek bizonyult az előadásokat követő túravezetés. Ez évben a BFÜ Eocén KISz Klub tagjainak vezettünk kétnapos túrát, melynek keretében barlanglátogatás is volt.

Térkép- és fotóanyagunkat, ásványgyűjteményünket rendszeresen kiállítottuk, ezt a BMOK-ban több ezren tekinthették meg.

Több alkalommal végeztünk társadalmi munkát, ezek közül a legjelentősebb a Népház csatorna-rendszerének ellenőrzése és karbantartása volt.

Az év utolsó napjaiban vehettük birtokba új klubhelyiségünket, mely a réginél lényegesen nagyobb, jobban berendezett, klub-szerűbb, a foglalkozásoknak optimális helyszínt biztosít.

Barlangásztábor a Gerecsében

A Bajna—Bajót útról letérve Pusztamarót felé már igencsak dőögős az út, itt-ott fejmagyságú kövek nehezítik a közlekedést. A tanyát, — ahol az úttörőtábor faházai sorakoznak, s a régi iskola, lakóházak üresen omladoznak magányukban — elhagyva, már csak a turistajelzések adnak útbaigazítást. Dombra fel, dombról le kacskaringózik az út a hatalmas gyertyánok között. Egyik elágazásnál megállunk, már csak a térkép igazít el, merre keressük a tatabányai Bányász Művelődési- és Oktatási Központ barlangász-csoportját, amely kilenc napra a Pisznice-barlang mellett ült a tábor. Hamarosan meglátjuk a zöld lombok közül kigyózó füstöt: négy lány éltetőtáplálja a tüzet, hiszen közeleg a vacsora ideje. A fiúkat néhány szinttel feljebb találjuk, a barlang torkában, csigán, vödörrel földet—követ húznak ki a barlang „előcsarnokából”. A csoport vezetője, Juhász Márton, néhányad magával lent van a barlangban. Nemsokára befejezik a munkát, körülüljük a tábortüzet, a kis tűzön már illatozik a szalonnás tojásrántotta, mindenki vacsorája.

— A Pisznice az egyik legérdekesebb barlang a Gerecsében, — kezdi ismertetését Juhász Márton, a csoport fiatal, lelkes vezetője. — Egyébként a művelődési központ barlangászaikhoz nemrég csatlakoztak a geológiai-szakközépiskola barlangásza is. Mindannyian fiatalok. Régóta foglalkoztat bennünket a téma, ezért a múlt év decemberében már rendeztünk itt, helyesebben Pusztamaróton, nyolcnapos téli tábor. Akkor 120 méteres új szakaszt sikerült feltárnunk. A gömbfülkés, cseppkőben gazdag barlangban télen—nyáron egyforma, 10 fok körüli a hőmérséklet. Néhány helyen csak küszva lehet közlekedni, de a legtöbb helyen állva is járható. Decemberben elhatároztuk, hogy a még feltáratlan részt nyáron felkutatjuk. A kalcitmódosulat itt hatalmas mennyiségben fordul elő. Rengeteg állatcsontot, cserepet találtunk (ezek korának megállapítása a tudósokra

vár), sőt olyan kődarabokat is, amelyek kézi megmunkálást sejtetnek.

Kreisler Istvánné, aki férjével együtt van itt, hoz a sátrukból néhány hófehér és vöröses kalcitmódosulatot, csepp- és borsókódarabot.

A csoport tagjai elmondták, előfordul, hogy sokszor éjjelig, két óráig is lent dolgoznak a barlangban. Látogatásunkkor, — mely a táborzárás előtti napra esett, — már a barlang bejáratát tisztították; a bejáratot termet akarják eredeti állapotába visszaállítani. Ugyanis az évek—évtizedek folyamán nagyon sok földet, követ mosott bele a víz. Ehhez a nehéz földmunkához bizony szívós, erős fiatalok kellenek. De nincs is panasz az itt dolgozó több mint 20 fiatalemberre. Elmondják a barlangászok, hogy a télen és most feltárt barlangrész alatt alsó szintet, folyosót sejtnek, ezt szerették volna megtalálni, de ez-

idáig nem sikerült. Ezért legközelebb újra ide terveznek táborozást. Volt úgy, hogy késő este kifelé indultak, s még órákat eltöltöttek egy-egy mélyedés megpiszkálásával, ásásával: hátha az alsóbb szintre találunk bejáratot. Hogy létezik alsó szint, majdnem biztos, mert több kis nyíláson levilágítottak karbidlámpájukkal, s üreget láttak, de a ledobott kő is ezt bizonyítja.

— Ennek a táborozásunknak további szakaszok feltárása volt a célja, — magyarázza már vacsora közben Juhász Márton. — Persze, ilyenkor feldolgozzuk a leleteket (már amihez lehetőség van itt kinn), térképeket készítünk, geológiai-, hasadékirány-, kőzet-, ásványvizsgálatokat folytatunk, klímaméréseket végzünk, rovarcsapdákat helyezünk el, hogy megismerjük a barlang biológiai viszonyait. Egyszóval átfogó barlangkutatót igyekeztünk végezni.

— Járnak-e erre emberek, vagy csak özekek, szarvasokkal találkoztok a kilenc nap alatt? — kérdezem a lányoktól.

— Ember alig téved erre, esetleg egy-egy vakmerő turista, vagy az erdész. Szarvasok, özekek annál gyakrabban elcsörtetnek sátertáborunk mellett.

A 12 éve tevékenykedő barlangász-csoport 1976-tól tartozik a Bányász Művelődési- és

Oktatási Központ-hoz, amely komoly összeggel segíti esetenként a táborozásokat biztosítja a szállást stb. De a tagoknak is pénzükbe kerül egy-egy „túra”, nem is szólva arról, hogy szabadságukat áldozzák fel hobbijukra. Munkájuk rendkívül hasznos, értelmes. Elsősorban a Gerecsében található barlangokat kutatják. Évekkel ezelőtt Tatán a Cseke-tó partján ők tárták fel az azóta vizet szolgáltató Tükör forrást. Leleteiknek, méréseiknek is sok hasznát veszik a kutatók, a tudósok, az öslénytanl foglalkozók, a geológusok, hidrológusok. Minden év végén jelentést készítenek a Magyar Karszt- és Barlangkutató Társulatnak, valamint az Országos Környezet- és Természetvédelmi Hivatalnak. Tudományos szakemberekkel állnak munkakapcsolatban. Évente részt vesznek a Szolnoky-pályázaton, (melyet az említett szervek írnak ki), volt már második és harmadik helyezesük is, s megesezt, hogy csak néhány ponttal maradtak le a dobogóról.

— Milyen barlangokat kutattak eddig?

A Gerecsében a Vértés László barlangot, serű-hegyi barlangokat, a Hosszú-vonlati víznyelőt kutattuk. E kutatásoknál rengeteg geológiai, hidrológiai ismeretet szerzünk, segítjük a tudományos kutatók munkáját, s úgy érezzük, a népgazdaságnak is hasznot hajtunk, — foglalja össze Juhász Marci.

Beszélgetésünk közben jócskán beesteledik, már túl van a csoport a vacsorán, volt aki konzervvel, nyáron süttött szalonnával egészítette ki a „kaját”. Török Ferenc, az intézet igazgatója előveszi a gitárt, s a tábortűz körül a füsttel az ég felé szállnak a „barlangászdalok” melódiái. Vidám, játékos a hangulat, bár a hátunk fázik az esttel a fák közé lopózó hűvös levegőtől, elől meg maj-megsúszunk a tűztől. Száll a dal a hegyen, a délcég gyertyák közt, s a holdfényben komoran fehérlik a Pisznice-barlang fölötti régi kőbánya hatalmas mészkőhomloka. Fél tizenegy. Elbúcsúzunk az eredményes munkát végzett barlangászoktól. Holnap zár a tábor. Aztán majd újra eljönnek ide — megkeresni az alsó folyosót.

Györke Zoltán

Barlangkutató bányászok

Eddig még ismeretlen, új szakaszt fedeztek fel a Tata-bányai Szénbányák barlangkutató csoportjának tagjai a Gerecse hegységben levő Piszlice-barlangban. Az új szakasz 120 méter hosszú és falait gazdag képződmények, hófehér és vöröses kalcit-kristályok díszítik. Sok állatcsontot, cserepet, sőt olyan kődarabokat is találtak, amelyek kézi megmunkálást sejtetnek. A leletek korának megállapítása a tudósokra vár, a barlangkutatók viszont elkészítették az újonnan feltárt barlangrész térképét, geológiai, kőzet- és ásványvizsgálatokat végeztek, rovarcsapdákat helyeztek el, hogy megismerjék a barlang biológiai viszonyait is.

A Dolgozók Lapjában megjelent hirt számos ujság - rövidítve és sajnos téves adatokkal, hibás barlangnévvel - átvette:

NÉPSZAVA 1981. JÚLIUS 8.,

Gerecsei felfedezés. = Esti Hírlap, 1981.jul.7.

Eddig még ismeretlen szakaszt ... = Népszabadság, 1981.jul.8.

Barlangkutató bányászok. = Népszava, 1981.jul.8.

Új barlangszakasz. = Fejér megyei Hírlap, 1981.jul.8.

A Gerecse hegységben ... = Népujság /Tolna/, 1981.jul.8.

A Piszlice-barlangban ... = Szolnok megyei Néplap, 1981.jul.8.

Barlangászok felfedezése. = Észak-Magyarország, 1981.jul.8.

Barlangász felfedezés. = Csongrád megyei Hírlap, 1981.jul.8.

Barlangkutató bányászok. = Magyar Hírlap, 1981.jul.8.

Ismeretlen barlangot fedeztek föl ... = Somogyi Néplap, 1981.jul.8.

Eddig ismeretlen, új szakaszt ... = Vas Népe, 1981.jul.8.

Új barlangszakaszt fedeztek fel ... = Napló /Veszprém/, 1981.jul.8.

Ismeretlen barlangrész. = Kisalföld, 1981.jul.9.

Új barlangcsoda. = Kelet-Magyarország, 1981.jul.11.

Soproni turán: a Bécsidombi-barlangnál
és a fertőrákosi kőfejtőben

Utazás kötélén, két kísérő társaságában a barlang húsz méter magasan lévő „szája” felé

(Fotók: Krajcsi)

Mentés a Szelim-barlangból

Szombaton délelőtt kirándulni indult három tatabányai fiú. A Turul-emlékmű megtekintése és a verőfényes időben eléjük táruló panoráma megcsodálása után — hirtelen elhatározással — lemerészkedtek a közelben lévő Szelim-barlangba. Meggondolatlanul egyre beljebb mentek, megfelelő öltözet és felszerelés nélkül. Váratlanul éles kiáltás hallatszott.

— Segítetek! — szólt egyikük. — Megcsúsztam és beütöttem a karom. Nagyon fáj.

A két fiú a sötétben tapogalozva kereste meg és vigasztalta a fájdalomtól mind jobban nyögő társát. Úgy döntöttek, hogy elég volt a barlangászokdásból, kijönnek. Néhány méterre értek csak, amikor az elől haladó fiú is megcsúszott. Egy sziklaperegről egy gödörbe csúszott. Megismétlődött az iménti jelenet azzal a különbséggel, hogy a szerencsétlenül járt a lábát fájalta. Hiába biztatták társai, nem tudott lábra állni. Hosszas tanakodás után úgy döntöttek, hogy a két sérült a

barlangban marad, a harmadik fiú pedig segítséget hív.

Így is történt. A fiúk szülei telefonáltak a rendőrségre. A rendőrök pedig a Vöröskereszt megyei különleges barlangi mentő alegységét riasztották.

Ettől kezdve felgyorsultak az események. Rövid idő alatt megkezdődött a mentés. A képzett barlangászokból álló csoport tagjai 2400 kilopond szakítószilárdságú, selyem bevonatú, speciális köteleken ereszkedtek le a barlangba. Rögtön hozzákezdtek a sérültek felkutatásához, kihozásához. Elsősegélynyújtás után pokrócba fektették a lábtöréses sérültet és így hozták ki a labirintusból. Megfelelő rögzítés után két mentős közt a felszínre szállították — két szál kötélén a sérültet. A kartöréses fiú — mivel sérülése miatt nem tudott kapaszkodni — egy barlangi mentő hátára ülve, jó néhány biztosító hevederrel „odakötözve” tette meg ezt az utat.

A mentési akció nézői — mert sokan kíváncsiak voltak a szerencsére nem mindenna-

pi eseményre — gratuláltak az ügyességéből, bátorságából jelesre vizsgázott mentőknek, valamint a két „sérültnek” is. A történet és a sebesülések ugyanis imitáltak voltak. A csoport a Komárom megyei honvédelmi hét egyik megyeszékhelyi programjaként hajtotta végre a mentési bemutatót.

Mégis megszívlelendők a különleges csoport vezetőjének, Juhász Márton geológusnak a szavai, hogy a hasonló „éles” esetek rosszabbul is végződhetnek. A közelmúltban a Bükk-hegység egyik barlangjából mentettek ki egy több sebtől vérző, fájdalomtól és a félelemtől remegő kisfiút...

— pl —

Elsősegélyben részesítik a mentők a „sérültet”

Évzáró klubest a barlangászoknál

Hetven ifjú barlangkutató ülte körül a fehér asztalt. Szokatlan volt számukra ez a közeg, igazán otthonosan a tekervényes barlangokban mozognak.

Évzáró klubfoglalkozáson találkoztak a Tatabányai Szénbányák Bányász Művelődési és Oktatási Központjának a fennhatósága alatt álló klub tagjai csütörtökön. Juhász Márton geológus-technikus, a klub vezetője a szenvedélyt említette, mint a csoporttagok legfőbb sajátját. A tatabányai geológiai szakközépiskola diákjaival kiegészült csapat az idén 185 foglalkozáson,

A barlangászok Dunaszentmiklós határában a Hosszúvontatói víznyelő bontása közben

túrán vett részt. Ha jól számolunk, ez azt jelenti, hogy kétnaponta találkoztak.

Hosszabb túrákon vettek részt — szabadságuk terhére — a kutatás, az előadások és az ismeretterjesztés mind belefért programjukba. Évek óta sikerrel szerepelnek a Magyar Karszt- és Barlangkutató Társulat szakmai pályázatán. Dicsérő oklevél, második és harmadik helyezés — munkájuk jutalma. Egy csoportjuk tagja a Komárom megyei Vöröskereszt barlangi mentőszolgálatának. Szerencsére — mondják, még nem volt szükség a segítségükre.

A jó hangulatú évzáró foglalkozáson a legaktívabak témába vágó könyveket kaptak ajándékba. A lelkes barlangászok nem kívántak egymásnak boldog új évet, ugyanis egy túra keretében együtt szilvesztereznek majd Pusztamaróton.

— r —

- DOLGOZÓK LAPJA -

1981. december 19., szombat

Bányász Művelődési és Oktatási Központ
" Vértess László" Karszt- és Barlangkutató
Csoportja
2800 Tatabánya, Rózsa Ferenc u. 19.

Zárójelentés
a VÉRTES LASZLÓ-barlangban végzett kutatómunkáról.

Tatabányai Szénbányák
Vállalati Szakszervezeti Bizottság
Bányász Művelődési és Oktatási
Központ
TATABÁNYA

Összeállította:

Juhász Márton

Tatabánya, 1981. december 15.

Tartalom

1. A barlang fekvése	3 old.
2. A barlang leírása	4.
3. Kutatástörténet	5.
4. Földtani adatok	6.
5. Hidrológiai viszonyok	8.
6. Klimatológiai viszonyok	9.
7. Biológiai viszonyok	11.
8. A barlang genetikája	12.
9. Összefoglaló felmérési adatok	13.
10. Gyakorlati adatok	13.
11. A barlang irodalma	14.

Mellékletek:

1. Fotódokumentáció	16 db. fotó
2. Térképdokumentáció	
a./ Helyszínrajz	1 lap
b./ Vázlatos hossz-szelvény /1970./	1
c./ Alaprajz, hossz - és kereszt- szelvények /1978./	3
d./ Alaprajz, hossz- és kereszt- szelvények az 1978. felmérés alapján/1980./	2

A Vértesszló-barlang kutatását csoportunk az Országos Környezet- és Természetvédelmi Hivatal B.I.100-86/1978. számu, majd az OKTH Észak-dunántúli Felügyelősége 3/1980. számu kutatási engedélye alapján végezte.

1./ A barlang fekvése

a./ Közigazgatási:

Komárom megye, Tatabánya város és Vértesszlós község között elterülő, a Vértessi Erdő- és Fafeldolgozó Gazdaság kezelésében lévő külterület.

b./ Földrajzi:

Vértesszlós község templomától 118° irányban 3200 m-re,
Algógalla /Tatabánya/ templomától 0° irányban 4100 m-re,
/térképről lemérve/

Az Ismeretlen katona sírjától 45° irányban 400 m-re.
/bemérve/

A bejárat tszf. magassága kb. 380 m.
/ térképről megállapítva/

A barlang a Halyagos-hegy ÉNy-i oldalában, a Parkas-völgy felső szakaszában, a piros sáv jelzésű turistaut /földut/ és a nyíladék kereszteződésében, közvetlenül az ut mellett található.

2. A barlang leírása

A barlang bejárata eredeti állapotában meredek, tölcsérszerű dolina aljában nyílt. Jelenleg ki van építve, 5,5 m mély, 1 x 1 m belméretű, beépített vashágcsókkal és zárszerkezettel ellátott, idomkőből falazott akna.

A bejárat alatt több lépcsőben megtörő, meredek elejtésű, szűk, tekervényes járatokból, rövid kuszodákból, aknácskákból és kisebb termekből álló szakasz következik, mely 36 m mélységig húzódik. A hasadékjelleg dominál, rengeteg a sziklatörmelék. Cseppkövek csak szórványosan figyelhetők meg, ezek is kezdetlegesek. A falak gyengén korrodáltak, jellegzetesek a meredek lefutású, gyengén fejlett eróziós csatornák és lapos bemélyedések.

Az alsó szakasz a Nagy-teremmel kezdődik. Ez 8 m hosszú, 4,5 m széles, kb. 18 m magas. Falait gazdagon díszítik a cseppkőle-folyások. A terem legmélyebb pontjáról nyíló aknál leereszkedve jutunk a Travi-terembe. Méretei: 6x5x8 m. A terem érdekessége a hajdani törmékszintről tanuskodó "lebegő" cseppkőkéreg. Itt található a barlang legnagyobb cseppköve is. Továbbhaladva 10 m hosszú, lejtős, szűk, omladékos járat után érjük el a Szifon-termet. Ez a barlang jelenlegi végpontja. Falain korroziós és eróziós formák keveredése figyelhető meg. A teremből nyíló két kürtőben szép lefolyások és szálmaccseppkövek láthatók. A végpont vízzel borított agyagszifon. A víz alatt egy enyhén lejtő D-i irányú és egy közel függőleges rövid járat indul. Egyik sem járható, végükön néhány méter után agyagdugó van. A szifon vízszintje 62,8 m mélységben van a bejárat szint alatt.

3. Kutatástörténet

A " 11.számú viznyelőt " a Tatabányai Szénbányák barlangkutatói 1969. elején vették nyilvántartásukba. Még az év májusában megkezdtek az eltömődött nyelőszáj kibontását, de ez a munka a nagymennyiségű törmelék miatt 5 m-es mélységben csakhamar leállt.

Egy év múlva, 1970. május 16-án a csoport két tagja a völgyben lefolyó csapadékvizet terelőgát segítségével a nyelőbe vezette. A lezúduló nagymennyiségű víz láthatóvá tette a víz - vezető járat folytatását, így újból megindult a feltárómunka. Ezt hamarosan siker koronázta, mivel 1970. június 27-én sikerült átbontani a törmelékbugót és bejutni a barlangba, melyet akkor a kutatók teljes hosszában/a szifonig/ végig is jártak. A feltárásban Sashegyi László, Szőke Gábor és Mayer Vendel nyújtott kiemelkedő teljesítményt.

A kutatócsoport az új barlangot megemlékezésül a fáradhatatlan kutatóról és tudósról, Vértess Lászlóról nevezte el.

A feltárást követően rövidesen elkészült a barlang első térképe. A járatok összhosszuságának megállapítása még elfogadhatóan, a mélységmérés azonban rendkívül pontatlanul sikerült. 70-110 m közötti mélységadatok lettek publikálva, s ez a későbbiekben sok vitát eredményezett.

A kutatók különböző geológiai, hidrológiai, stb. vizsgálatok elvégzése után - ezek adatai az idők folyamán eltűntek - megkezdtek a végpont bontását, de ezt a kitermelt anyag elhelyezésének nehézségei miatt néhány hét után abbahagyták.

Több éves szünet után 1976-ban indult meg újra a kutatás.

Csoportunk - a feltáró csoport jogutóda - ekkor ellenőrző térképezést végzett, megállapítottuk a barlang tényleges mélységét, tanulmányoztuk a további feltárási lehetőségeket.

Közben több alkalommal is újrabontottuk a bejáratot, mivel az omladékos nyelőszáj nem volt biztosítva, többször is beomlott. Ebben az évben kezdték meg a kőbányai kutatók klimaméréseiket, melyekbe később mi is bekapcsolódunk.

A rendszeres kutatást 1978-ban kezdtük. Az év elején elkészítettük a barlang részletes térképét.

Nyáron és ősszel kiépítettük a bejáratí szakaszt, a barlangot lezártuk.

A végponti szifon bontása a téli hónapokban történt. Sok gondot okozott az agyagdugót borító víz elhelyezése. Ezt először műanyagzsákokban a Szifon-terembe, majd kéziszivattyúval felnyomatva a Travi-teremben fóliamedencében tároltuk. A szifonjáratot 1979. végéig 4 m hosszúságban sikerült kibontanunk, itt a további munka gyakorlatilag lehetetlenné vált.

1980. elején a szifonjárat DK-i oldalát megbontva egy kisebb terembe lyukadtunk be, ez azonban a tavaszi olvadást követően teljesen megtelt vízzel. Ilyen nagy mennyiségű vizet már nem tudtunk kiszívni és raktározni, így itt a munkát beszüntettük. Ez után több ponton is próbálkoztunk kerülőág feltárásával, de az omladékok veszélyessége miatt ez sem sikerült, csak egy néhány méteres rányelő ágot tudtunk kibontani.

1981. végén a kutatást befejezettnek nyilvánítottuk.

4. Földtani adatok

a./ Kőzettani viszonyok:

A Vértés László-barlang felső triász vastagpados dachsteini mészkőben fejlődött ki. A vastag mészkőpadokat helyenként dolomitos mészkő vékonyabb rétegei tagolják.

A kőzet a barlang környezetében erősen tektonizált. A fő törésirány ÉNy-DK-i, a kisebb jelentőségű haránttörések uralkodóan K-Ny-i irányúak. A repedések nyitottak.

Vetődés nem észlelhető, de a törési zónában több nagy kőzettömb is kinezdult eredeti helyzetéből.

b./ Ásványtani viszonyok:

A barlang egyetlen ásványa a kalcit, mely cseppkő formájában bár nem nagy mennyiségben, de változatosan fordul elő. A képződmények nagyrésze barnás színű, agyaggal erősen szennyezett. Felépítésükben több fejlődési szakasz is felismerhető, ilyen irányu behatóbb vizsgálatokra azonban nem került sor.

Szépek a Nagy-terem keleti falának cseppkőlefolysái.

A terem kupolájában hófehér lefolyások és függőcseppkövek is láthatók.

Az alsó szakaszban nem ritkák a 20-30 cm-es hosszt is elérő szalmaecseppkövek.

Külön említést érdemel a Travi-terem "lebegő" cseppkőkérge. Az egykori törmeléklejtőn kialakult kéreg alól az agyag ki - mosódott, a kb. 1,5 m² alapterületű, 1 -2 cm vastag kéreg csak egyik oldalán érintkezik a terem falával. Már alsó felületén is képződtek 2-10 mm-es cseppkőcsapocskák.

A Szifon-terem kürtőiben magasra nyúló, sárgás színeződésű lefolyások alakultak ki. A terembe vezető járat onladéka között és a terem elején tenyérnyi kalcitmedencék találhatók.

c./ Üledéktani viszonyok:

A barlang üledékekkel erősen feltöltött állapotban van.

A szűkebb szakaszokban a kőtörmelék, a termekben a gyengén agyagos, löszös humusz az uralkodó kitöltésanyag.

A felső szakaszban talált recens lófog fiatal felhalmozásra utal, a szifon törmelékdugójának kvarckavicsai az alsó szakasz üledékeinek idősebb voltára engednek következtetni.

5. Hidrológiai viszonyok

A Vértess László-barlang időszakosan aktív víznyelőbarlang. Hajdani vízgyűjtőterületének jelentős részét már elvesztette, csak közvetlen környezetének csapadékvizeit vezeti le. Aktív nyelés a bejáraton keresztül csak hóolvadáskor, nagyobb esőzésekor történik. Az elnyelt vízmennyiség ilyenkor is kicsi, max. 25-30 l/perc. A lefolyó víz a barlangban csepegő, nagyobb hasadékokon szivárgó vizekkel kiegészülve max 50 l/perc hozammal 2-3 óra alatt eléri a végponti szifont, további útja ismeretlen.

Jelentősebbek a szivárgással a barlangba jutó vizek. Állandó csepegési pontok 20 méteres mélységtől vannak, csapadékos időszakban ezek száma megsokszorozódik. A felszínen elnyelő - dött víz néhány óra után megjelenik a barlangban, az ezt követő intenzív csepegési idő 2-3 hét. Ez a rövid átfutási idő a kőzet erős tektonizáltságával, a jólfejlett repedéshálózattal magyarázható. Az ily módon a barlangba kerülő víz egy része a szifont táplálja, nagyobb hányada azonban már felsőbb szinteken eltűnik.

Csepegőviz gyűjtését a Bányászati Kutató Intézet felkérésére 1978-ban végeztünk. Több ízben a Szifon-terem kürtőjében, kb. 55 m mélységben vettünk mintákat. Az 1978. jan. 8-9-én vett vízminta elemzési adatai állnak rendelkezésünkre / BKI. elemzés: mg/l./ :

Ca ⁺⁺	67,4	Mg ⁺⁺	23,0
K ⁺	2,7	Na ⁺	4,5
Fe/I+II/	0,1	P	0,01
HCO ₃ ⁻	219,1	Cl ⁻	3,5
NO ₃ ⁻	10	NH ₃	0,66
SO ₄	110	nk ^o	14,73
pH	7,8		

A többi adatot sajnos nem tudjuk közölni, mivel azt a BKI. többszöri kérésünk ellenére sem küldte meg.

Időszakos, rövid élettartamu állóvizek, pocsolyák a barlang kuszodaszakaszaiban rendszeresen kialakulnak. Területük 0,5-1 m², mélységük 1-5 cm.

A barlang állandó jellegű állóvize a végponti szifon. Ez 61,8 m mélységben található, ami kb. 318 m tszf. magasságnak felel meg. Az agyagdugó felett kialakult kb. 2 m² -es tavacska eredetileg 1,5-2 m³ vizet tartalmazott. 1980 elején egy oldaljáraton 2 méterrel mélyebbre jutottunk. Az itt feltárt kis teremben az előzőtől függetlenül szintű vízre bukkantunk. A tavaszi olvadáskor az alsó szint fokozatosan felduzzadt, végül a vízszint az eredeti szifonszintben állandósult. Az azóta végzett megfigyelésekkor max. 5-10 cm-es vízszint-ingadozást tapasztaltunk.

6. Klimatológiai viszonyok

A barlangban hosszabb időtartamu, rendszeres klimatológiai vizsgálat nem folyt. Esetenkénti méréseket - hőmérséklet és páratartalom - 1976-tól a Kőbányai Barlangkutató és Hegymászó Szakosztály, 1979-től csoportunk végzett. A felmérések Assmann-féle aspirációs pszichrométerrel és tizedes beosztású hőmérőkkel történtek.

A mérési eredmények a következők:

1976. április	06.	07.	08.	09.	10.
Felszín	14,8	15,2	-	-	4,5
Bejárati akna alja	-	6,-	8,-	7,5	7,5
Nagyterem	10,-	7,5	7,5	8,5	7,5
Végpont /szifon/	-	8,-	10,-	9,5	9,-C°
Páratartalom átlag 93 %-os. Szifon vizének hőfoka április 9.-én 10,0 C°-os. /K./					

1976. szeptember 26. Assmann-féle pszichrométer - elől a száraz hőmérséklet /K/ :

Felszín	21,9	-	9,8
Bejárati akna alja	8,2	-	8,0
Nagyterem	8,8	-	8,45
Ferde kúrtő alja	9,2	-	8,8
Végpont /szifon/	9,0	-	8,8

1978. április

	02.	03.	04.	05.	06.	07.	08.	09.
1.	9,6	12.-	12,6	12,8	8,5	7,2	12,5	12.-
2.	6,8	7,-	7,-	7,-	6,75	6,75	7,-	7,-
3.	8,2	7,5	8,5	8,5	8,25	8,25	8,25	8,5
	99%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%
4.	8,7	8,7	9,-	8,75	8,75	8,75	8,75	8,75
5.	9,5	8,6	8,75	8,5	8,5	8,5	8,5	8,5 c°

/1=felszín, 2=bejárati akna alja, 3=Nagyterem, 4= Cseppköveskürtő, 5=végpont. /K/.

1979. július 08. Assmann-féle pszichrométer - elől a száraz hőmérséklet /VL/:

Felszín		15,3 - 14,0
I. terem	- 6 m	7,7 - 7,7
Hasadékterem	-16 m	8,1 - 8,1
Lebujó alatt	-25 m	8,3 - 8,3
Nagy hasadék	-35 m	8,9 - 8,8
Nagyterem	-41 m	8,9 - 8,8
Travi-terem	-52 m	9,0 - 9,0
Szifonterem	-59 m	9,4 - 9,4

1980. november 23. Assmann-féle pszichrométer - elől a száraz hőmérséklet /VL/:

Felszín		2,2 - 1,4
I. terem	- 6 m	5,0 - 4,2
Hasadék-terem	-16 m	6,2 - 5,8
Lebujó alatt	-25 m	6,8 - 6,2
Nagy hasadék	-35 m	7,6 - 7,2
Nagy-terem	-41 m	7,5 - 7,2
Travi-terem	-52 m	7,8 - 7,6
Szifon terem	-59 m	7,8 - 7,8

1981. július 18. Assmann-féle pszichrométer - elől a száraz hőmérséklet /VL/:

Felszín		24,6 - 19,9.
I. terem	- 6 m	8,6 - 8,4
Hasadék terem	- 16 m	8,5 - 8,2
Lebujó alatt	- 25 m	8,4 - 8,3
Nagy hasadék	- 35 m	8,5 - 8,5
Nagy-terem	- 41 m	9,1 - 9,1
Travi-terem	- 52 m	9,0 - 9,0
Szifon-terem	- 59 m	9,2 - 9,2

/K-Kőbányai-, VL-Vértesslásló csoport mérési adatai./

Az adatokból kitűnik, hogy a felszíni klimaváltozások a barlang teljes terjedelmében érvényesülnek, a mélység növekedésével gyengülnek. A hőmérsékletingadozás a felső szakaszokban 4-5 C°-ot is elér, az alsó szakaszokban ez max. 2 C°. Az átlaghőmérséklet itt 8,5 C°, a páratartalom 96-100 %.

A barlang légcseréje jó, a huzamosabb benntartózkodás által keletkezett pára a Szifon-teremből is 12-15 óra alatt teljesen kiszellőzik.

7. Biológiai viszonyok

Feltáráskor a barlangban életnyomokat nem tapasztaltunk.

A bejárat megnyitását követően csakhamar beköltözött néhány denevér /kispatkós és hosszúfülű/. A bejárat szakszban meztelen csigák élnek, szunyog van rengeteg.

Nyeléskor a befolyó víz rendszerint nagyszámu rovar is be-sodor. A végponti szifonban időnként békák is találhatók.

3. A barlang genetikája

A Vértess László-barlang ÉNy-DK irányu törésvonal mentén alakult ki. Fejlődésében több periódus is megkülönböztethető.

Az járatok irányát meghatározó hasadék a kezdeti időszakban elsősorban korróziós, alárendeltebben eróziós uton bővíthetett. Ezt követően aktív nyelési időszak következett. A mainál lényegesen nagyobb gyűjtőterületről lefolyó vizeknek és ezek hordalékának eróziós munkája a járatokat megközelítőleg jelenlegi nagyságúra tágította. A felszínről magymennyiségű anyag jutott a barlangba, így a Kovács-hegyről származó kavics is ekkor mosódott be. Ekkor alakult ki a Travi-terem törmelékkupja is.

A Kovács-hegy és Halyagos völgyeinek bevágódásával a vízgyűjtőterület kisebb lett, s valószínűleg az időjárás is szárazzá vált. A nyelés megszűnt, a barlangban a cseppkőképződés volt a jellemző. A Travi-terem törmelékkupját vastag cseppkőkéreg vonta be.

Ujabb nyelési fázis következett. A barlang kitöltése több helyen áthalmozódott, a Travi-terem törmeléke a cseppkőkéreg alól alsóbb szintre mosódott. Az eróziós formák továbbfejlődtek. A jelenlegi felszíni viszonyok kialakulásával a barlang időszakos víznyelő szerepet vett fel. A bejárat eltömődött, a járatok állapota állandósult. A korróziós oldás vált uralkodóvá, ennek hatására az eróziós formák letompultak. Gyenge ütemben folytatódott a cseppkőképződés.

Mindez megfelel a barlang feltárásakor tapasztalt állapotnak.

9. Összefoglaló felmérési adatok

A barlang első felmérése a feltárást követően, 1970-ben történt. Az ekkor készült vázlatos hossz-szelvény a téves mélységmérés miatt alapvetően hibás.

Az újratérképezést 1978-ban végeztük el. A felmérés függő - kompasszal és fokivvel történt, állandósított pontokról.

A barlang főbb méretei:

- A járatok hossza alaprajzban / főág 33,5 m, melléklágak 8 m / összesen 41,5 m.
- A járatok hossza a valóságban / főág 89,4 m, melléklágak 34 m / összesen 123,4 m.
- A legnagyobb horizontális kiterjedés 24 m.
- A legnagyobb vertikális kiterjedés a bejáratától -61,8 m.
- Alapterület kb. 80 m².
- Kőbtartalom kb. 800 m³.

A barlang mélységét a bejáratnál akna melletti terepszinttől számoltuk.

10. Gyakorlati adatok

Megközelítés : Tatabánya Ujvárosból a Szanatórium vagy a Turul emlékmű felől a piros kör majd sáv jelzésű turistautakon.

Szükséges felszerelés : leszállóruha, világítóeszköz, 20 m. kötél, önbiztosítás.

A barlang bejárata lezárt. Turavezetést előzetes bejelentés esetén csoportunk biztosít.

11. A barlang irodalma

Barlangkutató Bányászok. = Népsport, Bp. 1980. június 27.

BODOR SÁNDOR-KOTHENCZ JÁNOS: A Szabó József Geológiai Szakközépiskola barlangkutató csoportjának 1979. évi tevékenysége. Tatabánya, 1980. MKBT-OKTH kézirat.

DÉNES GYÖRGY: The caves of Hungary. = Karst and Cave, Speciál Issue 1977. p. 19-26. Bp. 1977.

GASPAR JÓZSEF: Táboraink 1978-ban. A Kőbányai Barlangkutató és Hegymászó Szakosztály "Gerecse" csoportjának 1978. évi jelentése. = A Kőbányai Barlangkutató és Hegymászó Szakosztály 1978. évi jelentése. Bp. 1979. MKBT-OKTH kézirat.

GYÉMANT GYULA: A Déli-Gerecse karsztos jelenségei és ezek összefüggése a bányászattal. = Tatabányai Szénbányák Műszaki Közgazdasági Közleményei, 10.évf. 4.sz. p.160-163. Tatabánya, 1971.

GYÖRKE ZOLTÁN: Barlangásztábor a Gerecsében. = Dolgozók Lapja, Tatabánya, 1981. június 4.

HAZSLINSZKY TAMÁS: Főtitkári beszámoló az 1979. évről az 1980. december 13-i közgyűlésre. Bp. MKBT. 1980.

HOLÉNYI LÁSZLÓ: Gerecse, Vértes, Velencei-hegység. Bp. Sport, 1981.

JÁKI REZSŐ: A tatabányai Vértes László barlang felfedezése. = Karszt- és Barlangkutató Tájékoztató, 1970.6.p.13-14. Bp. 1970.

JÁKI REZSŐ: A Tatabányai Vértes László-barlang felfedezése. = Karszt- és Barlang, 1970.I.p.48. Bp. 1972.

JÁKI REZSŐ-SÓKI IMRE: A tatabányai "Vértes László" barlang felfedezése. = Tatabányai Szénbányák Műszaki-Közgazdasági Közleményei, 10.évf.3.sz.p.123. Tatabánya, 1970.

JÁKI REZSŐ-SÓKI IMRE: A tatabányai Szénbányák barlangkutató csoportjának munkájáról. = Tatabányai Szénbányák Műszaki Közgazdasági Közleményei, 11.év.3.sz.p.140. Tatabánya, 1971.

JUHÁSZ MARTON: Jelentés a Tatabányai Barlangkutató Csoport 1975. évi tevékenységéről. = Beszámoló az MKBT 1975. második félévi tevékenységéről, p.142-142. Bp. 1976.

JUHÁSZ MARTON: Beszámoló a tatabányai Bányász Művelődési És Oktatási Központ "Vértes László" Karszt-és Barlangkutató Csoportjának 1977. évi tevékenységéről. Tatabánya, 1978. MKBT-OKTH kézirat.

- JUHÁSZ MÁRTON : Beszámoló a Tatabányai Bányász Művelődési és Oktatási Központ " Vértess László " Karszt - és Barlangkutató Csoportjának 1978. évi tevékenységéről. Tatabánya, 1979. MKBT-OKTH. kézirat.
- JUHÁSZ MÁRTON: A Vértess László Barlangkutató Csoport...= MKBT. Műsorfüzet, 1979. jan.-febr. p.10. Bp. 1979.
- JUHÁSZ MÁRTON: Beszámoló a Tatabányai Bányász Művelődési és Oktatási Központ " Vértess László " Karszt- és Barlangkutató Csoportjának 1979. évi tevékenységéről. Tatabánya, 1980. MKBT-OKTH. kézirat.
- JUHÁSZ MÁRTON: Beszámoló a tatabányai Bányász Művelődési és Oktatási Központ " Vértess László " Karszt - és Barlangkutató Csoportjának 1980. évi tevékenységéről. Tatabánya, 1981. MKBT-OKTH. kézirat.
- JUHÁSZ MÁRTON-LENDVAY ÁKOS: Magyar Karszt - és Barlangkutató Társulat 25. Vándorgyűlése. 16.p. Bp. 1980.
- KORDOS LÁSZLÓ: The longest and deepest caves of Hungary / december 31, 1975. / = Karst and Cave, Special Issue 1977. p. 65-66. Bp. 1977.
- KORDOS LÁSZLÓ: Magyarország leghosszabb és legmélyebb barlangjai. /1975.dec.31. és 1977.dec.31.között/. = Karszt és Barlang, 1977.I-II.p.47-54. Bp. 1978.
- KORDOS LÁSZLÓ: Magyarország legmélyebb és leghosszabb barlangjai. = MKBT. Meghívó, 1978. május p.17-24. Bp. 1978.
- LENDVAY ÁKOS: Jelentés a Kőbányai Barlangkutató és Hegymászó Szakosztály 1976. évben kifejtett tevékenységéről. = Beszámoló az MKBT. 1976. évi tevékenységéről. p.164-183. Bp. 1978.
- LENDVAY ÁKOS: Lendvay Ákos, a Kőbányai Barlangkutató Csoport... = MKBT. Meghívó, 1978. jan. p.6. Bp. 1978.
- LENDVAY ÁKOS: A Kőbányai Barlangkutató és Hegymászó Szakosztály 1979. évi jelentése. Bp. 1980. MKBT-OKTH. kézirat.
- LENDVAY ÁKOS: 4630 Barlangkataszteri egység. Öreg-Kovács-Szénás-Halyagos-negy csoportja. Bp. 1980. /Az 1979-es kézirat bővített változata./ MKBT-OKTH. kézirat.
- Magyar Karszt- és Barlangkutató Társulat XXV. Országos Vándorgyűlése. = MKBT. Műsorfüzet, 1980.máj-jun.p.11-21. Bp. 1980.

TEREK TIBOR: Jelentés a Szabó József Geológiai Szakközép -
iskola Barlangkutató Csoportjának 1980. évi munkájáról.
Tatabánya, 1981. MKBT-OKTH kézirat.

VAJNA GYÖRGY: Harminc emeletnyi mélyen a hegy gyomrában.
Feltárult a Gerecse ismeretlen víznyelő barlangja.

é Dolgozók Lapja, Tatabánya, 1970. július 5.

BERTALAN KÁROLY: Magyarország barlangkatasztere. MÁFI kéz-
irat.

Fotómellékletek a Vértess László-barlang kutatási
zárójelentéséhez:

1. A barlang bejárata 1976. márciusában
/Fotó: Szabó István/
2. A kiépített bejáratú akna 1978. októberében
- 3-5. Részletek a barlang felső szakaszából
6. A Nagy-terem bejárata
- 7-8. Cseppkőképződmények a Nagy-teremben
9. Alvó denevér a Nagy-teremben
10. A travi kezdete a Nagy-terem mélypontján
11. Lejutás a Travi-terembe
12. A "lebegő cseppkőkéreg" a Travi-teremben
13. A Travi-terem cseppkő-zuhataga
14. A Szifon-terem nagy kürtője
15. Cseppkőlefolyás a Szifon-terem nagy kürtő-
jében
16. A végponti szifon, -61,8 m

/Fotók: Heitz Ferenc
1981.november 25./

1.

2.

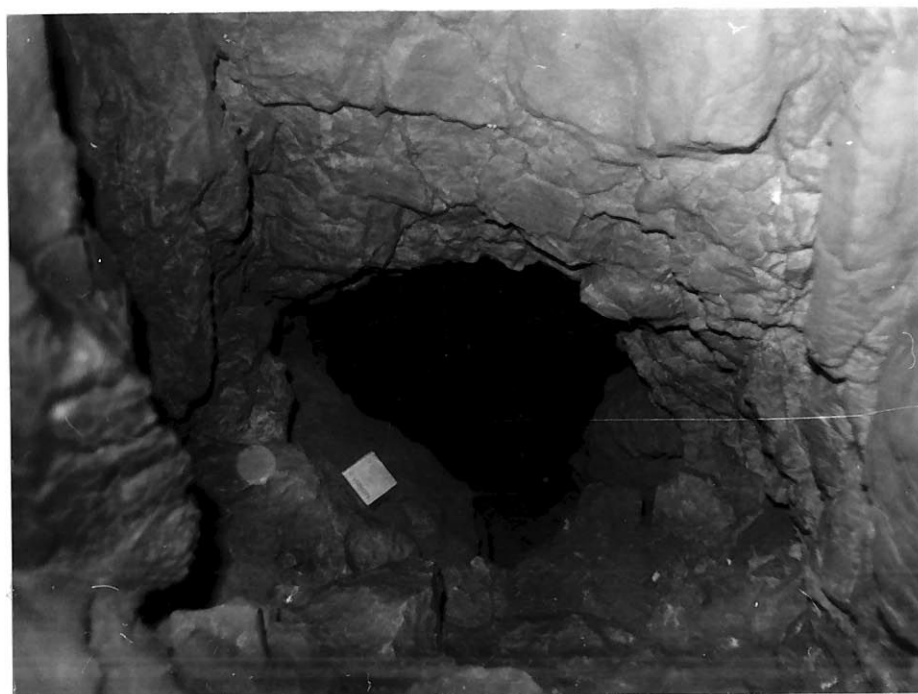

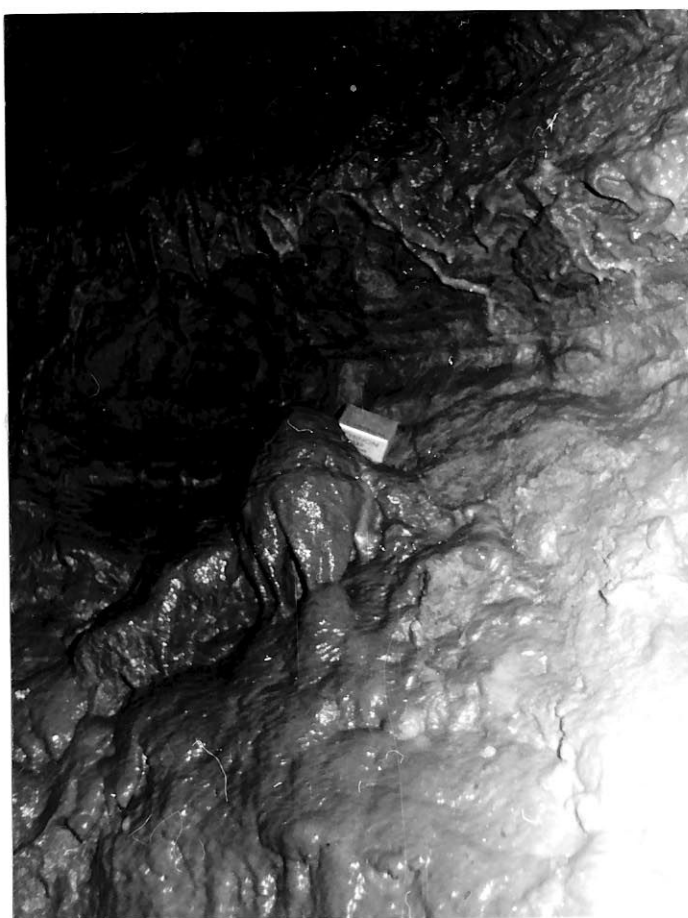
3.

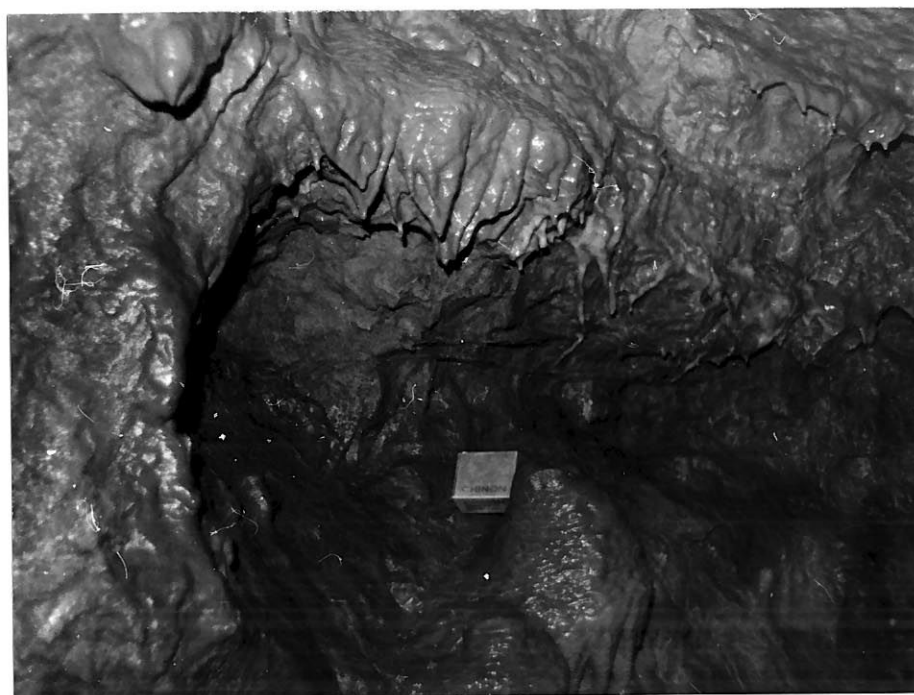
4.

7.

8.

9.

10.

11.

12.

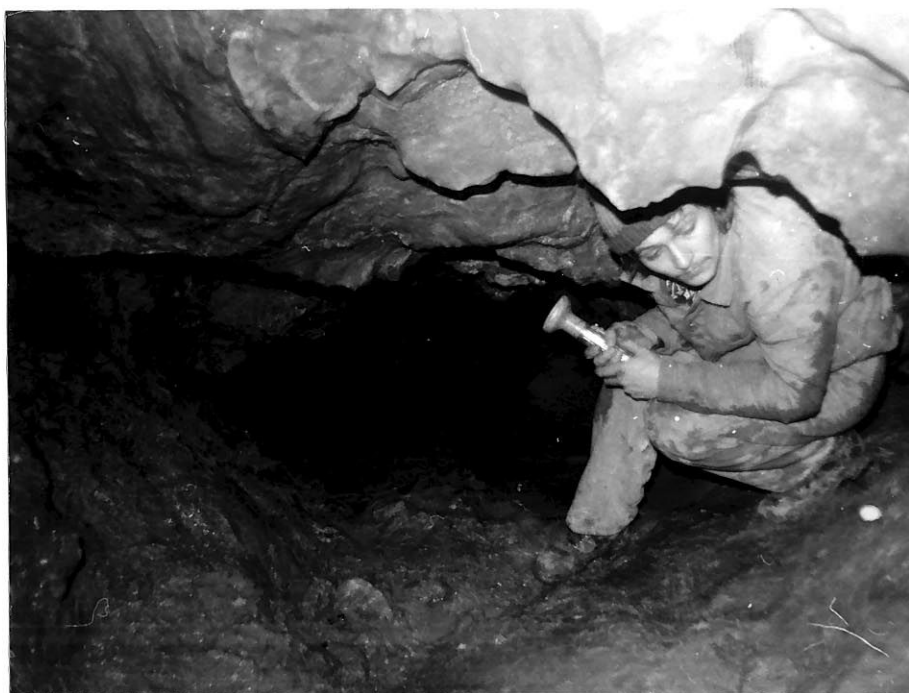
13.

14.

15.

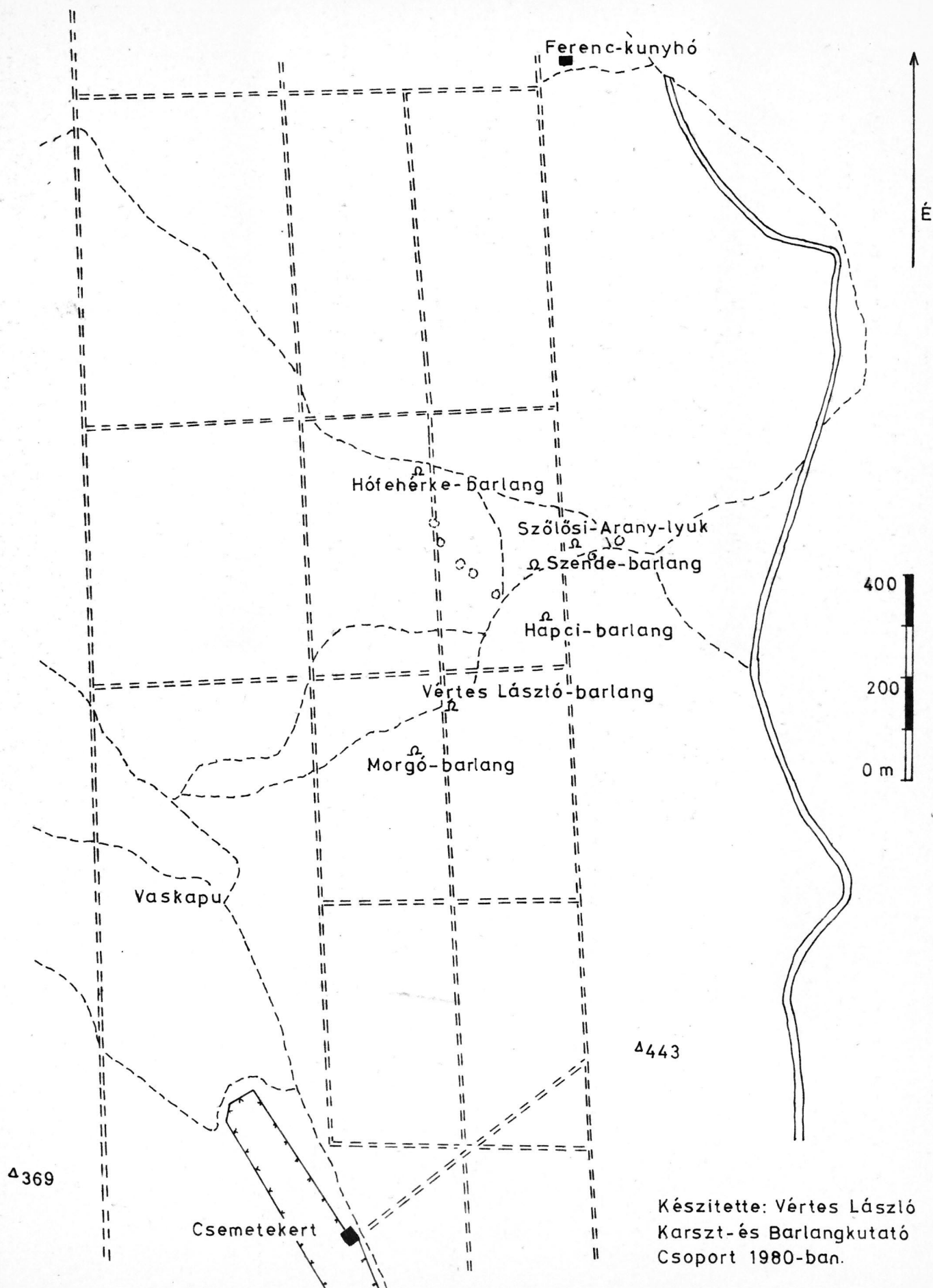

16.

GERECSE -HEGYSÉG 4630.

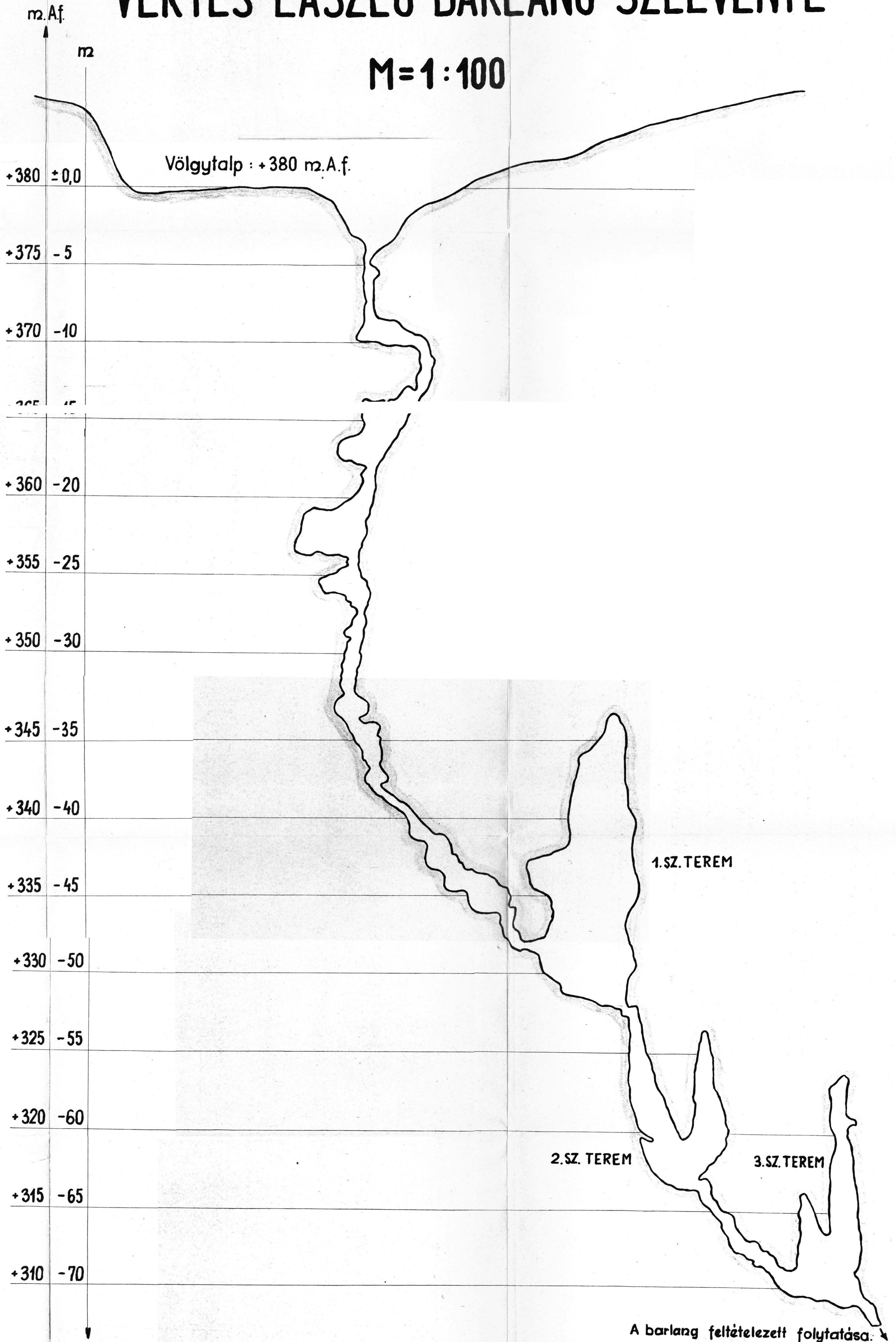
HALYAGOSI BARLANGOK HELYSZINRAJZA M=1:10000

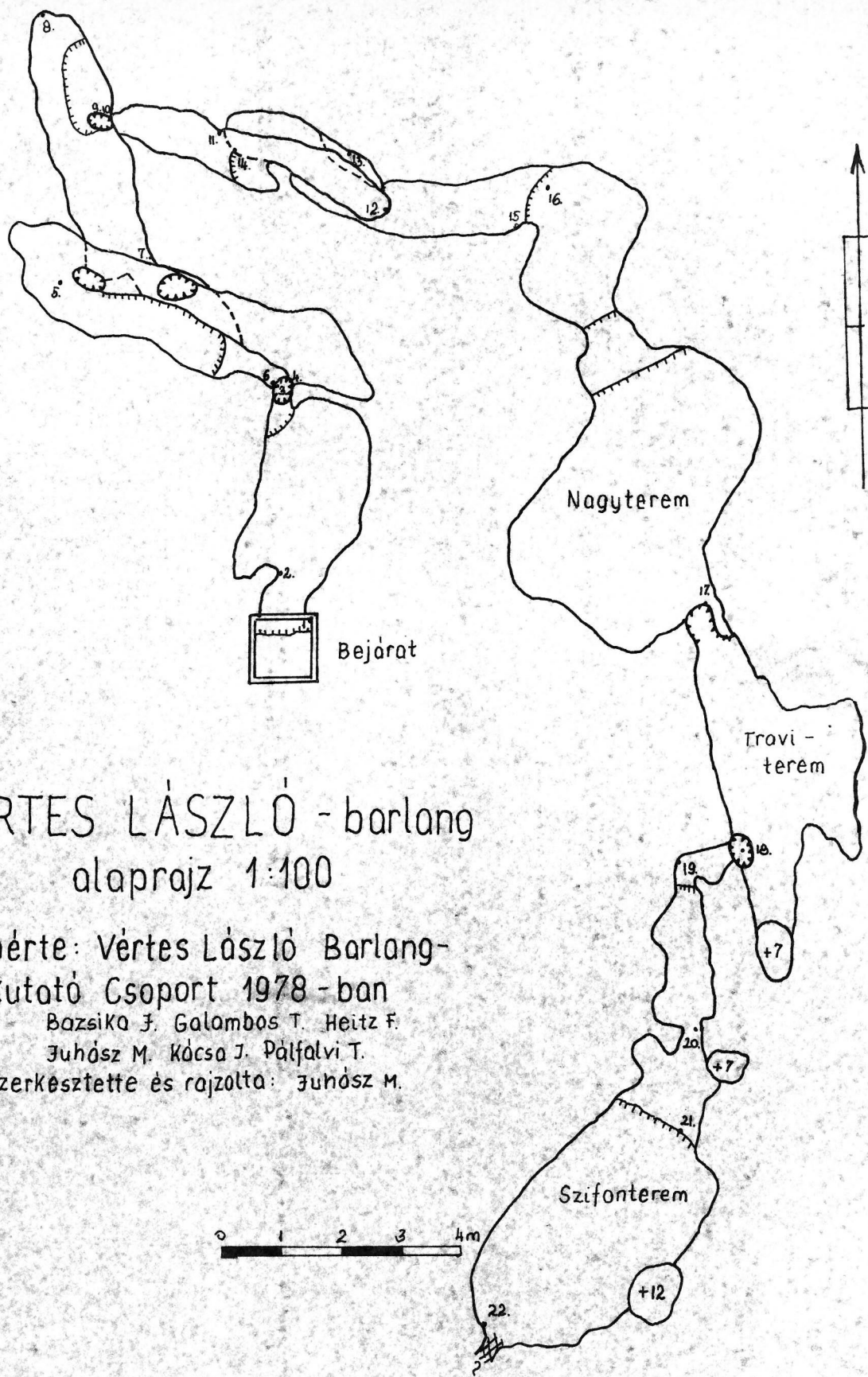

VÉRTES LÁSZLÓ BARLANG SZELVÉNYE

M=1:100

VÉRTES LÁSZLÓ - barlang alaprajz 1:100

Felmérte: Vértess László Barlang-
kutató Csoport 1978 - ban

Bazsika J. Galambos T. Heitz F.

Juhász M. Kácsa J. Pálfalvi T.

Szerkesztette és rajzolta: Juhász M.

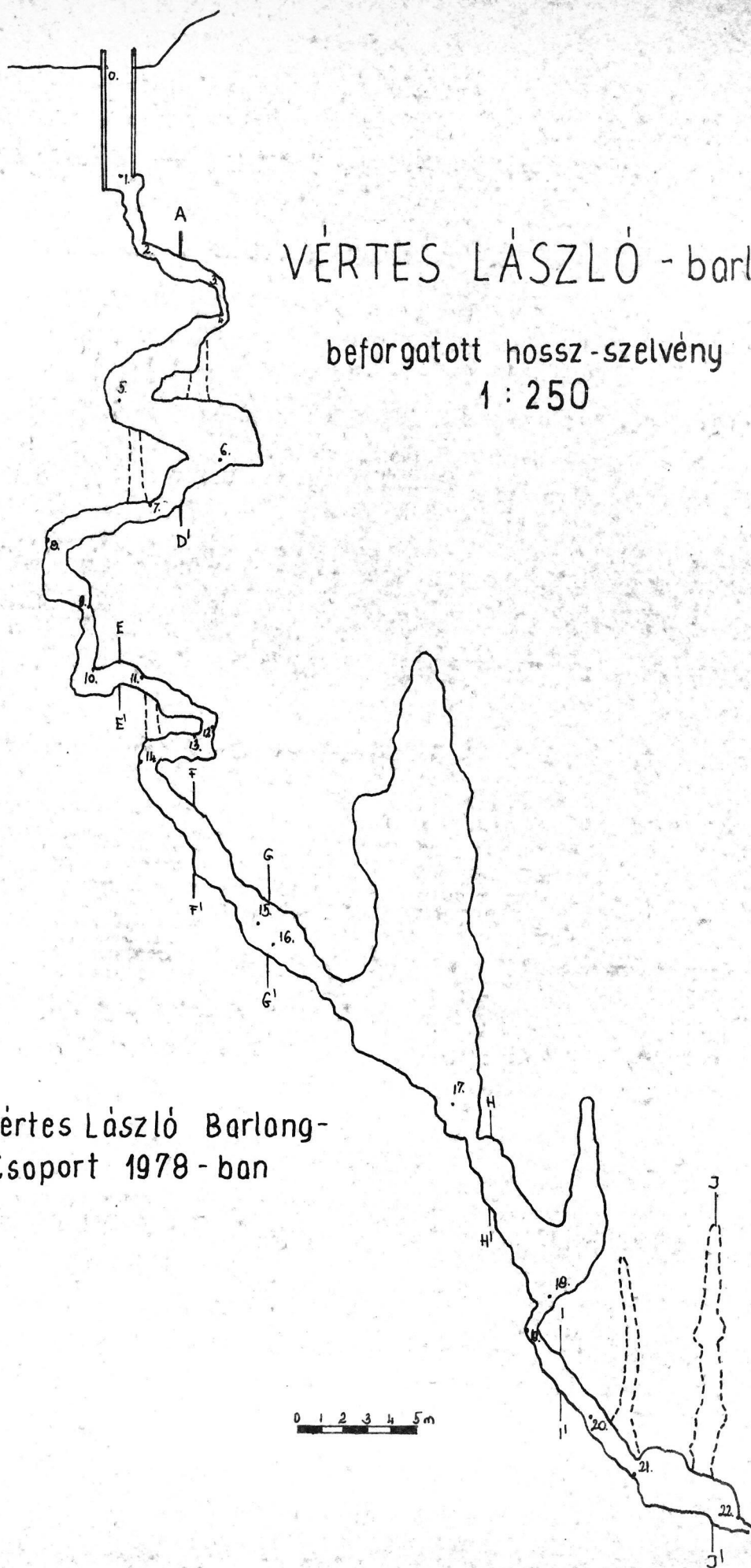
VÉRTES LÁSZLÓ - barlang

beforgatott hossz-szelvény

1 : 250

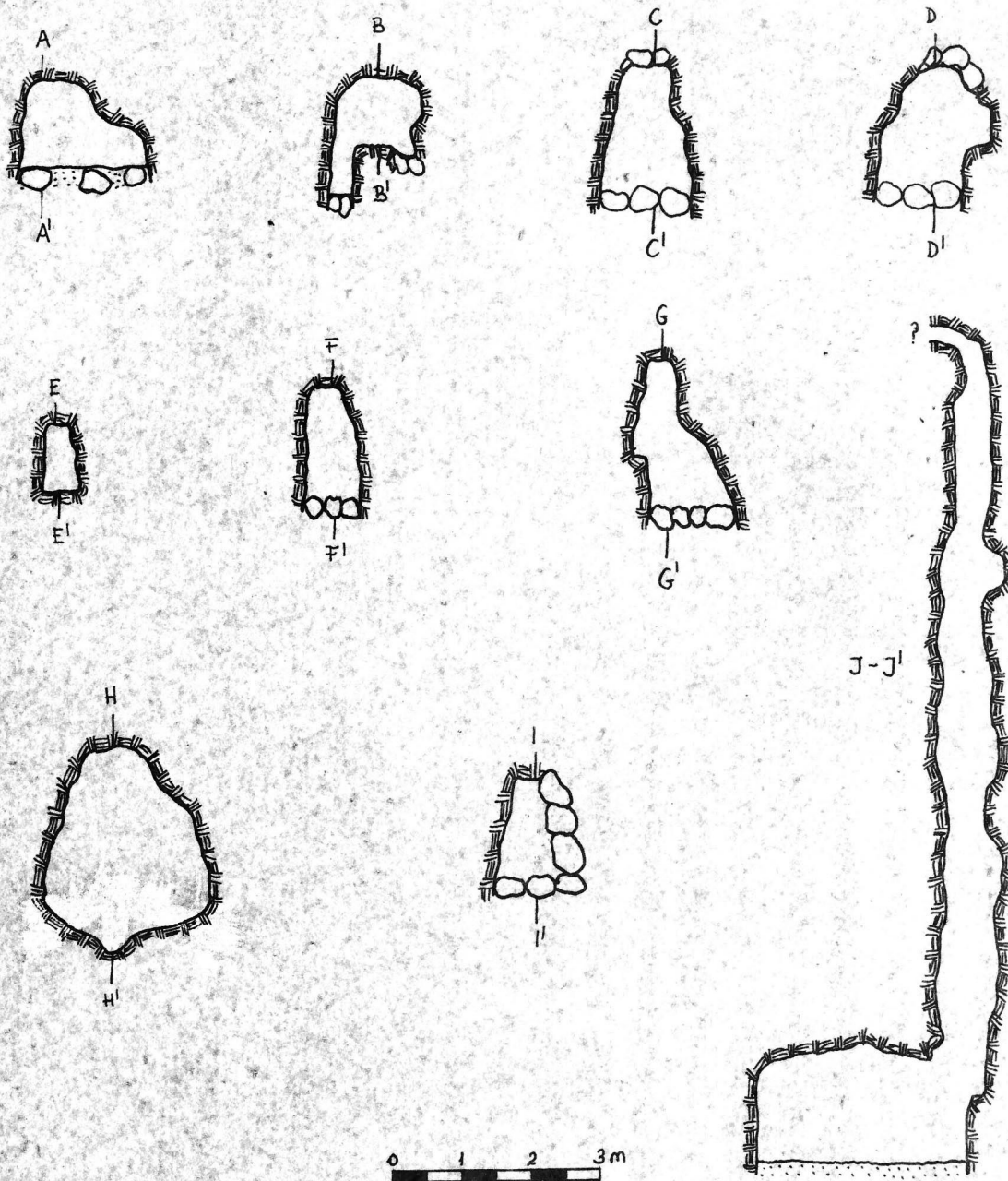
Felmérte: Vértess László Barlang-
kutató Csoport 1978 - ban

0 1 2 3 4 5 m

VÉRTES LÁSZLÓ - barlang

Keresztszelvények 1:100

Felmerte: Vértesszőlős Barlang-
kutató Csoport 1978-ban

Bányász Művelődési és Oktatási Központ
" Vértess László " Karszt- és Barlangkutató
Csoportja
2800 Tatabánya, Rózsa Ferenc u. 19.

Zárójelentés
a SZENDE-barlangban végzett kutatómunkáról.

Tatabánya, 1981. szept. 15.

Tatabányai Szénbányák
Vállalati Szakszervezeti Bizottság
Bányász Művelődési és Oktatási
Központ
TATABÁNYA

Összeállította:

Juhász Márton

Tartalom

1. A barlang fekvése	3. old.
2. A barlang leírása	4.
3. Kutatástörténet	5.
4. Földtani adatok	6.
5. Hidrológiai viszonyok	7.
6. Klimatológiai viszonyok	7.
7. Biológiai viszonyok	7.
8. A barlang genetikája	8.
9. Összefoglaló felmérési adatok	9.
10. A barlang irodalma	9.

Mellékletek

1. Fotódokumentáció	2 db.fotó
2. Térképdokumentáció	
a./ Helyszínrajz	1 lap
b./ Alaprajz, hossz- és keresztmetszelvények	1 lap

A Szende-barlang kutatását csoportunk az OKTH Észak -
dunántúli Felügyelősége 5/1980. számú kutatási engedélye
alapján végezte.

1. A barlang fekvése

a./ Közigazgatási :

Komárom megye, Tatabánya város és Vértesszőlős község
között elterülő, a Vértesi Erdő - és Fafeldolgozó
Gazdaság kezelésében lévő külterület.

b./ Földrajzi :

Vértesszőlős község templomától 113° irányban 3300 m-re,
Alsógalla /Tatabánya/ templomától 2° irányban 4300 m-re,
/térképről bemérve/

A Vértesi László-barlangtól 45° irányban 330 m-re.
/bemérve/

A bejárat tszf. magassága kb. 390 m.
/térképről megállapítva/

A barlang a Halyagos-hegy ÉNy-i oldalában, a Parkas-
völgy felső szakaszában, a piros sáv jelzésű turistaut
/földút/ Vértesi László-barlang és Szőlősi Arany-lyuk
közötti szakaszán, a földutól É-ra, annak közvetlen
közelében található.

2. A barlang leírása

A Szende-barlang bejárata beomlott, jelenleg nem járható. Az alábbiakban az omlás előtti állapotot ismertetjük.

A bejáratú akna 8 m mély. Felső három métere háromszög - ácsolattal biztosított, ez alatt összeékelődött kőtömbök között halad. Középső részén újabb ácsolat lett beépítve. Alul kisebb teremmé szélesedik, három oldalról már szálkővel határolt. E termecske ÉK-i sarkából nyíló rövid, om - ladékos járat vezet a kuszodába. A kuszoda 12 m hosszban járható, 0,5-2,5 m széles, átlagosan 0,5 m magas.

Jól fejlett eróziós folyósó erősen feltöltött maradványa. A falakat eróziós üstök, néhány helyen kezdetleges cseppkővek tarkítják. A kitöltés felszínébe vízfolyási medrek vágódtak, egy kis barlangi víznyelő is kifejlődött.

A kuszoda É-i és D-i végződése omladék, ahonnan a tovább - jutás gyakorlatilag lehetetlen.

A bejáratú akna alján Ny-ra fordulva 2 m-es meredek le - törés után K-re tartó, enyhén lejtő, 5 m hosszú járatba jutunk. Ennek oldalait szálkő, mennyezetét összeékelődött omladék alkotja. Végén törmelék között vezető szűk járat található, az omlásig itt folyt a bontás.

A bejáratú akna beomlása után a barlang nagyrésze való - színűleg feltöltődött, csak a kuszoda maradhatott válto - zatlan állapotú.

3. Kutatástörténet

A barlang jelentéktelennek hitt kis berogyásába 1978. évi táborunkon kb. 2 m³ vizet vezettünk. A lefolyó víz el sem érte a tőbör fenekét, hanem már a maredék oldalban elnye - lődött. Az ezután megindított próbabontás 1,5x2 m-es szelvényvel indított, a nagy kőtömbök miatt szabálytalanul szűkülő kutatóaknája 5 méteres mélységben kisebb üregbe lyukadt. 1979-ben az akna biztosítása és további bontás után innen először egy rövid omladékos járatba, majd egy szálkőben haladó 12 m hosszú kuszodába jutottunk be. Innen az omladékos járatvégződések miatt nem volt tovább - jutási lehetőség.

1980-ban folytattuk a kutatóakna mélyítését. Két méteres bontással újabb szabad járatba értünk. A kb. 5 m hosszú új szakasz bevezetett a kuszoda alá.

1981. tavaszán a hóolvadás nagymennyiségű vize erősen meg - rongálta a kutatóakna ácsolatát. A javítási munkák közben egy felhőszakadást követően az akna teljesen beomlott. Megkezdtük az újrabontást, de sikertelenül. 1981. júliusá - ban a munkahely életveszélyesen omladékos állapota miatt a kutatást befejezettnek nyilvánítottuk.

A barlang alsó szakaszáról fotódokumentáció nem készült, a vázlatos felmérés 1980. június 15.-én történt. A terve - zett további vizsgálatok elvégzésére az omlás miatt nem volt lehetőség.

4. Földtani adatok

a./ Kőzettani viszonyok:

A barlang felső triász vastagpados dachsteini mészkőben alakult ki. A kőzet erősen tektonizált, a két fő törés-irány ÉÉNy-DDK és K-Ny-i. A repedések nagy része nyitott, a K-Ny-iak egy része kalcittal kitöltött.

b./ Ásványtani viszonyok:

A barlang képződményekben szegény, csak a kuszodában található néhány 1-10 cm-es, vékony függőcseppkő. A cementált kitöltésben helyenként apró limonitfészkek, 1-2 mm-es fennőtt fehér kalcitkristályok figyelhetők meg.

c./ Üledéktani viszonyok:

A kutatóaknában és a belőle induló járatok első szakaszában a kitöltés gyengén löszös humusz és kötőrmelék. A járatok belső szakaszainak kitöltésének felszínén is nagymennyiségű kötőrmelék található. Ez alatt löszös - agyagos anyagban erősen cementált mészkő és kvarckavicsokat tartalmazó konglomerátum helyezkedik el. A mészkődarabok 1-15 cm nagyságúak, közepesen kopta - tottak. A kvarckavicsok 1-10 cm-esek, jól gömbölyítettek. A kötőanyag sárgás-barnás színű, néhol pirosas limonitos feldusulásokkal, 1-2 cm-es üregekkel, melyeket 1-2 mm-es fehér, fennőtt kalcit bélel.

5. Hidrológiai viszonyok

A Szende-barlang időszakosan aktív víznyelőként funkcionál, csak nagyobb esőzéskor, hóolvadáskor vezeti le a Farkas-völgy felső szakaszának 2-300 m²-ről összegyűlő kis mennyiségű vizét.

Csapadékos időszakban a barlangban gyenge csepegés tapasztalható, ennek időtartama 10-12 nap.

6. Klimatológiai viszonyok

A barlangban klimamérések nem történtek, csak a feltárómunka közben szerzett megfigyeléseinkről számolhatunk be.

A bejáratnál akna klímája követi a felszíni változásokat.

A kuszoda szakaszban a hőmérséklet csak gyengén ingadozik, kb. 8-9 °C, a páratartalom magas.

A barlang szellőzése rendkívül jó, hosszú idejű benntartózkodás után sem tapasztalunk párasodást, az omladék között több ponton huzat érezhető.

7. Biológiai viszonyok

Feltáráskor a barlangban életnyomokat nem tapasztaltunk.

A bejárat megnyitását követően csakhamar szunyogok, lepkék jelentek meg a barlangban. A bejáratnál aknában - különösen az ácsolatokon - sok meztelen csiga élt.

8. A barlang genetikája

A Szende-barlang ÉÉNy-DDK és K-Ny irányu törésvonalak mentén alakult ki. Fejlődésében több periódus is megkülönböztethető, de a kutatás félbeszakadása, a hiányos megfigyelések miatt ezek értékelése rendkívül nehéz.

A barlang kétségtelenül legidősebb szakasza a kuszoda. Ez a jólfejtett, de erősen feltöltődött erőziós folyósó jelentős vízvezetésre és hordalékszállításra utal. A kvarckavicsok jelenléte bizonyítja, hogy a vízgyűjtőterület a Kovács-hegyre is kiterjedt. Az akkori víznyelő a barlang jelenlegi bejáratától északra lehetett, ma már ismeretlen.

A Kovács-hegy és a Halyagos völgyeinek bevágódásával a vízgyűjtőterület kisebb lett, valószínűleg az időjárás is szárazzá vált. A nyelés megszűnt, megindult a cseppkőképződés.

Ezután egy tektonikus fázis következett, melynek K-Ny irányu törésvonalai több helyen is metszették a barlangot. Ennek hatására a kuszoda két vége lezáródott, kialakultak az omladékos zónák. Erre az időszakra tehető a kitöltés erős cementációja, erről azonban nincsenek bővebb ismereteink.

Újabb nyelési fázis következett. A cementált kitöltés felszínébe folyási medrek vágódtak be, kialakult egy kis barlangi víznyelő is.

A jelenlegi felszíni viszonyok kialakulásával a barlang időszakos víznyelő szerepet vett fel. A korróziós oldás vált uralkodóvá, ennek hatására az erőziós formák letompultak. Gyenge útemben folytatódott a cseppkőképződés. Az omladékos zónában a lessivárgó, folyó vizek hatására kimosások, kisebb üregek keletkeztek, a kutatóakna helyén történt berogyással egy kis töbör alakult ki. Mindez megfelel a barlang feltárásakor tapasztalt állapotnak.

9. Összefoglaló felmérési adatok

A barlang vázlatos felmérésére 1980. június 15.-én került sor. A felmérés geológuskompasszal történt, vesztett pontokról. Az ezutáni kisebb feltárással a barlang főbb méretei a beomlás előtt a következők voltak:

- A járatok hossza alaprajzban 19 m.
- A járatok hossza a valóságban kb. 25 m.
- A legnagyobb horizontális kiterjedés 13 m.
- A legnagyobb vertikális kiterjedés kb. 11 m.
- Alapterület kb. 30 m².
- Kőbtartalom kb. 55 m³.

A barlang mélységét a bejáratú akna melletti terepszinttől számoltuk.

10. A barlang irodalma

HAZSLINSZKY TAMÁS: Főtitkári beszámoló az 1979. évről az 1980. december 13-i közgyűlésre. Bp. MKBT. 1980.

JUHÁSZ MARTON : Beszámoló a tatabányai Bányász Művelődési és Oktatási Központ " Vértess László " Karszt- és Barlangkutató Csoportjának 1978. évi tevékenységéről, Tatabánya, 1979. MKBT-OKTH kézirat.

JUHÁSZ MARTON : Beszámoló a tatabányai Bányász Művelődési és Oktatási Központ " Vértess László " Karszt- és Barlangkutató Csoportjának 1979. évi tevékenységéről. Tatabánya, 1980. MKBT-OKTH. kézirat.

JUHÁSZ MARTON : Beszámoló a Tatabányai Bányász Művelődési és Oktatási Központ " Vértess László " Karszt- és Barlangkutató Csoportjának 1980. évi tevékenységéről. Tatabánya, 1981. MKBT-OKTH kézirat.

JUHÁSZ MARTON-LENDVAY ÁKOS: Magyar Karszt- és Barlangkutató Társulat 25. Vándorgyűlése. 16p. Bp. 1980.

LENDVAY ÁKOS : 4630 Barlangkataszteri egység. Öreg-Kovács - Szénás- Halyagoshegy csoportja. Bp. 1980. / Az 1979-es kézirat bővített változata. / MKBT-OKTH Részirat.

A Szende-barlang kiácsolt bejárata
1979. nyarán és a beomlott akna
1981. szeptemberében.

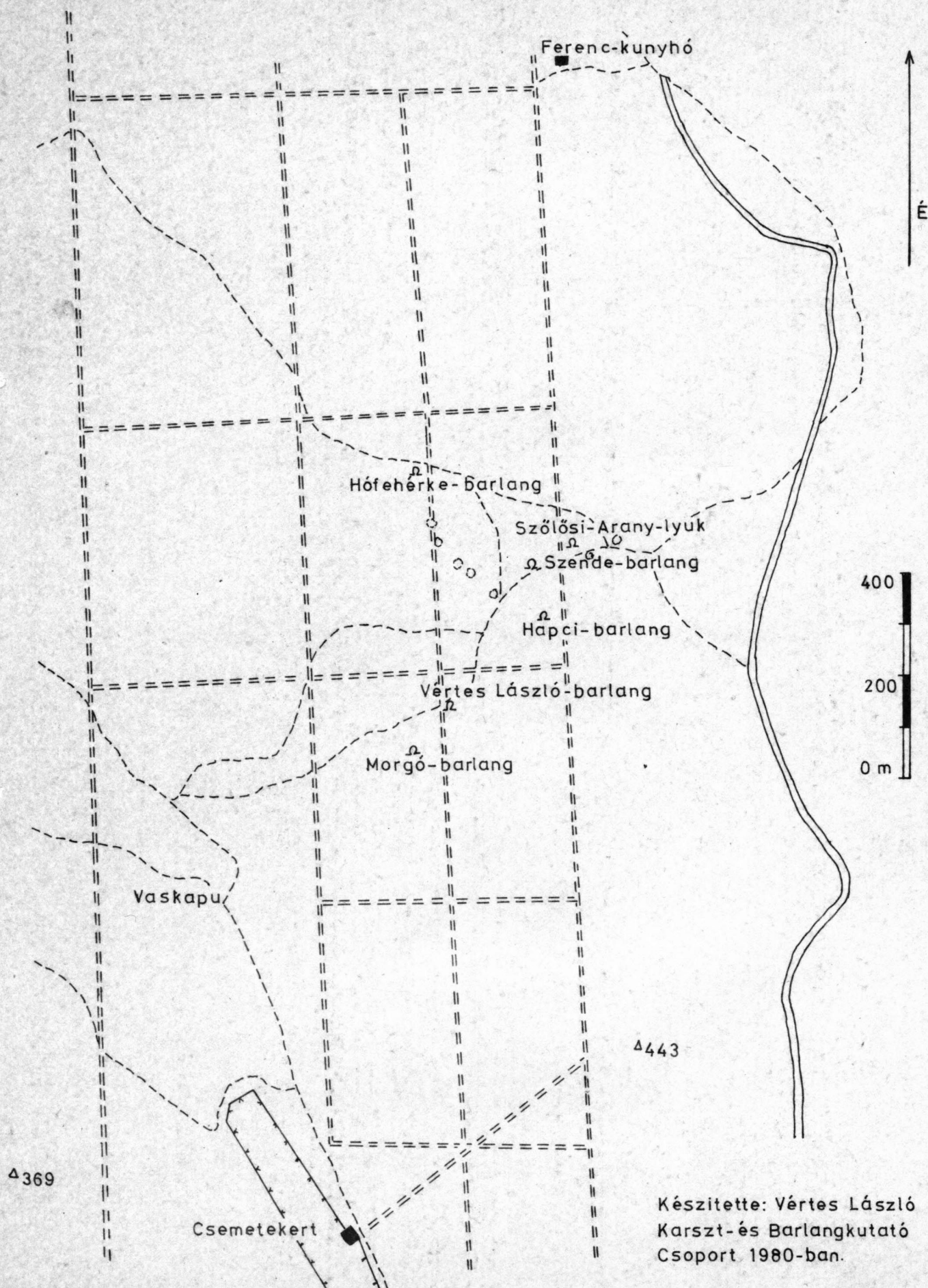
/Fotók: Heitz Ferenc/

GERECSE -HEGYSÉG 4630.

HALYAGOSI BARLANGOK HELYSZINRAJZA M=1:10000

GERECSE-HEGYSÉG 4630/41.

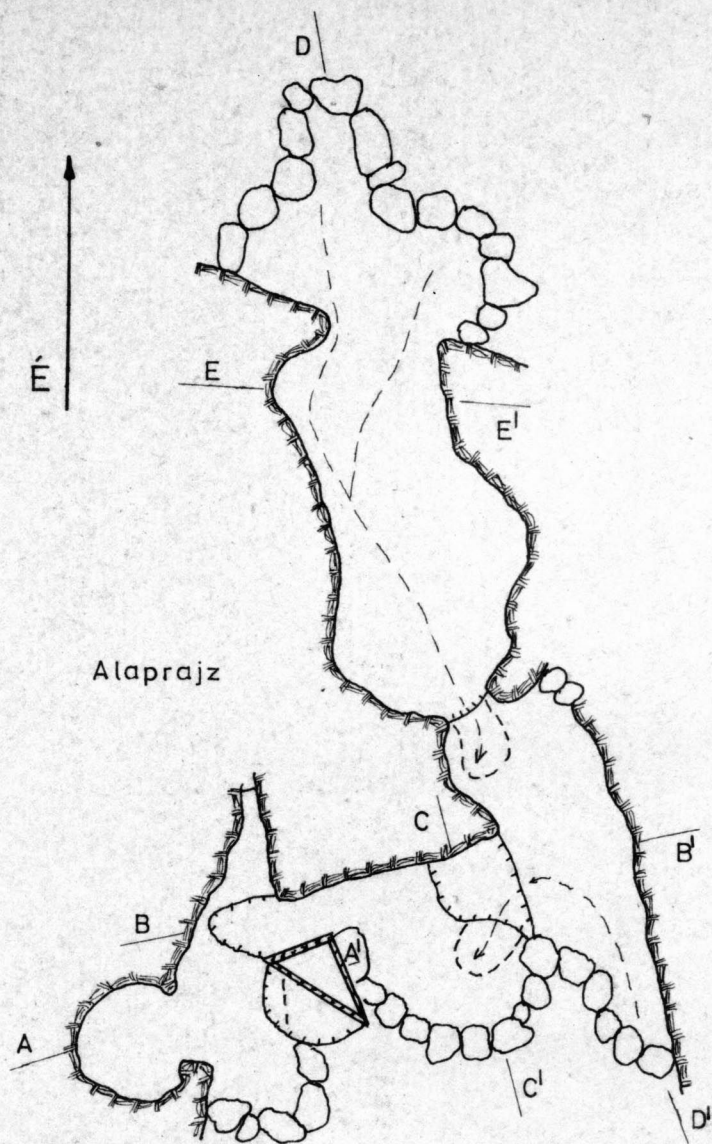
SZENDE-BARLANG

1980. 06. 15.-i állapot

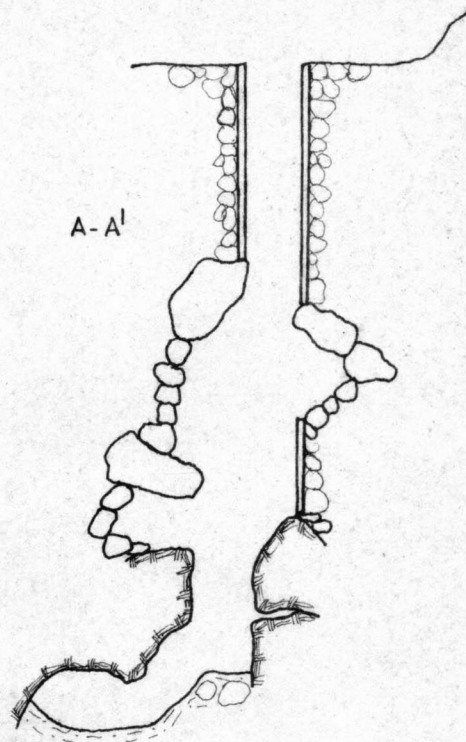
M=1:100

É

Alaprajz

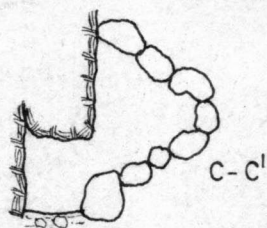

A-A'

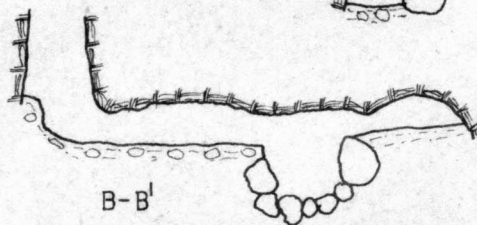

0 1 2 3 4 m

Felmérte: Vértés László Karszt-és Barlang-
kutató Csoport
Juhász M., Kis G.
Szerkesztette, rajzolta: Juhász M.

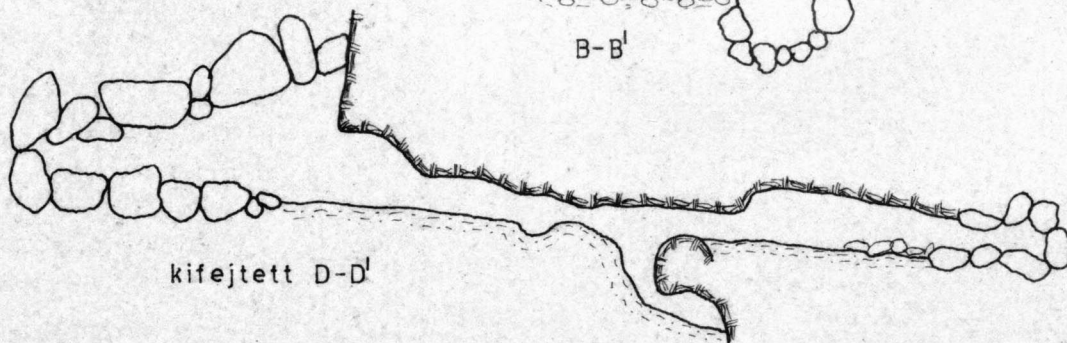
C-C'

B-B'

E-E'

kifejtett D-D'

Bányász Művelődési és Oktatási Központ
"Vértes László" Karszt-és Barlangkutató
Csoportja
2800 Tatabánya, Rózsa Ferenc u. 19.

**Összefoglaló jelentés a Gerecse-hegység
4621.számú barlangkataszteri területén
végzett terepi munkáról.**

Tatabányai Szénbányák
Vállalati Szakszervezeti Bizottság
Bányász Művelődési és Oktatási
Központ
TATABÁNYA

Összeállította:
Juhász Márton

Tatabánya, 1981. december 15.

A Gerecse-hegység 4621.számú barlangkataszteri területén csoportunk az OKTH Észak-dunántúli Felügyelősége 7/1980.számú kutatási engedélye alapján végzett dokumentációs munkát.

E tevékenység során összesen 36 üreg alapdokumentációját készítettük el. Az alapdokumentáció rövid leírásból, térkép- és fotómellékletből áll. Ezeket esedékes éves kutatási jelentéseinkben az OKTH és az MKBT részére megküldtük. Jelen összefoglaló a megvizsgált üregek rövid leírását tartalmazza. A komplett zárójelentés az irodalmi és egyéb vizsgálati anyagok összegyűjtése és azok feldolgozása, értékelése után készül el.

A 4621.sz. barlangkataszteri terület a Gerecse-hegység Fábián-kő, Pörös-hegy, Halyagos, Bánya-hegy, Bagoly-hegy, Gerecse, Som-berek, Lukás-kő, Borostyán-kő, Szenék-hegy vonulatait és az ezeket kísérő dombvidéket foglalja magába.

A területen karsztosodó kőzetek - triász dachsteini mészkő, jura és eocén mészkő - jelentős felszíni kibukkanásai találhatók. A megismert üregek többsége a legnagyobb elterjedésű kőzetben, a dachsteini mészkőben alakult ki. A terület legnagyobb barlangja - a Jura-szomboly - viszont jura mészkőben található. A barlangok általában kis méretűek. Összes térképezett hosszuk 460 m, az átlag 12,7 m.

További barlangok megismerésére az eltömődött üregek, megbontatlan töbrök feltáró kutatásával van lehetőség.

Fábián-kői barlangok. A Vérttestolna és Héreg községek között húzódó heggyvonulaton 1981-ben vizsgáltuk át. A meredek, sziklás K-i oldal Fábián-kőnek nevezett sziklacsoportjában négy kisebb üreget találtunk és dokumentáltunk:

Fábián-kői 1.sz. barlang

A sziklacsoport D-i részén található, kb. 310 m tszf. magasságban. Bejárata 10 m széles, 0,4-0,6 m magas, keskeny sziklaparkányról, a dachsteini mészkő vastag padjának tövében nyílik. Befelé fokozatosan keskenyedő és ellaposodó üreg, mely 5 m hosszban járható, végén két járhatatlan ágra oszlik. Ny-i oldalát két közetpillér árkádosan tagolja. Tipikus rétegrésbarlang. Falain jellemzőek a kifagyásos formák, csak belső részén találunk korróziós nyomokat. Itt néhány foltban apró mészgömböcskék is láthatók. Kitöltése kevés humusz és kötőrmelék. Élővilága - néhány szunyog és pók - jelentéktelen.

Fábián-kői 2.sz. barlang

A sziklacsoportot tagoló szakadékvölgy Ny-i oldalában található, kb. 320 m tszf. magasságban. Bejárata 1,5 m széles, 2,5 m magas, sziklafalban nyílik, a dachsteini mészkőszirt 6 m-es magasságában. A barlang ÉK-DNy-i törésvonal mentén képződött, befelé emelkedő és fokozatosan szűkülő 4,5 m hosszú hasadékból áll, melynek mennyezetét összeékelődött kőtömbök alkotják. Ny-i oldalán egy kicsiny, lapos mellékürege is van. A falak korrodáltak, képződménymentesek. A barlang kitöltése kötőrmelékes humusz. Élővilága - néhány szunyog és pók, a falakon foltokban mohák, zuzmók - jelentéktelen.

Fábián-kői 3.sz. barlang

A sziklacsoportot tagoló szakadékvölgy Ny-i oldalának alján, kb. 300 m tszf. magasságban található. Bejárata 3 m széles, 0,8 m magas, a törmelékleté tetején, a dachsteini mészkő vastag padjának tövében nyílik. A barlang K-Ny-i törésvonal mentén képződött, befelé enyhén emelkedő és fokozatosan szűkülő 4,5 m hosszú kuszodából áll, mely a végpontnál járhatatlanná szűkülve még folytatódik. A falak gyengén korrodáltak, még jól kivehetők az egykori forrásműködésre utaló eróziós üstök maradványai. A belső rész falait kis foltokban apró mészgömböcskék díszítik. A barlang kitöltése a bejáratnál kötőrmelékes humusz, beljebb humuszos, kötőrmelékes sárga anyag. Élővilága szegényes, szunyogok, pókok lakják, a bejárat sziklákon mohák, zuzmók élnek.

Fábián-kői 4.sz. barlang

A sziklacsoporthoz középső részén található, kb. 310 m tszf. magasságban. Bejárata 10 m széles, 2-2,5 m magas, keskeny sziklepárkányról, a dachsteini mészkő vastag padjának tövében nyílik. Réteglapok között alakult ki. Bejáratnál részében a kifagyásos, belül a korróziós formák az uralkodóak. Fokozatosan szűkülő, közel vízszintes kuszodája 5 m hosszúságig járható. Falait elől apró mészgömböcskék, belül kisméretű elaggott cseppkövek díszítik. A barlang kitöltése kötőrmelékes humusz. Élővilága - szunyogok, pókok - jelentéktelen.

Fehér-kői barlangok. A Nagy-Gerecse DK-i oldalában emelkedő Fehér-kő sziklacsoportjában 1981-ben 7 üreget vizsgáltunk át és dokumentáltunk:

Fehér-kői 1.sz. barlang

A D-ről második sziklacsoporthoz alsó részén, kb. 350 m tszf. magasságban található. Bejárata 2 m széles, 2,5 m magas, meredek törméllejtő tetejéről, a dachsteini mészkő vastag padjának tövében nyílik. K-Ny irányú törés mentén alakult ki. Közel vízszintes, végén enyhén emelkedő 7 m hosszú, 1-1,8 m széles, átlagosan 1-1,5 m magas, de a törés mentén 3 m-ig felboltozódó üreg, mely valószínűleg forrásbarlang maradványa. A falakon letompult, roncsolt eróziós üstök maradványai láthatók, de az erősen tektonizált kőzetben a szögletes kifagyásos formák a jellemzőbbek. Néhol foltokban apró mészgömböcskék is találhatóak. Kitöltése elől humusz és kötőrmelék, belül sárga, vörössesárga kötőrmelékes agyag, melynek szerkezete áthalmozásra utal. A barlang élővilága - néhány szunyog és pók - jelentéktelen.

Fehér-kői 2.sz. barlang

A D-ről második sziklacsoporthoz középső részén, kb. 360 m tszf. magasságban található. Bejárata 1,2 m széles, 1,5 m magas, dachsteini mészkő vastag padjában, keskeny párkány felett 2 m-rel nyílik. A 3,5 m hosszú, 0,8-1,2 m széles, befelé fokozatosan alacsonyodó üreg valószínűleg egykori forrásbarlang maradványa. Falain még felismerhetők a lapos eróziós üstök letompult maradványai. A felfelületek mállottak, gyengén korrodáltak. A mennyezeten foltokban apró mészgömböcskék láthatók. Az üreg kitöltése kötőrmelékes, löszös humusz, kis mennyiségű. Élővilága - szunyogok, pókok - jelentéktelen.

Fehér-kői 3.sz. barlang

A D-ről harmadik sziklacsoporthoz alsó részén, kb. 355 m tszf. magasságban található. Bejárata 3 m széles, 0,8 m magas. A dachsteini mészkő vastag padjában, a keskeny párkány felett 2 m-rel nyílik. A barlang 5 m hosszú, É-D irányú törésvonal mentén alakult ki. A kőzetdőlést követve befelé enyhén lejt. Szélessége 2-3,3 m, magassága általában 0,7 m, de a törés mentén közepén 2,8 m magasságig is felboltozódik, a bejáratnál pedig lefelé indul egy szűk hasadék. A falakon forrásműködésre utaló lapos eróziós üstök maradványai ismerhetők fel, de ezeket már korróziós formák - apró csipkék, ujbennyomatok - tagolják. A barlang kitöltése a bejáratnál humusz, belül agyagos, kötörmelékes lösz. Élővilága - néhány szunyog és pók - jelentéktelen.

Fehér-kői 4.sz. barlang

A D-ről harmadik sziklacsoporthoz alsó részén, kb. 350 m tszf. magasságban található. Bejárata 6,5 m széles, 2 m magas. Keskeny sziklapárkányról, a dachsteini mészkő vastag padjának tövében nyílik. A barlang főfolyosója É-D irányú törésvonal mentén fejlődött ki. Ez 23 m hosszban járható, befelé enyhén lejtő és fokozatosan összeszűkülő. A hasadék mentén több helyen 2-4 m magasságig is felboltozódik. Utolsó 6 métere szűk eróziós csatorna, mely járhatatlanná szűkülve még folytatódik. A folyosó 10. méterében Ny-ra 6 m hosszú, 0,8-2 m széles, 0,3-0,5 m magas kuszoda nyílik, melyből D-re egy 6 m hosszú és egy 12 m hosszú járat indul. Ez utóbbi néhány m-re megközelíti a felszínt, a törmeléken keresztül a fény is behatol. A barlang járatainak összhosszúsága 47 m. Az üreg falain a bejáratnál a szögletes kifagyásos formák, belül az eróziós és korróziós formák keveredése a jellemző. A jól fejlett eróziós üstök elöl letompultak, de a Ny-i járatban szép gömbfülkés kupolák is megfigyelhetők. A kőzetfelszín általában gyengén mállott, apró ujbennyomatszerű korróziós formákkal. Több helyen kisméretű cseppkövek láthatók. Az üreg kitöltése a bejáratnál humuszos kötörmelék, belül gyengén löszös kötörmelékes humusz. Élővilágát szunyogok, pókok alkotják, a bejáratközeli falakon mohák, zuzmók élnek.

Fehér-kői 5.sz. barlang

A D-ről harmadik sziklacsoporthoz középű részén, kb. 360 m tszf. magasságban található. Bejárata 3 m széles, 0,6 m magas. Keskeny sziklapárkányról, a dachsteini mészkő vastag padjának tövében nyílik. A bejáratot egy beszakadt kőtömb két részre osztja. Az üreg 2-4 m széles, 1-1,5 m magas, járható hosszúsága 10 m. ÉK-DNy-i törés mentén fejlődött ki, a kőzetdőlést követve befelé enyhén lejt. Bejáratközelben könnyen járható, hátsó része széles, lapos kuszoda, mely a már járhatatlan részen szűk eróziós csatornában folytatódik. A barlang lapos mennyezetét réteglap alkotja, az oldalfalakon lapos, tálszerű bemélyedések figyelhetők meg, melyek egykori forrástevékenységre utalnak. A hátsó lapos szakaszban 1-5 cm-es cseppkövek láthatók. A barlang kitöltése felül kőtörmelék, alatta kőtörmelékes humusz. Élővilága szegényes, szunyogok, pókok lakják, a bejáraton a falakat mohák, zuzmók borítják.

Fehér-kői 6.sz. barlang

A D-ről harmadik sziklacsoporthoz felső részén, kb. 360 m tszf. magasságban található. Bejárata 1,8 m széles, 1 m magas, keskeny sziklapárkányról, a dachsteini mészkő vastag padjának tövében nyílik. Az üreg ÉK-DNy-i irányú törés mentén alakult ki, a kőzetdőlést követve befelé enyhén lejt. Morfológiailag két jól elkülöníthető szintre osztható. A felső szint 1,2-1,7 m széles, lapos, de középen, a hasadék mentén felboltozódó, 7 m hosszú kuszodából áll. Falain lapos, elmosódott eróziós üstök, néhol 1-10 cm-es elaggott cseppkövek, foltokban apró mészgömböcskék figyelhetők meg. Az első szintet a barlang hosszvonalán végigfutó hasadék képezi. Ez felül 10-70 cm széles, lefelé fokozatosan tágul. Alsó részében jól fejlett eróziós üstök, szűk csatornák alakultak ki. A két szint az egykori forrásbarlang szakaszos működésére, az erózióbázis süllyedésére utal. A barlang kitöltése felül kevés humusz és kőtörmelék, az alsó hasadékban negyvennyiségű kőtörmelék, mely alatt humuszos réteg látszik. Élővilága jelentéktelen, csak kevés szunyog, pók lakja. A bejáraton sziklák mohásak, zuzmósak.

Fehér-kői 7.sz. barlang

A D-ről harmadik sziklacsoporthoz felső részén, kb. 370 m tszf. magasságban található. Bejárata 0,8 m magas, 0,5 m széles, keskeny sziklapárkányról, a dachsteini mészkő vastag padjának tövében nyílik. Az üreg 3-4 m széles, 7 m hosszú, 0,4-0,7 m magas, a kőzetdőlést követve befelé enyhén lejt. É-i oldala járhatatlanná leposódik. Főiránya K-Ny-i, ez tektonikai vonal mentén alakult ki. Ny-i végpontján összecementált kővek között további szűk járat látható. A falakat néhol 1-10 cm-es elaggott cseppkövek díszítik, a lapos üstszerű eróziós bemélyedések egykori forrástevékenységre utalnak. Az üreg erősen feltöltött, a kitöltés felszínének anyaga humusz és kötőrmelék. Élővilágát szunyogok, pókok alkotják, az É-i részben valószínűleg egy rókaacsalád tenyázik.

A Nagy-Gerecse ÉK-i meredek, sziklás oldalában 1977-ben bukkantunk két kis üregre:

Mese-barlang

Közel vízszintes, szűk eróziós folyosó, mely 16 m hosszúságban járható. Morfológiája és a kitöltésminta-vizsgálatok alapján feltételezhető, hogy a fennsík alatt húzódó nagyobb barlangrendszer inaktív kifolyási ága.

Zerge-lyuk

Kis tektonikus-kifagyásos üreg, 1-2 m széles, átlagosan 0,4 m magas, 5 m hosszú. Az üreget metsző törésvonal mentén 3 m magasságig is felboltozódik. Kitöltése kevés humuszos kötőrmelék. Élővilága - néhány szunyog és pók - jelentéktelen.

A Kis-Gerecsén - a Nagy-Gerecse É-i mellékrögén - csoportunk 1975-1979. között folytatott kutatást. Ennek eredményeként itt lett feltárva a terület két legjelentősebb barlangja:

Tűzköves-barlang

A barlang bejárata 4 m mély, kb. 8 m átmérőjű, szabálytalan alakú, beszakadásos jellegű töbör aljáról nyílik. A bejáratnál 11 m mély, 6 m után egy teremre lyukad rá. A terem 13 m hosszú, 4-6 m széles, 8 m magas. Belőle rövid oldaljáratok indulnak. A barlang mélysége 16,5 m, járatainak összhosszúsága 47,3 m.

A barlang 1,5-2 m vastagságú holocén-pleisztocén törmelékkal fedett jura mészkőben alakult ki. A mészkő vékonypados-táblás, dőlése 64/9°.

Erősen tektonizált, a fő törések közel É-D és ÉNY-DE irányúak. A barlang képződményekben szegény, mindössze néhány jelentéktelen cseppkőlefolyás található a terem oldalfalain. A falak gyengén korrodáltak, az egyik oldaljáratban figyelhetők csak meg erőteljes korróziós formák. A barlang kitöltése két jól elkülöníthető üledékcsoportra osztható: a bejárat alatti tűzkőtörmelékből álló törmelékupra és a terem hátsó részében feltárt agyagos-tűzkőtörmelékes rétegekre. A barlang élővilága szegényes. A Tűzköves-barlangban végzett kutatásról csoportunk 1979-ben részletes zárójelentést készített.

Jura-zsomboly

A barlangnak két bejáratnyi nyílása van, a K-i bejárat meredek töbör, a Ny-i kis horpadás aljáról nyílik, egymástól 20 m távolságban. A K-i bejárat alatt közel függőleges, erősen omladékos akna indul, mely 14 m után bevezet az alsó akna tetejére. Az alsó akna 4-10 m átmérőjű, közel 40 m mély. A Ny-i bejárat alatti szűk függőleges akna 12 m mélységben egy teremre lyukad, ennek alja -16 m-en van. A terem 8 m hosszú, 4,5 m széles, 5 m magas. Belőle kelet felé rövid folyosó nyílik, mely a K-i alsó aknához vezet. Itt egy rövid mellékjárat is található. A teremből induló alsó akna 20 m mély, kb. 4 m átmérőjű. Alján 5 m mély szűk hasadék található. A barlang mélysége 52,0 m, járatainak összhosszúsága 137,8 m.

A zsomboly középső- és alsó jura vékonypados-táblás mészkőben fejlődött ki, melyet 2-2,5 m vastagságú holocén-pleisztocén agyagos tűzkőtörmelék és talaj takar. A kőzet dőlése 64/9°. Erősen tektonizált, a fő törésirányok közel É-D és ÉNY-DE irányúak.

A barlang képződményekben szegény, csak a -15-20 m-es szinten találhatók cseppkőlefolyások és 5-15 cm-es sztalaktitok, apró kalcitmedencék. A barlang kitöltése nagymennyiségű agyagos tűzkőtörmelék, a Ny-i ág alján kötörmelékes vörössagyag. A felfelületek korrodáltak, jellemzőek az apró ujhegybenyomat-szerű formák. Élővilága szegényes. A Jura-zsombolyban végzett kutatásról csoportunk 1979-ben részletes zárójelentést készített.

A Kajmát Héregtől É-ra emelkedik, a Nagy-Gerecse DK-i mellékröge. Meredek, sziklás K-i oldalában csoportunk 1979-ben 12 kisebb üregt dolgozott fel:

Kajmáti 1.sz. barlang

A sziklafel D-i szirtjében található, kb.280 m tszf. magasságban. Nyugat felől meredek törmelékletén közelíthető meg, keletről 10 m-es letörés határolja. K-Ny-i irányú hasadék menti és réteglepok közötti kőzetkipattogzással keletkezett átjáróbarlang. A lapos, széles járat árkádosan délen is a szelvedbe nyílik. Hossza 4,5 m. Kitöltése kevés kötőrmelék.

Kajmáti 2.sz. barlang

Az 1.sz. barlangtól É-i irányba induló sziklafel második pártán nyíló rétegrésbarlang. Kis, lapos termecskéjét közepén kőzetpillér tagolja. Hossza 3 m. Kitöltése kötőrmelékes humusz.

Kajmáti 3.sz. barlang

A 2.sz. barlanggal azonos szinten, ettől É-ra 4 m-re található. Hasadék mentén képződött lapos üreg. Járható hossza 3,5 m. Kitöltése kötőrmelékes humusz.

Kajmáti-átjáró

A 2.sz. barlang alatt, az alsó padban, ÉK-DNy irányú hasadék mentén keletkezett átjáróbarlang. Hossza 4,5 m. Kőzetkipattogzással bővült, de felain korróziós nyomok is felismerhetők, valamint mészkiválás figyelhető meg. Kitöltése kötőrmelékes humusz.

Kajmáti 5.sz. barlang

A Kajmáti-átjáró mellett, kis sziklabsugróból nyíló, nehezen észrevehető üreg. Rövid, lapos, K-Ny-i hasadék mentén keletkezett bejáratú kuszodája ÉK-DNy-i irányban elnyúló kis termecskébe vezet. Ennek felait eleggott cseppkövek, néhol gömbös mészkiválások díszítik, szép Megalódus-metszetek is megfigyelhetők. A barlang hossza 4,8 m. Kitöltése kötőrmelékes humusz. A termecskét denevérek lakják.

Kajmáti 6.sz. barlang

A második összefüggő sziklafel tövében két nehezen észrevehető bejárat nyílik. Egyrészt felé tartó szűk kuszodái kb.4 m után egyesülnek, innen ÉNy-i irányú járat folytatódik, ez a rész már nem

járható. Járható hossza 5 m. Falsi simára csiszoltak, jellegzetes csésze alakú eróziós formákkal és elaggott cseppkövekkel. Kitöltése kötőrmelékes humusz.

Héregi-barlang

A 6.sz. barlangtól É-ra néhány méterre, az alsó pad tövében, kb. 260 m tszf. magasságban található. Bejáratát szakasza befelé emelkedő lapos, néhol kiöblösödő kuszoda, mely egy É-D-i tektonikai irányítottaságú, 5 m hosszú, 2 m széles, 2 m magas terembe vezet. A terem végét a mennyezetnél omlás zárja le. E közelében a falon szép Megalodus-metszetek láthatók. A falakat elaggott cseppkövek és lefolyások díszítik, gömbös mészkiválás és néhány tenyérnyi fennőtt kristályos kalcitbevonat is megfigyelhető. A fiatal, 1-2 cm-es cseppkövek jelenleg is aktívak. Kitöltése sárgásbarna kötőrmelékes agyag, sok csontmaradvánnyal és az omlásból származó kötőrmelék. A barlang összhossza 13 m. Állatvilágát szunyogok és pókok alkotják, a felméréskor két denevért is megfigyeltünk. A terem mennyezetén elmosódott kormozott feliratok találhatók.

Kajmáti 8.sz. barlang

A harmadik sziklafal D-i végében, kb. 280 m tszf. magasságban, a második pártányról nyíló kifagyásos-korróziós körfülke. Kis beugrása a réteglepok közötti kőzetkipattogzás következtében árkádosan a szabadba nyílik. A falakon mészgömböcskék váltak ki, néhány elmosódott felirat is látszik. Hossza 5 m. Kitöltése kötőrmelékes humusz.

Kajmáti-sziklaeresz

A 8.sz. barlangtól északra, azval azonos szinten található. Réteglepok közötti kőzetkipattogzással keletkezett. Hossza 14 m. Kitöltése kötőrmelékes humusz. Falsin több felirat látható a 30-as - 50-es évekből.

Kajmáti 10.sz. barlang

Két bejárata a második pad tövében nyílik. ÉNy-DK irányú hasadék mentén keletkezett karsztos eredetű üreg. Rövid bejáratát kuszodája 2,7 m után két szintre osztja, majd hamarosan újra egyesül. Az elágazásig, 6 m-ig járható. Elaggott cseppkövek, lefolyások, farkasfogak díszítik. Gazdag a mészkiválás, a falakon mészgömböcskék, a

kitöltésén vékony bevonat formájában. Kitöltése kötőrmelékes humusz.

Kajnáti-hasadékbarlang

A harmadik sziklafel É-i végének alján nyíló, nehezen megtalálható üreg. K-Ny-i irányu törés mentén keletkezett tipikus hasadékbarlang. Hossza 3 m. Mennyezetét elaggott cseppkövek díszítik, a falakon mészkiválás, néhol vases elszíneződés látható. Kitöltése humuszos, kötőrmelékes vörössagyag, kevés csontmaradvánnyal.

Kajnáti 12.sz. barlang

A kajnáti letörés meredek, sziklás É-i részén, kb.20 m-rel a tető alatt nyílik. Két bejárata egy hasadék mentén keletkezett szűk kuszodába vezet. Hossza 6 m. Kitöltése humuszos kötőrmelék.

A Sárási-kő Kajnáttól K-re emelkedik. K-i oldalában 4 üreg ismert, ezek dokumentációját 1980-ban készítettük el:

Sárási-kői-barlang

A sziklászirt D-i végében, a kőfejtőtől néhány méterre nyílik. Bejárata 1,5 m széles, 2,2 m magas, messziről látható. A barlang vastagpados dachsteini mészkőben alakult ki. Közel K-Ny irányu, befelé enyhén lejtő és egyre szűkülő folyosó, eróziós formákkal, Valószínűleg egykori forrásbarlang maradványa. Első részében kifagyásos, belül az eróziós formák az uralkodóak. Véggpontja közelében néhány kisméretű, elaggott cseppkő is megfigyelhető. Hosszúsága 16 m. Kitöltése egyenes humusz és kötőrmelék. Állatvilágát szunyogok, pókok, lepkék, békák alkotják, az üreg növényzete a bejárat szakszon cserjékből, páfrányokból, mohákból, zuzmókból áll.

Sárási-kői 2.sz. barlang

A Sárási-kői-barlangtól É-ra kb.150 m-re található. Bejárata sziklapad tövében nyílik, 1,2 m széles, 0,3 m magas, nehezen észrevehető. Vastagpados dachsteini mészkőben, réteglapok között keletkezett lapos, közel szintes kuszoda, melyből több irányba is belátható további járat, de ezek már nem járhatók. Járható hossza 4 m. A falakon eróziós bemélyedések, kisméretű elaggott cseppkövek figyelhetők meg. Kitöltése humusz és kötőrmelék. Élővilágát rovarok, elsősorban szunyogok alkotják.

Sárás-kői 3.sz. barlang

A 2.sz. barlangtól É-re 5 m-re található. Széles, lapos üreg, vastagpados dachsteini mészkő réteglapjai között keletkezett, elsősorban kifagyással, de a falakon korróziós oldásnyomok is megfigyelhetők. Jellegzetes rétegrésbarlang. Hossza 6 m. Kitöltése kevés humusz és kötőrmelék. Élővilágát rovarok, mohák, páfrányok alkotják.

Sárás-kői 4.sz. barlang

A Sárás-kő É-i oldalában található. Vastagpados dachsteini mészkőben kialakult tipikus kifagyásos rétegrésbarlang. Hossza 3 m. Kitöltése kevés humusz és kötőrmelék. Élővilága: rovarok, mohák.

A Masinga-völgyben, a Pusztamarótra vezető út D-i oldalát szegélyező eocén mészkőszikirtben és a Hajdaugrató triász mészkőszikláiban 5 barlangra bukkantunk, melyek dokumentációja 1981-ben készült el:

Hajdaugratói 1.sz. barlang

Az uttól D-re kb.200 m-re, a Hajdaugrató sziklászirtjének K-i oldalán emelkedő kisebb sziklacsoporthoz található, kb.280 m tszf. magasságban. Vastagpados dachsteini mészkőben kialakult több szintes üreg erősen pusztuló maradványa. Magassága 8 m, összhosszúsága 18 m. Falai gyengén korrodáltak, helyenként kagylós bemélyedések elmosódott nyomaival. Felső részén a kőzetfelszín erősen mállott. Képződményekben szegény, kisebb foltokban apró gömböcs, korallszerű mészkiválások figyelhetők meg. Kitöltése humusz és kötőrmelék. Élővilága - szunyogok, pókok, a falakon foltokban mohás, szubsó bevonat - szegényes.

Hajdaugratói 2.sz. barlang

Az uttól D-re kb.150 m-re, a sziklászirt Ny-i oldalában, a Bajótipataktól kb.40 m-re emelkedő sziklacsoporthoz alsó részében található, kb.270 m tszf. magasságban. A vastagpados dachsteini mészkőben kialakult 4,5 m hosszú, 0,5-0,8 m átmérőjű csőszerű járat valószínűleg egykori forrásbarlang maradványa. Falai gyengén korrodáltak, jellemzőek a letompult lapos eróziós üstök. Belül néhány kisméretű elaggott cseppkő is látható. Az üreg kitöltése kevés kötőrmelék. Élővilága - szunyogok, pókok - jelentéktelen.

Hajdaugratói 3.sz. barlang

Az úttól D-re kb. 300 m-re, a Hajdaugrató szirtjének Ny-i oldalában, a Bejőti-patakot K-ről szegélyező meredek, sziklás hegyoldal felső részén található, kb. 300 m tszf. magasságban. A vastagpadós dachsteini mészkőben K-Ny-i törés mentén kialakult kis üreg egy 3,3x1,5 m-es, átlag 1 m magas termécskéből és egy 2 m hosszú lapos kuszójáratból áll. A falak képződménymentesek, gyengén korrodáltak. A kőzet erősen tektonizált, roncsolt, a vékony mennyezet több ponton beomlott, itt kis ablakokon a felszínre lehet látni. Az üreg kitöltése kötőrmelékes humusz. Élővilága - szunyogok, pókok - jelentéktelen.

Masina-völgyi-barlang

Az út D-i oldalán emelkedő eocén mészkőszirt tövében található, kb. 260 m tszf. magasságban. Bejárata 0,8 m széles, 1,8 m magas, egy 4,5 m hosszú, befelé enyhén emelkedő és fokozatosan szűkülő járatba vezet. Ez ÉNy-DE irányu vető mentén alakult ki. A végpontnál járhatatlanná szűkülő, de folytatódó hasadékból légmozgás érezhető. A barlangban képződmények nincsenek, jellemzőek az eocén mészkő vékony tábláihoz kötődő legömbölyített formák. A kőzetfelszín gyengén mállott. Az üreg kitöltése kevés kötőrmelékes humusz. Élővilága - szunyogok, pókok - jelentéktelen.

Masina-völgyi-hasadékbarlang

Az út D-i oldalán emelkedő eocén mészkőszirt tövében található, kb. 260 m tszf. magasságban. Bejárata 0,5-1 m széles, 4,5 m magas, egy 4 m hosszú, befelé emelkedő és fokozatosan szűkülő járatba vezet. Ez K-Ny irányu törés mentén fejlődött ki. A hasadék dőlése 80° , ez mentén 11 m magasságig járható. 5 m magasságban a bejárat felett É-re, 8 m magasságban kis ablakkal Ny-ra a felszínre nyílik. Felszíni képződménymentesek, jellemzőek az eocén mészkő vékony tábláihoz kötődő legömbölyített formák. A mennyezetet az összezáródó falak, ill. beömlődött kötőrmelék alkotja. Az üreg kitöltése kevés kötőrmelékes humusz. Élővilága - szunyogok, pókok - jelentéktelen.

Bányász Művelődési és Oktatási Központ
"Vértess László" Karszt-és Barlangkutató
Csoportja
2800 Tatabánya, Rózsa Ferenc u. 19.

Jelentés a Soproni-hegység barlangjainak
1981. évi állapotellenőrzéséről

Összeállította: Juhász Márton
Fotók: Heitz Ferenc

Tatabánya, 1981.okt.10.

A Soproni-hegység barlangjainak állapotellenőrzését csoportunk az OKTH Észak-dunántúli Felügyelőségének felkérésére 1981. július 11-12-én végezte el. Ennek során a már ismert barlangok átvizsgálásán kívül egy új kisebb üreget fedeztünk fel és dokumentáltunk.

A barlangok - egy kivételével - a Balfi-dombság területén találhatók, az itt felszínen lévő lajtmészkőben fejlődtek ki. A viszonylag nagyszámu üreg és a felszín jólfejlett töb-
rös formái a terület nagyfoku karsztosodását bizonyítják.

A laza kőzetszerkezet miatt a kialakult üregek csakhamar pusztulni kezdtek, ma már csak roncsokban találhatók meg. Így nagyobb barlangrendszer létezését nem tartjuk valószínűnek, a barlangok feltáró kutatását nem javasoljuk.

A terepi munkát követően összegyűjtöttük a fellelhető irodalmi és dokumentációs anyagot, a barlangok ismertetésekor ezeket felhasználtuk. Egy-egy barlang dokumentációját úgy készítettük el, hogy az a jövőben a kataszter alapjául szolgálhasson.

Ezuton mondunk köszönetet Szörényi Lászlónak /OKTH/, aki a terepi munkában, és dr.Kordos Lászlónak /MÁFI/, aki az irodalmi és dokumentációs anyag gyűjtésében, a jelentés összeállításában nyújtott jelentős segítséget.

HELYSZÍNRAJZ
M=1:25000.

FERTŐRÁKOS

KECSKE-HEGY
TÓNALOM.

LADÓ-HEGY

TÓMÁSI-BÉRC

STARHÁLI-ERDŐ

NEMESKÚT

SOPRON

DINTY-TETŐ

BALF-FELE

▲ 207

▲ 195

5.

6.

10.

7.

8.

9.

▲ 261

2.

12.

3.

K.F.

4.

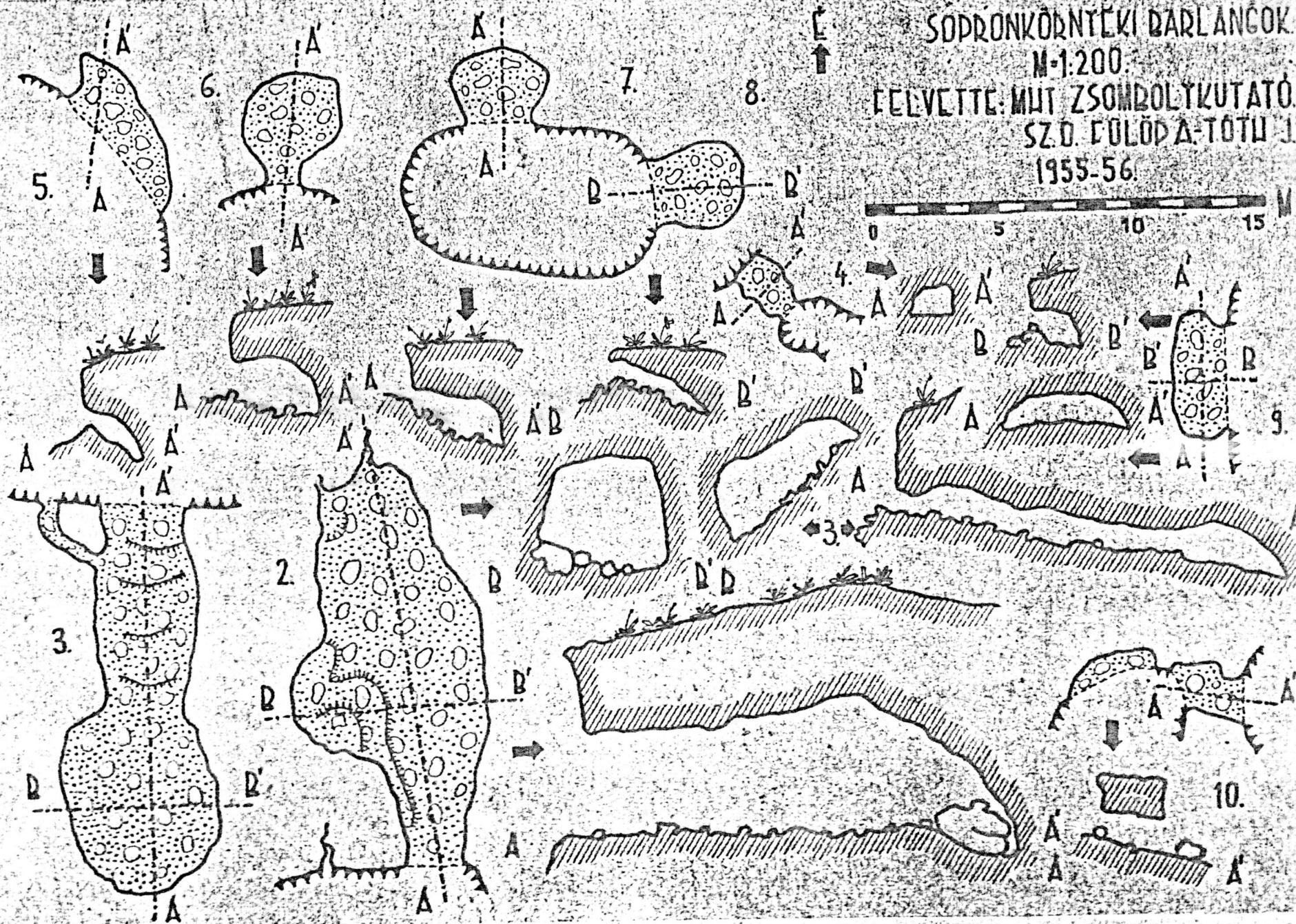
SOPRONKÖRNYÉKI BARLANGOK

M-1.200

FELVETTE: MHT ZSOMBOLYKUTATÓ

SZ.D. FOLÓD A-TÓTI J

1955-56.

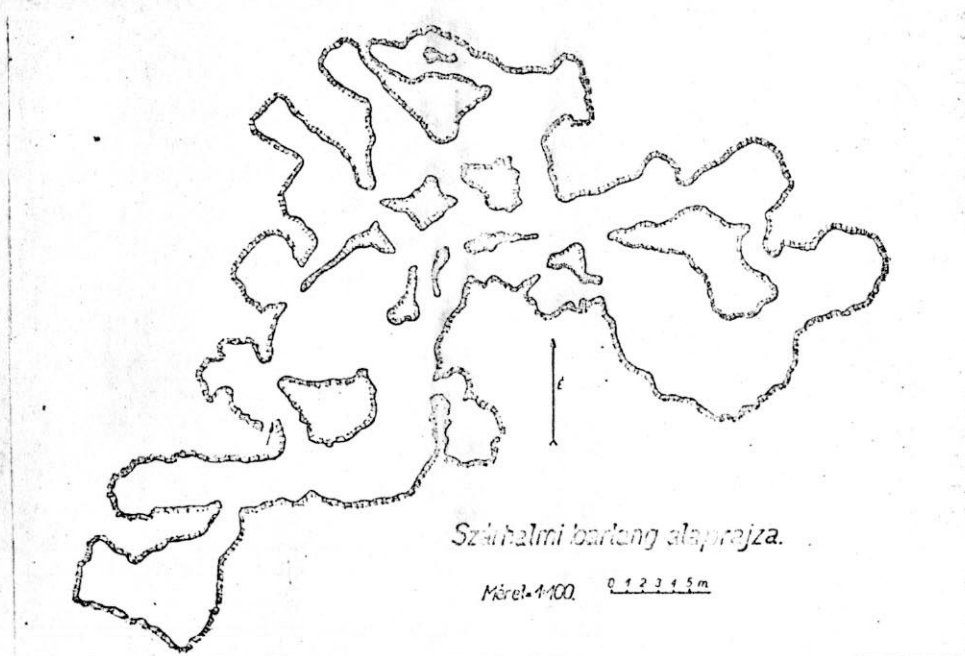
Soproni Zsivány-barlang

Sopron és Fertőrákos között, a Tómalmi-dombon, a kék jelzésű turistaut és a nyiladék kereszteződésétől É-ra kb. 400 m-re, az uttól K-re kb. 70 m-re található, kb. 205 m tszf. magasságban. A turistautról leágazó kék barlang jelzésű ösvény vezet hozzá.

A terület legrégebben ismert barlangja. Kotsis Tivadar már 1939-40-ben kutatta. Leírását és térképét "Szárhalmi barlang" elnevezéssel 1940-ben közölte a Soproni Szemlében.

Tóth József és Fülöp András 1955-ben újból felmérték a barlangot. Leírásuk a Karszt-és Barlangkutató Tájszervezet Tájékoztatójában jelent meg. Ekkor a Tómalmi bg. névváltozatot is megemlítették, de már a környékeliek által közismert néven, Zsivány-barlangként írták le, "So-l." jelzéssel.

Barangolások a soproni erdőkben című 1975-ös Panoráma kiadványban Csapody István leírása szerint a barlang nagyrésze beomlott, csak a bejáratközeli szakasz járható. Ez az adat meglepő, mivel az 1981. évi ellenőrzéskor a barlangot teljes hosszában végig tudtuk járni.

Kotsis Tivadar 1940. évi térképe

A Zsivány-barlang lajtmészkőben alakult ki. Bejáratai szomszédos beszakadásos töbrökből nyílnak. Az I.bejárat 10 m átmérőjű, 6 m mély meredek töbrő alján nyílik, 1,2 m magas, 1,6 m széles. A II.bejárat ettől DNy-ra 15 m-re, kb.8 m átmérőjű, 3 m mély tál alakú töbrőben található, 1,5 m széles, 1 m magas. A III.bejárat az I.-től ÉNy-ra 5 m-re, meredek beszakadásban van. Kb.0,5 x 1 m keresztmetszetű, közel függőleges, omladékos nyílás, mely jelenleg még kialakulóban van.

A bejáratok után széles, lapos folyosókon haladva teremmé szélesedő üregbe érünk. A terem kb.25 m hosszú, 6-15 m széles, 1,2-1,5 m magas. Három egymás mellett futó folyosó összeolvadásával keletkezett. Kőzetpillérek tagolják, több irányba is rövid mellékjárata nyílik. A fő járatirány ÉNy-DK-i, a dőlés kb.25°-os, a kőzetdőlést követi. A járatok összhosszúsága kb.110 m, a barlang legnagyobb mélysége kb.12 m.

A barlangban képződmények nincsenek. A kőzetfelületek mállottak, jellemzőek a lapos kagylós eróziós bemélyedések. Több helyen szépen kipreparálódott csiga és kagylómaradványok láthatók.

A kitöltés a bejáratoknál kevés humusz, kötőrmelék és bedobált szemét, a belső járatokban nagymennyiségű kötőrmelék és kőzetmálladék.

A barlang élővilága szegényes, szunyogok, pókok, lepkék lakják. Mig Kotsis Tivadar a törpe denevér /Pipistrellus pipistrellus/ nagyszámu előfordulásáról ír, mi a gondos bejárás ellenére ennek nyomát sem találtuk. Ez bizonyára a barlang gyakori látogatásának, az állatok zavarásának a következménye.

A barlanghoz több monda fűződik. Egyik szerint Oroszlán Pálnak, a környék híres betyárjának volt a rejtekhelye /innen az elnevezés/, más hiedelem szerint huszita rablók tanyahelyéül szolgált.

ZSIVÁNY BARLANG.

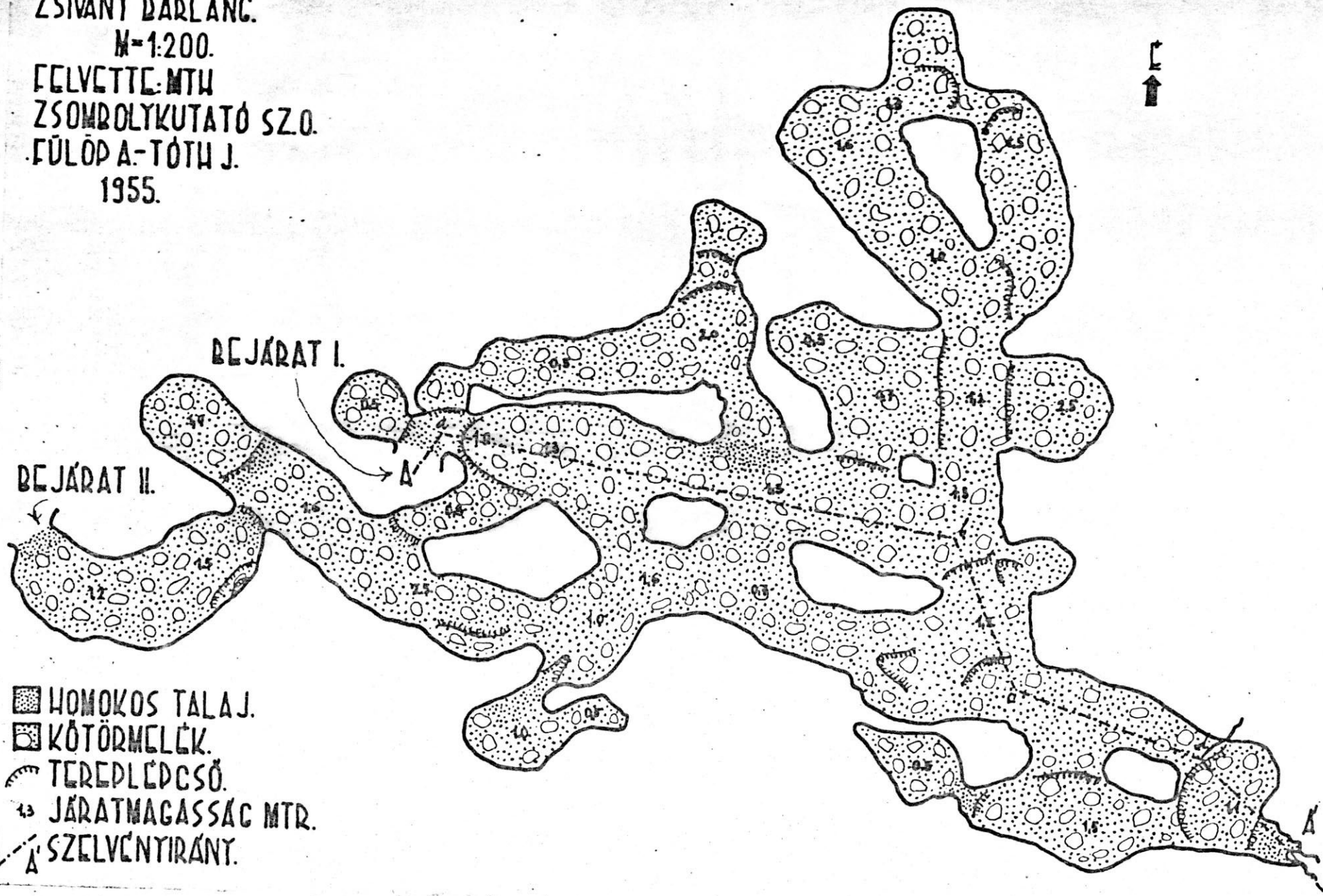
M=1:200.

FELVETTE: MTH

ZSOMBOLYKUTATÓ SZÖ.

FÜLÖP A-TÓTH J.

1955.

BEJÁRAT I.

BEJÁRAT II.

■ HOMOKOS TALAJ.

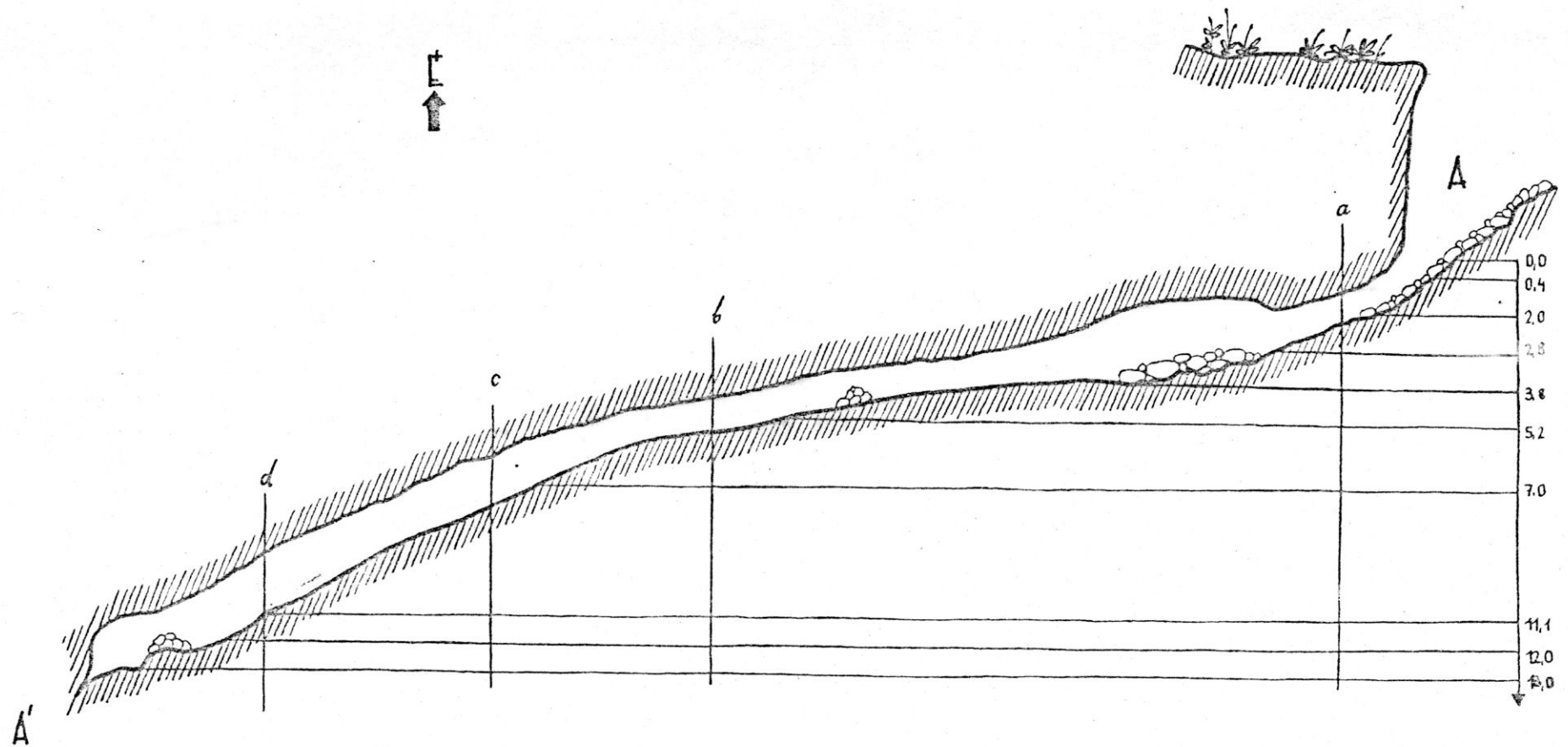
□ KÖTÖRMELÉK.

~ TEREDLEDCSŐ.

43 JÁRATMAGASSÁG MTR.

A---A' SZELVÉNYIRÁNY.

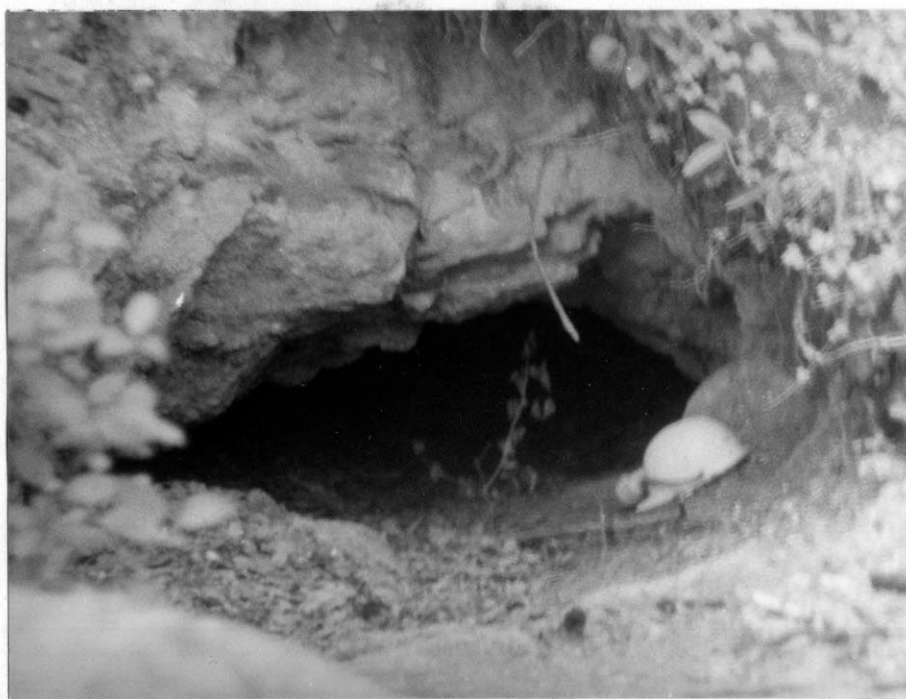
ZSIVÁNY BARLANG
M=1:200.

1.

2.

A Zsivány-barlang I./1./ és II./2./ bejárata

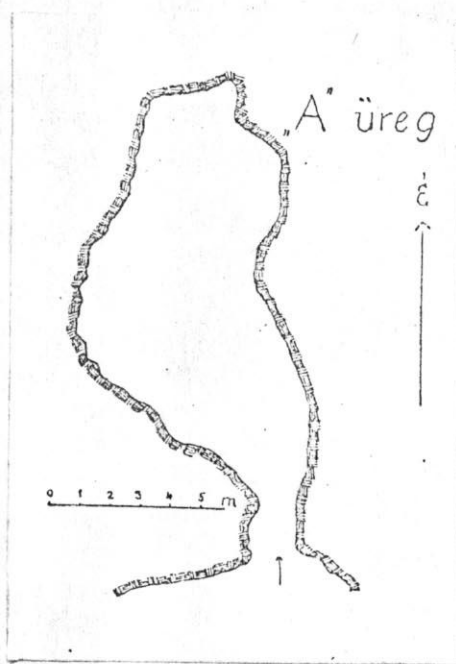

Pihenő-keresztí I.sz. barlang

Soprontól K-re, a Szárhalmi-kőfejtő ÉNy-i oldalában található, kb. 250 m tszf. magasságban.

A barlangot Kotsis Tivadar már 1941-ben felmérte és leírta. A Soproni Szemle 1941. novemberi számában "A" üregként ismertette. 1955-56-ban Tóth József és Fülöp András újból felmérték. A Karszt-és Barlangkutató Tájékoztatóban 1957-ben megjelent cikkükben "So-2./ Pihenő-keresztí-barlang I."-ként nevezték és a "Kőfejtői I.bg," valamint a "Vércselyuk névváltozatokat is közölték.

A barlang lajtmészkőben képződött. Fáktól, bokroktól takart bejárata 2,5 m széles, 4 m magas. Az üreget alkotó D-É irányú 16 m hosszú vízszintes folyosó középső részén 7 m szélesre, 4,5 m magasra is kiöblösödik, majd befelé fokozatosan szűkül. A falakon mesterséges bővítés nyomai látszanak, képződmények nincsenek. A kitöltés közettörmelék és kevés humusz. Élővilága szegényes, a bejáratnál a falakat moha borítja, az üregben szunyogok, pókok tanyáznak.

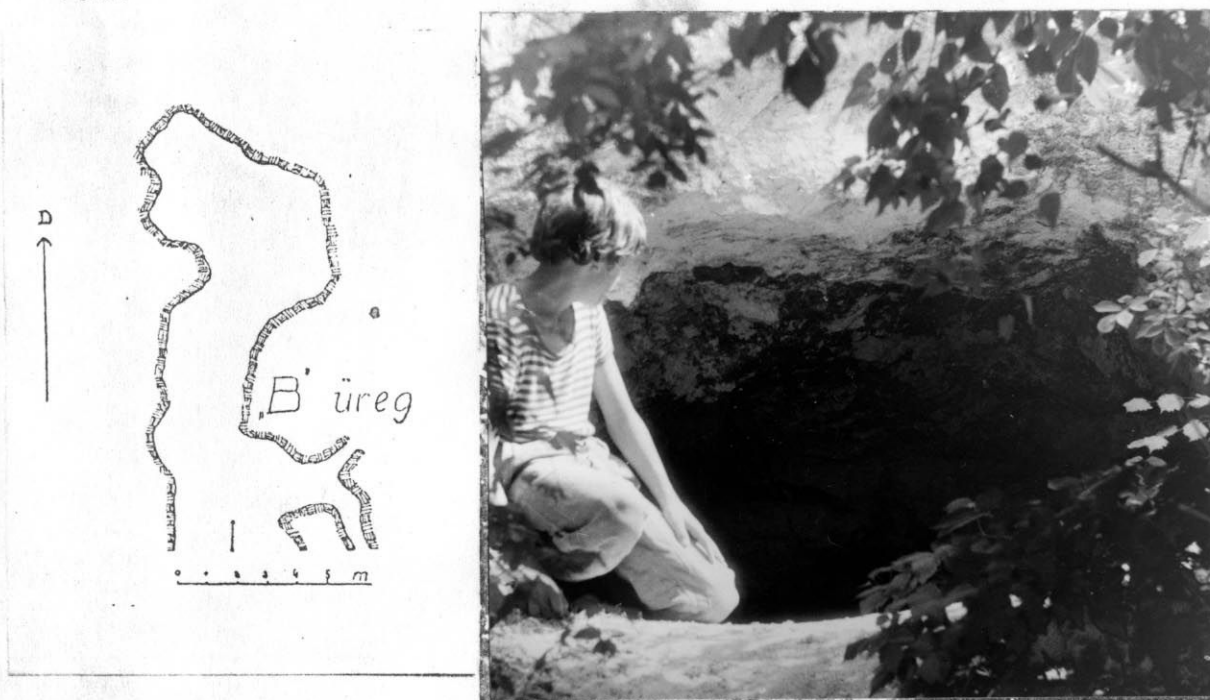
1. Kotsis T. 1941. évi térképe. 2. A barlang bejárata.

Pihenő-keresztí II.sz. barlang

Soprontól K-re, a Szárhalmi-kőfejtő DK-i oldalában található, kb.245 m tszf. magasságban.

A barlangot Kotsis Tivadar már 1941-ben felmérte és leírta. A Soproni Szemle 1941.novemberi számában "B" üregként ismertette. 1955-56-ban Tóth József és Fülöp András újból felmérték. A Karszt-és Barlangkutató Tájékoztatóban 1957-ben megjelent cikkükben "So-3./ Pihenőkeresztí-barlang II."-ként nevezték és a "Kőfejtői bg.II." névváltozatot is közölték.

A barlang bejárata 2,5 m széles, 1,5 m magas, bokroktól erősen takart. A lajtamészakóban képződött 15 m hosszú É-D irányú folyosó befelé enyhén lejt, szélessége 3-6 m, magassága 1-1,5 m. A barlangban képződmények nincsenek. A kitöltés mészkőtörmelék. Élővilága jelentéktelen. A bejárat Ny-i oldalán egy szűk, a feltöltődés miatt jelenleg járhatatlan mellékjárat is van.

1.

2.

1.Kotsis T. 1941.évi térképe. 2.A barlang bejárata.

Pihenő-keresztí III.sz. barlang

Soprontól K-re, a Szárhalmi-kőfejtőtől D-re kb.100 m-re, az ut nyugati oldalán, attól 20 m-re található, kb.250 m tszf. magasságban.

A barlangot Tóth József és Fülöp András ismertették először "So-4./ Pihenőkeresztí-barlang III." néven 1957-ben a Karszt-és Barlangkutatási Tájékoztatóban.

Lajtamészkőben kialakult, két beszakadásos töbröt összekötő 4 m hosszú, 1,5 m széles, 0,8-1 m magas átjáróbarlang. Képződményei nincsenek. Kitöltése mészkőtörmelék és humusz.

Élővilága jelentéktelen. A barlang pusztuló állapotú. A 2 m vastag fedőközet erősen meglazult, beomlása rövid időn belül várható.

A barlang K-i bejárata

Pihenő-keresztí IV.sz. barlang

Soprontól K-re, a Szárhalmi-kőfejtő ÉNy-i sarkától Ny-ra 10 m-re, kb.250 m tszf. magasságban található.

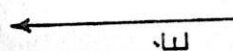
A szakirodalomban eddig nem szerepelt.

A bokrokkal sűrűn benőtt meredek domboldalon nyíló barlang 1 m széles, 0,8 m magas bejárata nehezen észrevehető. Lajtamészköben, hasadék mentén képződött, D-É irányu, befelé enyhén lejtő, fokozatosan elkeskenyedő üreg. Hosszúsága 4 m, átlagos magassága 0,7 m. Képződményei nincsenek. Kitöltése kőtörmelék és kőzetmálladék. Élővilága jelentéktelen.

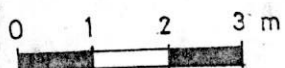
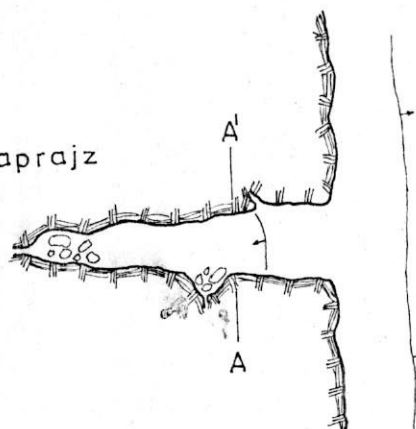

A barlang bejárata

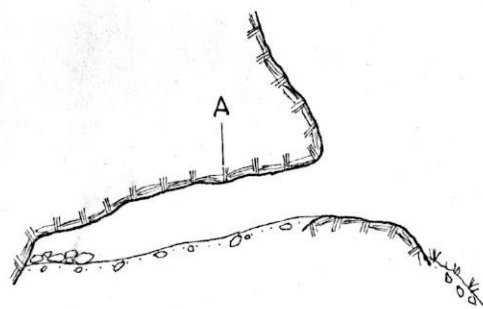
PIHENŐ-KERESZTI IV. sz. BARLANG

Alaprajz

Hossz-szelvény

Felmérte: Vértés László Karszt-és
Barlangkutató Csoport
1981. 07. 12.
Jánoska P., Kis G.
Szerkesztette, rajzolta: Juhász M.

Macskavári I.sz. barlang

Sopron és Fertőrákos között, a Tómalmi-dombon, a kék jelzésű turistauttól K-re kb.60 m-re, a "Macskavár"-nak nevezett rom közelében található, kb.205 m tszf. magasságban.

A barlangot Tóth József és Fülöp András 1957-ben "So-5./ Macskavári-barlang I." néven írták le a Karszt-és Barlangkutató Tájékoztatóban.

A barlang bejárata

A barlang lajtméző beszakadásos töbréből 8 m széles, 1 m magas bejárat nyílik. Az üreg beöblösödése 3 m. Befelé enyhén lejt, esetleges folytatását törmelék zárja le. A barlangban képződmények nincsenek, a falak erősen mállottak. A kitöltés kötött törmelék és humusz. Élővilága szegényes, a falakat foltokban mohák borítják, az üregben szunyogok, pókok figyelhetők meg.

Macskavári II.sz. barlang

Sopron és Fertőrákos között, a Tómalmi-dombon, a kék jelzésű turistauttól K-re kb. 50 m-re, a "Macskavár"-nak nevezett rom közelében található, kb. 206 m tszf. magasságban.

A barlangot Tóth József és Fülöp András 1957-ben "So-6./ Macskavári-barlang II." néven írták le a Karszt-és Barlangkutató Tájékoztatóban.

A barlang bejárata

A barlang bejárata lajtmészkő beszakadásos töbrében nyílik, 1,5 m széles, 1 m magas. Az üreg 4 m hosszú, 3 m széles, 1-1,5 m magas termecske, mely erősen pusztuló állapotú. A kőzet bontott, a mennyezeten gyökerek lógnak be. A barlangban képződmények nincsenek. A kitöltés kötőmélék és kőzetmálladék. Élővilága jelentéktelen.

Tómalmi I.sz. barlang

Sopron és Fertőrákos között, a Tóalmi-dombon, a kék jelzésű turistaut és a nyiladék kereszteződésétől É-ra kb.60 m-re, közvetlenül az út K-i oldalán található, kb.210 m tszf. magasságban.

A barlangot Tóth József és Fülöp András 1957-ben "So-7./ Tóalmi-barlang I." néven irták le a Karszt-és Barlangkutató Tájszolgálatban.

Az 1957-es leírás szerint a lajtamészke beszakadásos töbréből nyíló üreg 3 x 3 m alapterületű, kb.1 m magasságú volt.

Az 1981.évi terepbejáráskor a barlang már nem volt járható, a töbről oldalából befolyó kötörmelék és humusz teljesen feltöltötte.

Tómalmi II.sz. barlang

Sopron és Fertőrákos között, a Tóalmi-dombon, a kék jelzésű turistaut és a nyiladék kereszteződésétől É-ra kb.50 m-re, az uttól 10 m-re K-re található, kb.210 m tszf. magasságban. A barlangot Tóth József és Fülöp András 1957-ben "So-8./ Tóalmi-barlang II." néven irták le a Karszt-és Barlangkutató Tájszolgálatban.

Az 1957-es leírás szerint a lajtamészke beszakadásos töbréből 4 m széles, 0,8 m magas bejárat nyílt, üregét 4 m széles, 3 m hosszú, kb.0,6 m magas termecske alkotta.

Az 1981.évi terepbejáráskor a barlang már nem volt járható, a töbről oldalából befolyó kötörmelék és humusz teljesen feltöltötte.

Tómalmi III.sz. barlang

Sopron és Fertőrákos között, a Tómalmi-dombon, a kék jelzésű turistaut és a nyiladék kereszteződésétől É-ra kb.90 m-re, az uttól 15 m-re K-re található, kb.210 m tszf. magasságban.

A barlangot Tóth József és Fülöp András 1957-ben "So-9./ Tómalmi-barlang III." néven irták le a Karszt-és Barlangkutatósi Tájékoztatóban.

A barlang lajtmészkő beszakadásos töbréből 2 m széles, 1 m magas bejárattal nyílik. A belső üreg 2 m hosszú, 4 m széles, kb.1 m magas. A falak erősen mállottak, képződmények nincsenek. A kitöltés kőtörmelék és kőzetmálladék. Élővilága jelentéktelen.

A barlang bejárata

Kőkapu

Sopron és Fertőrákos között, a Tómalmi-dombon, a kék jelzésű turistaut és a nyiladék kereszteződésétől É-ra kb.100 m-re, az uttól 10 m-re K-re található, kb.210 m tszf. magasságban. A barlangot Tóth József és Fülöp András 1957-ben "So-10." jelzéssel ismertette a Karszt-és Barlangkutató Tájszolgálatban.

Lajtamészakóban kialakult beszakadásos töbröket összekötő 3 m hosszú, 2 m széles, 1 m magas átjáróbarlang. A kőzet erősen mállott, képződményei nincsenek. Kitöltése kötőmélék és humusz. Élővilága jelentéktelen.

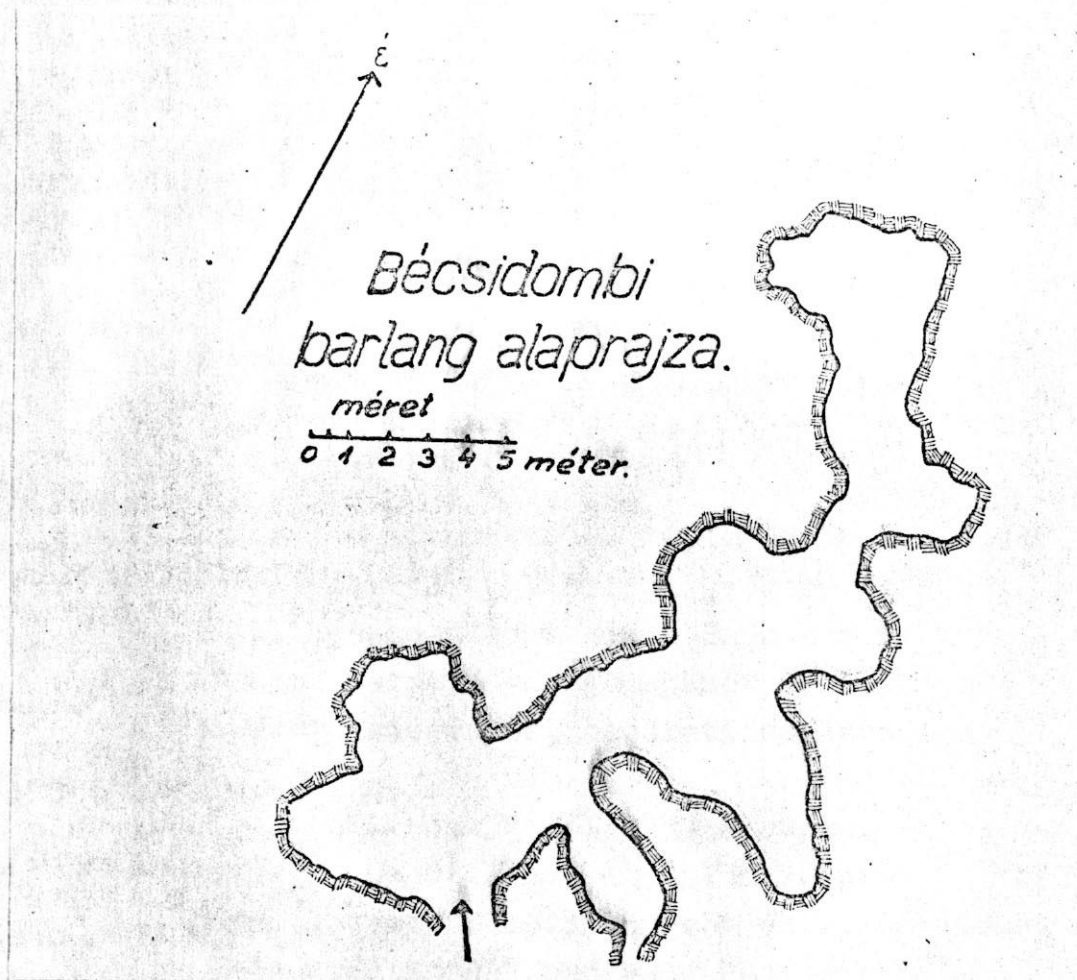
Beomlása rövid időn belül várható.

A barlang K-i bejárata

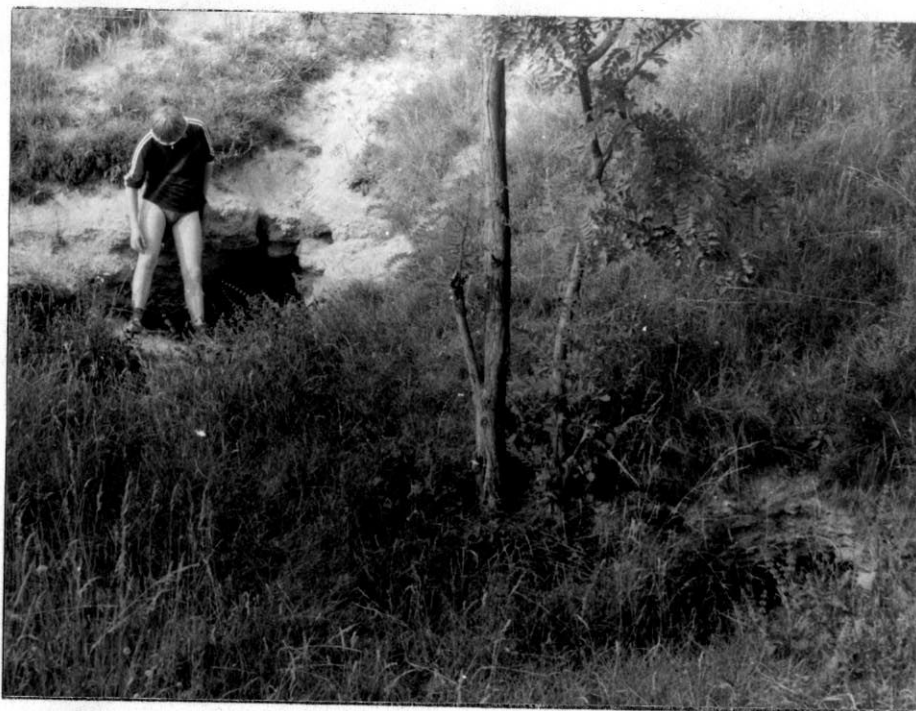
Bécsidombi-barlang

Soprontól ÉNy-ra, a Bécsi-domb K-i oldalában található. Kotsis Tivadar már 1941-ben felmérte és leírta. A Soproni Szemle 1941.májusi számában "Bécsidombi barlang" néven ismertette. Tóth József és Fülöp András 1957-ben "So-11." jelzéssel írták le a Karszt-és Barlangkutató Tájszótárban.

Kotsis T. 1941.évi térképe

A füves, gyéren bokros domboldal kis horpadásában két bejáráttal nyílik. A K-i bejárat 0,6 m széles, 0,5 m magas. A Ny-i bejárat szélessége 1,5 m, magassága 0,8 m. Távolságuk 4 m. A két járat 4 m után egyesül és egy É-i irányú zezugos folyosóban folytatódik. A folyosó legnagyobb magassága nem haladja meg az 1 métert, szélessége 1-5 m között változik. A barlang összhosszúsága kb.25 m.

A barlang bejáratai

A barlang meszes konglomerátumban fejlődött ki. Képződményei nincsenek. A mennyezeten több helyen gyökérvégződéses figyelhető meg. Kitöltése homokos kavics. Sajnos a Ny-i bejárat kis termecskéjében nagymennyiségű szemét is felhalmozódott. A barlang élővilága szegényes, bejáratát szunyogok, pókok lakják.

Érdekes Kotsis Tivadar említése, hogy a soproni szájhagyomány szerint a barlang a Szent Mihály-templom kriptájáig terjed. Ez a monda természetesen alaptalan, sőt az a figyelemre méltó, hogy az üregesedésre nem hajlamos kőzetben 25 m hosszúságú barlang alakult ki.

Felhasznált irodalom

BERTALAN KÁROLY: Magyarország barlangkatasztere. MÁFI kézirat.

GIMES ENDRE /szerk./: Barangolások a soproni erdőkben. /Barangolás a Fertő menti parkerdőkben című fejezetet írta Csapody István./ Bp. Panoráma, 1975.

KADIC OTTOKÁR: A magyar barlangkutató állása az 1939. évben.

-Stand der ungarischen Höhlenforschung im Jahre 1939. = Barlangvilág, X.köt., 1-2.füz., p.11-16./magy./, 27-30./deutsch/. Bp.1940.

KADIC OTTOKÁR: A magyar barlangkutató állása az 1941. évben.

-Stand der ungarischen Höhlenforschung im Jahre 1941. = Barlangvilág, XII.köt., 1-2.füz., p.20-27./magy./, 45-47./deutsch/. Bp.1942.

KOTSIS TIVADAR: Barlangok a tóalmi erdőben. -Höhlen im Szárhalm-Walde. = Soproni Szemle, 4.évf., p.101-105./magy./, 105./deutsch/. Sopron, 1940.

KOTSIS TIVADAR: Sopronkörnyéki barlangok. Bécsidombi barlang.

= Soproni Szemle, 5.évf., p.133-135. Sopron, 1941.

KOTSIS TIVADAR: Sopronkörnyéki barlangok. Szárhalmi üregek.

= Soproni Szemle, 5.évf., p.318-320. Sopron, 1941.

TÓTH JÓZSEF-FÜLÖP ANDRÁS: A Soproni-hegység barlangkatasztere.

= Karszt-és Barlangkutató Tájékoztató, 1957.jul.-dec., p.28-31. Bp. 1957. /Kézírtos térképek a Magyar Állami Földtani Intézetben./